

Lovforslag nr. L 141

Folketinget 2010-11

OMTRYK
Korrektion af bilag 5 i lovforslagets
bemærkninger

Fremsat den 9. februar 2011 af klima- og energiministeren (Lykke Friis)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund

(Implementering af CCS-direktivet, efterforskning og indvinding af geotermisk energi, påbud om tredjepartsadgang til anlæg til indvinding, behandling og transport af olie og gas m.v.)

§ 1

I lov om anvendelse af Danmarks undergrund, jf. lovbekendtgørelse nr. 889 af 4. juli 2007, som ændret ved § 2 i lov nr. 1400 af 27. december 2008 og § 51 i lov nr. 718 af 25. juni 2010, foretages følgende ændringer:

1. I lovens *fodnote* ændres »og dele af Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979, EF-Tidende 1979, nr. L 103, side 1, som ændret senest ved Rådets forordning (EF) nr. 807/2003 af 14. april 2003, EU-Tidende 2003, nr. L 122, side 36« til: »dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/99/EF af 19. november 2008, EU-Tidende 2008, nr. L 328, side 28, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009, EU-Tidende 2009, nr. L 140, side 114 og dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009, EU-Tidende 2010, nr. L 20, side 7«.

2. I § 1, stk. 3, indsættes efter »også«: »i dansk eksklusiv økonomisk zone og«.

3. I § 2 a indsættes efter »på dansk søterritorium« », i dansk eksklusiv økonomisk zone«.

4. I § 5 indsættes som nyt *stk. 4*:

»*Stk. 4.* Klima- og energiministeren kan afslå at behandle en ansøgning om tilladelse efter stk. 1, hvis efterforskning eller indvinding af det pågældende råstof ikke kan forventes at være forenelig med anden igangværende eller planlagt anvendelse af undergrunden eller med en hensigtsmæssig udnyttelse af undergrunden i øvrigt.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

5. § 10 affattes således:

»§ 10. Efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås.

Stk. 2. Forinden indvinding og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for indvindingsvirksomheden, herunder produktionens tilrettelæggelse samt anlæg og eventuelle rørledninger hertil (indvindingsforanstaltninger m.m.), godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 3. Væsentlige ændringer og tilføjelser til en godkendt plan for indvindingsvirksomheden skal godkendes af klima- og energiministeren, inden disse iværksættes.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan fastsætte vilkår ved godkendelser efter stk. 2 og 3.«

6. I § 12 a, stk. 3, ændres »litra a og b,« til: »stk. 1, litra a og b,«.

7. I § 13, stk. 2, indsættes efter 3. pkt.:

»Hvis der er stor usikkerhed om den arealmæssige udstrækning af produktionsmuligheder fra en eller flere af de forekomster, som findes i et område som er omfattet af tilladelsen, der bliver forlænget med henblik på indvinding, kan klima- og energiministeren ved forlængelsen beslutte, at afgrænsningen af forekomsten er midlertidig.«

8. § 16 affattes således:

»§ 16. Klima- og energiministeren kan efter forhandling med rettighedshaverne give påbud om, at anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter m.v. etableret i medfør af godkendelse eller tilladelse efter denne lov kan bruges af andre rettighedshavere, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det. Det er en betin-

Lovforslaget indeholder bestemmelse der gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldiioxid og om ændring af Rådets direktiv 85/337/EØF, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF, 2001/80/EF, 2004/35/EF, 2006/12/EF, 2008/1/EF og forordning (EF) nr. 1013/2006.

gelse, at de nuværende og planlagte bruges planlagte anvendelse ikke hindres eller vanskeliggøres urimeligt herved.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan efter forhandling med rettighedshaverne give påbud om, at to eller flere kulbrinteforekomster skal udnyttes samordnet, hvis ressource-mæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det.

Stk. 3. Aftaler om andre rettighedshaveres brug af anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter m.v., etableret i medfør af godkendelse eller tilladelse efter denne lov samt om samordnet udnyttelse af to eller flere kulbrinteforekomster skal umiddelbart efter indgåelse indsendes til klima- og energiministeren.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan, hvis enighed om aftale vedrørende andre rettighedshaveres brug af anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter m.v. etableret i medfør af godkendelse eller tilladelse efter denne lov eller om samordnet udnyttelse af to eller flere kulbrinteforekomster ikke kan opnås inden rimelig tid, fastsætte vilkår for dette, herunder om betaling. Klima- og energiministeren kan kræve, at parterne meddeler de oplysninger, som er nødvendige for fastsættelse af vilkår.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om andre rettighedshaveres brug af anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter m.v., tilvejebringelse af oplysninger i forbindelse med dette, tilrettelæggelse af forhandlinger m.v. i forbindelse med andres brug af anlæg samt om offentliggørelse af hovedpunkter i indgåede aftaler.

Stk. 6. Stk. 1-5 finder ikke anvendelse på opstrømsrørledningsnet til naturgas.«

9. Efter § 18 indsættes:

»Kapitel 4 a

Særlige bestemmelser om efterforskning og indvinding af geotermisk energi

§ 18 a. Tilladelser efter § 5 til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles efter offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 2. Før indkaldelse af ansøgninger efter stk. 1 finder sted, forelægger klima- og energiministeren en redegørelse for, hvilke områder der agtes udbudt, og de generelle vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt, for et af Folketinget nedsat udvalg. Udvalgets medlemmer og andre, der måtte være til stede under udvalgets forhandlinger vedrørende sådanne redegørelser, er forpligtet til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget med hensyn til de vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt, indtil det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan unklade at meddele tilladelse på grundlag af de ansøgninger, der er indkommet på baggrund af den offentlige indkaldelse efter stk. 1.

Stk. 4. De vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter offentlig indkaldelse, jf. stk. 1, må ikke offentliggøres før det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

§ 18 b. Tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles på grundlag af udvælgelseskriterier vedrørende

- a) ansøgernes sagkundskab og økonomiske baggrund og
- b) de efterforskningsarbejder, som ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne har til hensigt at foretage indvinding i det pågældende område.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan herudover bestemme, at størrelsen af det beløb, ansøgerne tilbyder at betale ved udstedelsen af tilladelsen, skal indgå i udvælgelseskriterierne.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan endvidere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter en bedømmelse af udvælgelseskriterier efter stk.1, litra a og b, og eventuelt stk. 2.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan, ud over de i stk. 1-3 omhandlede kriterier, ved bedømmelsen af ansøgere lægge vægt på en eventuel manglende effektivitet eller manglende opfyldelse af forpligtelser i forbindelse med tidligere tilladelser.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at sammensætning af grupper af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser som nævnt i stk. 1, foretages af ministeren. Sammensætningen skal ske på grundlag af et eller flere af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 6. Klima- og energiministeren kan fastsætte, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at udpegning af operatør for en gruppe af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser, foretages af ministeren. Udpegning skal ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 7. Kriterierne efter stk. 1-6 offentliggøres sammen med indkaldelse af ansøgninger efter § 18 a, stk. 1. Enhver ændring af disse kriterier offentliggøres på tilsvarende måde.

§ 18 c. Tilladelser efter § 5 til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles for et tidsrum af indtil 6 år.

Stk. 2. Når vilkårene i en tilladelse efter stk. 1 er opfyldt, har rettighedshaveren ret til forlængelse af tilladelsen med henblik på indvinding. Klima- og energiministeren kan i særlige tilfælde forlænge tilladelsen, selv om vilkårene herfor ikke er opfyldt. Tilladelsen kan dog kun forlænges for de dele af området, hvorfra der agtes indvundet geotermisk energi, og højst for et tidsrum af 30 år. Klima- og energiministeren kan som vilkår for forlængelsen bestemme, at der inden for en nærmere fastsat frist skal indsendes ansøgning om godkendelse af en plan for indvindingsvirksomheden i henhold til § 10.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan, såfremt særlige forhold gør det påkrævet, meddele tilladelser for tidsrum, der er længere end nævnt i stk. 1-2.

§ 18 d. Ved godkendelse af planer for indvindingsforanstaltninger m.m. efter § 10 fastsættes tidspunktet for indvindings påbegyndelse.«

10. § 23 affattes således:

»§ 23. Klima- og energiministeren kan for en nærmere bestemt del af undergrunden på nærmere fastsatte vilkår meddele tilladelse med eneret til efterforskning og anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding. Tilladelse til efterforskning kan meddeles for et tidsrum af indtil 6 år, der kan forlænges med henblik på efterforskning med indtil 2 år ad gangen, såfremt der foreligger særlige omstændigheder. Den samlede efterforskningsperiode kan dog kun undtagelsesvis overstige 10 år.

Stk. 2. Tilladelser efter stk. 1 meddeles særskilt for henholdsvis efterforskning og anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding.

Stk. 3. I en tilladelse til efterforskning kan der tillægges rettighedshaveren fortrinsret til anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding, forudsat at efterforskningen af den pågældende lokalitet er fuldført, at alle betingelser i efterforskningstilladelsen er opfyldt, og at ansøgningen om tilladelse til lagring eller andre formål end indvinding er indgivet i efterforskningstilladelsens gyldighedsperiode.

Stk. 4. I en tilladelse til efterforskning kan der fastsættes bestemmelser om, hvilke arbejdsforpligtelser rettighedshaveren skal opfylde.

Stk. 5. Tilladelser efter stk. 1 kan kun meddeles en ansøger, der skønnes at være finansielt solid og pålidelig og teknisk kompetent til at drive og kontrollere den virksomhed, som er omfattet af tilladelsen, og såfremt faglig og teknisk oplæring og uddannelse af operatøren og hele personalet er sikret.

Stk. 6. Rettighedshavere skal til enhver tid i tilladelsens varighed kunne dokumentere deres finansielle soliditet samt at de besidder eller råder over den fornødne tekniske kompetence til at drive og kontrollere virksomheden efter stk. 1.

Stk. 7. Er der indgået aftale mellem rettighedshaver og operatør om at denne skal varetage operatørskabet af virksomheden efter stk. 1, skal det til enhver tid kunne dokumenteres, at der foreligger skriftlige aftaler herom. Operatøren skal kunne dokumentere den faglige og tekniske oplæring samt uddannelse af dennes personale, jf. stk. 5.

Stk. 8. Tilladelser efter stk. 1 meddeles efter, at sagen har været forelagt Folketingets Energipolitiske udvalg. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler om betaling af gebyr for behandling af ansøgninger om tilladelse efter stk. 1.

Stk. 10. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af undergrunden efter stk. 1.«

11. Efter § 23 indsættes:

»§ 23 a. Det fastsættes i en tilladelse efter § 23, hvilket vederlag rettighedshaveren skal betale til staten.

§ 23 b. Tilladelser efter § 23 meddeles efter klima- og energiministerens bestemmelse på en af følgende måder:

- 1) Efter offentlig indkaldelse af ansøgninger.
- 2) Når anvendelse af proceduren efter nr. 1 ikke skønnes at være hensigtsmæssig, kan klima- og energiministeren meddele tilladelse inden for nærmere angivne områder og eventuelt inden for nærmere angivne tidsrum uden at

indlede proceduren efter nr. 1. Iværksættelse af en sådan procedure sker ved særskilt bekendtgørelse. Bekendtgørelsen kan først træde i kraft, når en meddelelse om iværksættelse af proceduren er offentliggjort, hvori det som minimum oplyses, hvilke områder der kan indgives ansøgning om, og hvor der kan indhentes nærmere oplysning om vilkårene. Ændringer i bekendtgørelsen meddeles på samme måde.

- 3) Når geologiske eller lagringsmæssige hensyn taler for det, kan klima- og energiministeren meddele tilladelser til et område til indehavere af tilladelser til et tilstødende område uden at anvende procedurene i nr. 1-2. Indehaverne af tilladelser i alle øvrige tilstødende områder skal i sådanne tilfælde have mulighed for at indgive ansøgninger og have tilstrækkelig tid hertil samt have adgang til oplysninger om de vilkår m.v., der gælder for sådanne tilladelser.

Stk. 2. Før indkaldelse af ansøgninger finder sted efter stk. 1, nr. 1, eller bekendtgørelse efter til nr. 2 udstedes, forelægger klima- og energiministeren en redegørelse for, hvilke områder eller blokke der agtes udbudt, og de generelle vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt, for et af Folketinget nedsat udvalg. Udvalgets medlemmer og andre, der måtte være til stede under udvalgets forhandlinger vedrørende sådanne redegørelser, er forpligtet til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget med hensyn til de vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter proceduren i stk. 1, nr. 1, indtil det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan unnlade at meddele tilladelse på grundlag af de ansøgninger, der er indkommet i forbindelse med anvendelse af den i stk. 1, nr. 1, omhandlede procedure.

Stk. 4. De vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter proceduren i stk. 1, nr. 1, må ikke offentliggøres før det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 5. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler om meddelelse af tilladelser efter § 23, herunder om hvilke oplysninger der skal angives i ansøgninger om efterforsknings- og lagringstilladelser.

§ 23 c. De i § 23 b, stk. 1, nævnte tilladelser meddeles på grundlag af udvælgelseskriterier vedrørende

- a) ansøgnernes sagkundskab og økonomiske baggrund og
- b) de efterforskningsarbejder, som ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne har til hensigt at foretage lagring eller anden anvendelse af undergrunden i det pågældende område.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan herudover bestemme, at størrelsen af det beløb, ansøgerne tilbyder at betale ved udstedelsen af tilladelsen, skal indgå i udvælgelseskriterierne.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan endvidere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter en bedømmelse af udvælgelseskriterierne efter stk. 1, litra a og b, og eventuelt stk. 2.

Stk. 4. Ved bedømmelsen af ansøgere kan klima- og energiministeren ud over de i stk. 1-3 omhandlede kriterier lægge vægt på en eventuel manglende effektivitet eller manglende opfyldelse af forpligtelser i forbindelse med tidligere tilladelser.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at sammensætning af grupper af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser som nævnt i stk. 1 foretages af ministeren. Sammensætningen skal ske på grundlag af et eller flere af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 6. Klima- og energiministeren kan fastsætte, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at udpegning af operatør for en gruppe af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser, foretages af ministeren. Udpegning skal ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 7. Kriterierne efter stk. 1-6 offentliggøres sammen med indkaldelserne af ansøgninger efter § 23 b, stk. 1. Enhver ændring af disse kriterier offentliggøres på tilsvarende måde.

§ 23 d. Efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde.

Stk. 2. Inden lagring eller anden anvendelse af undergrunden og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for denne virksomhed, herunder driftens tilrettelæggelse og anlæggene hertil samt en plan for udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, som indebærer risiko for udsivning fra et lagringskompleks godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 3. Rettighedshaveren til en tilladelse efter § 23 skal meddele planlagte ændringer i driften af virksomheden til klima- og energiministeren. Ministeren udsteder om nødvendigt en opdateret tilladelse.

Stk. 4. Væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for virksomheden, jf. stk. 2, skal godkendes af klima- og energiministeren, inden disse iværksættes. Ministeren udsteder en ny eller opdateret tilladelse.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser og tilladelser efter stk. 2-4.

Stk. 6. Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om planer, jf. stk. 2, for lagring eller anden anvendelse af undergrunden.

Kapitel 6 a

Særlige bestemmelser om geologisk lagring og rørført transport af CO₂ (kuldioxid)

§ 23 e. I dette kapitel forstås ved følgende:

- 1) *Affald:* Stoffer der er defineret som affald i bekendtgørelse nr. 1632 af 21. december 2010 om affald.
- 2) *CO₂-lagringslokalitet:* Et bestemt område med tilhørende volumen inden for en geologisk formation, der anvendes til geologisk lagring af CO₂, samt tilhørende anlæg på jordoverfladen og injektionsanlæg.

- 3) *CO₂-strøm:* En strøm af stoffer hidrørende fra CO₂-opsamlingsprocesser, som skal injiceres i en CO₂-lagringslokalitet
- 4) *Geologisk formation:* En lithostratigrafisk underinddeling i distinkte bjergarter, som kan påvises og kortlægges.
- 5) *Geologisk lagring af CO₂:* Injektion af CO₂-strømme efterfulgt af lagring af CO₂ i underjordiske formationer.
- 6) *Hydraulisk enhed:* Et hydraulisk forbundet porevolumen, hvor trykpåvirkning kan måles teknisk, og som er begrænset af flowbarrierer, som f.eks. forkastninger, salthorste, lithologiske grænser, eller af formationens udkiling eller blotning.
- 7) *Lagringskompleks:* CO₂-lagringslokaliteten og de geologiske omgivelser, som kan have betydning for den overordnede integritet og sikkerhed ved lagringen, dvs. sekundære indeslutningsformationer.
- 8) *Lukning af en CO₂-lagringslokalitet:* Endegyldig indstilling af CO₂-injektion i CO₂-lagringslokaliteten.
- 9) *Udbedrende foranstaltninger:* Enhver foranstaltning, der træffes for at udbedre væsentlige uregelmæssigheder eller lukke lækager med henblik på at forhindre eller standse frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset.
- 10) *Udsivning:* Frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset.
- 11) *Væsentlig risiko:* En kombination af sandsynlighed for, at en skade indtræffer, og et omfang af skade, som der ikke kan ses bort fra, uden at der sættes spørgsmålstegn ved formålet med Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009, for så vidt angår den pågældende CO₂-lagringslokalitet.
- 12) *Væsentlig uregelmæssighed:* Enhver uregelmæssighed i CO₂-injektions- eller lagringsoperationerne eller i selve CO₂-lagringskompleksets tilstand, som indebærer risiko for udsivning eller risiko for miljøet eller menneskers sundhed.

§ 23 f. Undergrundens egnethed til geologisk lagring af CO₂ afgøres på grundlag af en karakterisering og vurdering af det potentielle lagringskompleks og det omgivende område.

Stk. 2. En geologisk formation i undergrunden kan kun vælges som CO₂-lagringslokalitet, hvis der under de påtænkte betingelser for anvendelse ikke er væsentlig risiko for udsivning, og der ikke er væsentlig risiko for miljø og sundhed.

Stk. 3. I tilfælde af mere end én CO₂-lagringslokalitet i den samme hydrauliske enhed skal de potentielle gensidige trykpåvirkninger være af en sådan karakter, at begge lokaliteter på samme tid kan opfylde kravene i denne lov og bestemmelser fastsat i medfør heraf.

Stk. 4. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler om kriterier for karakterisering og vurdering af, om en geologisk formation er egnet som CO₂-lagringslokalitet.

§ 23 g. En CO₂-strøm skal langt overvejende bestå af kuldioxid. Affald eller andre stoffer må ikke tilsættes med henblik på bortskaffelse af dette affald eller disse stoffer.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler om kriterier og procedurer for sammensætningen af CO₂-strømme.

§ 23 h. Rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet skal oprette og føre et register over leverede og injicerede mængder CO₂ samt karakteristika og sammensætning af CO₂-strømmen. Ved injicering af CO₂-strømme betragtes disse som lagret umiddelbart efter injektion.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler for indholdet af registeret.

§ 23 i. Rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet skal opstille et program for overvågning af injektionsanlæggene og lagringskomplekset inden injektion af CO₂ påbegyndes. Programmet skal beskrive rettighedshaverens tiltag for at sikre en hensigtsmæssig drift af lageret. Rettighedshaveren skal sikre overholdelsen af programmet for overvågning samt sikre, at det kontrolleres på passende måde. Mindst én gang om året skal rettighedshaveren indsende en rapport til klima- og energiministeren med beskrivelse af programmet samt kontrollen af dette. Rapporten skal godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler om de forhold der er nævnt i stk. 1, herunder om, hvad programmet for overvågning skal indeholde, og hvordan det skal kontrolleres og indrapporteres.

§ 23 j. I tilfælde af udsivning fra eller væsentlige uregelmæssigheder som indebærer risiko for udsivning fra et CO₂-lagringskompleks, skal rettighedshaveren straks underrette klima- og energiministeren herom.

Stk. 2. Rettighedshaveren skal træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger for lagringskomplekset, herunder foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed. De udbedrende foranstaltninger træffes som minimum på grundlag af en plan for udbedrende foranstaltninger, jf. § 23 d, stk. 2.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan til enhver tid anmode rettighedshaveren om at træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger samt foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed, herunder yderligere foranstaltninger end dem, der er fastlagt i en plan for udbedrende foranstaltninger, jf. § 23 d, stk. 2.

Stk. 4. Træffer rettighedshaveren ikke de nødvendige udbedrende foranstaltninger inden rimelig tid, kan klima- og energiministeren selv træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger og pålægge rettighedshaveren at betale omkostningerne forbundet hermed.

§ 23 k. Lukning af en CO₂-lagringslokalitet kan kun ske efter klima- og energiministerens godkendelse.

Stk. 2. En CO₂-lagringslokalitet lukkes

- 1) hvis de relevante betingelser i CO₂-lagringstilladelsen er opfyldt,
- 2) efter ansøgning fra rettighedshaveren, eller

- 3) hvis klima- og energiministeren træffer afgørelse herom i medfør af § 23 n, stk. 1, efter tilbagekaldelse af en CO₂-lagringstilladelse.

Stk. 3. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet er rettighedshaveren ansvarlig for at forsegle lagringslokaliteten og fjerne injektionsanlæggene.

Stk. 4. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler for, under hvilke betingelser en CO₂-lagringslokalitet kan lukkes.

§ 23 l. Rettighedshaveren skal udarbejde og følge en efterbehandlingsplan for perioden efter lukning af CO₂-lagringslokaliteten, indtil ansvarsoverdragelse efter § 23 o finder sted. Efterbehandlingsplanen skal godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler for indholdet af efterbehandlingsplanen.

§ 23 m. Klima- og energiministeren revurderer og ajourfører om nødvendigt eller tilbagekalder som en sidste udvej tilladelsen til lagring af CO₂

- 1) hvis der sker udsivning eller forekommer væsentlige uregelmæssigheder, eller der er risiko herfor, eller
- 2) hvis det er nødvendigt på grundlag af de seneste videnskabelige resultater og teknologiske fremskridt.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler for revurdering, ajourføring og tilbagekaldelse af tilladelse til lagring af CO₂.

§ 23 n. Hvis en tilladelse til lagring af CO₂ tilbagekaldes i medfør af § 23 m eller § 30, stk. 1, meddeler klima- og energiministeren enten en ny tilladelse til lagring til en anden rettighedshaver eller lukker CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 2. Indtil meddelelsen af en ny CO₂-lagringstilladelse overtager klima- og energiministeren midlertidigt alle forpligtelser vedrørende CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 3. Hvis klima- og energiministeren beslutter, at CO₂-lagringslokaliteten skal lukkes, overtager klima- og energiministeren ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan pålægge den tidlige rettighedshaver at betale omkostningerne forbundet med overtagelse af forpligtelserne vedrørende CO₂-lagringslokaliteten efter stk. 2 og ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten efter stk. 3.

§ 23 o. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 k, stk. 2, nr. 1-2, overdrages alle juridiske forpligtelser vedrørende lagringslokaliteten til klima- og energiministeren på dennes initiativ eller efter anmodning fra rettighedshaveren, hvis alle de følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Alle tilgængelige oplysninger peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet.
- 2) Et tidsrum på ikke mindre end 20 år efter tidspunktet for lukning af CO₂-lagringslokaliteten er passeret, medmindre rettighedshaveren kan godtgøre, at kriteriet efter nr. 1 er opfyldt inden udløbet af den pågældende periode.

- 3) Betalingsforpligtelsen efter § 23 r er opfyldt.
- 4) CO₂-lagringslokaliteten er forsegleet, og injektionsanlæggene fjernet.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler for overdragelse af ansvar for CO₂-lagringslokaliteter efter stk. 1 og om, hvilken dokumentation som skal foreligge, før ansvarsoverdragelse kan anses for at have fundet sted.

§ 23 p. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 k, stk. 2, nr. 3, anses ansvarsoverdragelsen for at finde sted, hvis og når al tilgængelig dokumentation peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet, og når CO₂-lagringslokaliteten er forsegleet og injektionsanlæggene fjernet.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler for overdragelse af ansvar for CO₂-lagringslokaliteter efter stk. 1 og om, hvilken dokumentation som skal foreligge, før ansvarsoverdragelse kan anses for at have fundet sted.

§ 23 q. En rettighedshaver til en CO₂-lagringslokalitet skal stille gyldig og ikrafttrådt finansiell sikkerhed eller tilsvarende for de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. Den finansielle sikkerhed eller tilsvarende skal jævnlige tilpasses for at tage hensyn til ændringer i den vurderede risiko for udsivning og de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. Den finansielle sikkerhed eller tilsvarende skal være gyldig og trådt i kraft, inden injektion i en CO₂-lagringslokalitet påbegyndes.

Stk. 2. Den finansielle sikkerhed eller tilsvarende jf. stk. 1, skal fortsat være gyldig og i kraft:

- 1) Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 k, stk. 2, nr. 1-2, indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til klima- og energiministeren, jf. § 23 o.
- 2) Efter tilbagekaldelse af en tilladelse til lagring af CO₂, jf. § 23 m eller § 30, stk. 1:
 - a) Indtil meddelelsen af en ny tilladelse til lagring af CO₂ til en anden rettighedshaver.
 - b) Hvis lokaliteten er lukket i medfør af § 23 n, stk. 1, indtil ansvarsoverdragelse har fundet sted efter § 23 o, forudsat at betaling efter § 23 r har fundet sted.

Stk. 3. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler for etablering, tilpasning og opretholdelse af den finansielle sikkerhedsstillelse eller tilsvarende samt beregning af dækningen af denne.

§ 23 r. Før ansvarsoverdragelse i henhold til § 23 o finder sted, skal rettighedshaveren betale et beløb til klima- og energiministeren, som dækker de forventede overvågningsomkostninger i en periode på 30 år. Der kan ikke pålægges andre omkostninger efter ansvarsoverdragelsen, jf. dog § 23 s.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler om beregning og betaling af omkostninger nævnt i stk. 1.

§ 23 s. Har rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet forud for eller i forbindelse med ansvarsoverdragelsen givet mangelfulde data, fortiet relevante oplysninger, udvist uagt-

somhed, begået svig eller udvist forsømmelse, pålægger klima- og energiministeren den tidligere rettighedshaver at betale de omkostninger, der er påløbet efter ansvarsoverdragelsen.

§ 23 t. Potentielle brugere har ret til at benytte CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter mod betaling, jf. dog stk. 3. Ved CO₂-transportnet forstås et net af rørledninger, herunder tilknyttede boosterstationer, til transport af CO₂ til CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 2. Priser og betingelser for transport i CO₂-transportnet og lagring i CO₂-lagringslokaliteter efter stk. 1, fastsættes af henholdsvis CO₂-transportnetselskabet og lagringsselskabet. Selskaberne skal offentliggøre tariffer og betingelser for brug af CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

Stk. 3. CO₂-transportnet- og lagringsselskaber kan nægte adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter i henhold til stk. 1, hvis selskaberne ikke råder over den fornødne kapacitet eller tilslutning. Afslag skal være behørigt begrundet.

Stk. 4. CO₂-transportnet- og lagerselskaber, som nægter adgang på grund af manglende kapacitet eller manglende tilslutning, skal foretage de nødvendige udbygninger, for så vidt dette er økonomisk forsvarligt, eller en potentiel kunde er villig til at betale for dem, forudsat at dette ikke vil have negative konsekvenser for miljøet ved CO₂-transport og geologisk lagring.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler om adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

Stk. 6. Klima- og energiministeren fastsætter regler om bilæggelse af tvister vedrørende adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

§ 23 u. Etablering og drift af rørledningsanlæg til brug ved transport og lagring af CO₂ må kun finde sted med klima- og energiministerens tilladelse.

Stk. 2. En tilladelse kan meddeles på vilkår, herunder om linjeføring, dimensioner, ejerforhold og betaling for benyttelse.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder ikke anvendelse på lokale rørledninger, der indgår i anlæg, som anvendes til lagring af CO₂.

§ 23 v. Klima- og energiministeren fastsætter regler om oprettelse og drift af et register over udstedte tilladelser til lagring af CO₂ og lukkede CO₂-lagringslokaliteter.«

12. I § 28 a, stk. 6, indsættes efter 2. pkt.:

»Ministeren underretter Europa-Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes.«

13. I § 28 b indsættes efter »træffer«: »i forbindelse med projekter på havområdet«.

14. § 37 a affattes således:

»§ 37 a. Energiklagenævnet behandler klager over afgørelser truffet af klima- og energiministeren efter denne lov eller regler udstedt i henhold til loven.

Stk. 2. Enhver med væsentlig og individuel interesse i afgørelsen kan klage over afgørelser truffet i medfør af denne lov.

Stk. 3. Endvidere er lokale og landsdækkende foreninger eller organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø, eller som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når en afgørelse berører sådanne interesser, klageberettiget for så vidt angår de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 10, 17, 23 d, 23 t og 28, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b. Disse foreninger eller organisationer fremsender senest samtidig med klagen deres vedtægter til Energiklagenævnet som dokumentation for, at de er lokale eller landsdækkende, og at deres formål opfylder de angivne krav.

Stk. 4. Klagen skal være indgivet skriftligt til Energiklagenævnet inden 4 uger fra tidspunktet, hvor afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Stk. 5. En tilladelse i henhold til §§ 10, 17, 23 d, 23 t og 28, hvor tilladelsen tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b, må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Stk. 6. Klage over en tilladelse til et projekt omfattet af stk. 5 har ikke opsættende virkning, medmindre Energiklagenævnet bestemmer andet.

Stk. 7. Afgørelser truffet af Energistyrelsen eller en anden statslig myndighed, som ministeren har henlagt sine beføjelser til, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed end Energiklagenævnet. Energiklagenavnets afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.«

15. I § 37 b, *stk. 1*, ændres »2 medlemmer med særlig sagkundskab inden for henholdsvis efterforskning og indvinding af kulbrinter og inden for havmiljø« til »1 medlem med særlig sagkundskab inden for efterforskning og indvinding af det pågældende råstof eller inden for den pågældende lagring eller anden anvendelse af undergrunden og 1 medlem med særlig sagkundskab inden for havmiljø.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juni 2011.

Stk. 2. De ansøgninger om tilladelser, der er modtaget inden lovens ikrafttræden, behandles efter de hidtidige regler, medmindre andet aftales med ansøgerne.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Implementering af CCS-direktivet, samt beslutninger om ændringer i OSPAR konventionen og London Protokollen
 - 2.1. Carbon Capture and Storage
3. Indføjelser af særlige bestemmelser om efterforskning og indvinding af geotermisk energi
4. Revision af undergrundslovens § 5, således at der kan ske en prioritering af anvendelsen af undergrunden
5. Ministerens mulighed for at påbyde samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg
6. Revision af undergrundslovens § 10 vedrørende godkendelse af planer for indvinding af råstoffer
7. Økonomiske konsekvenser for det offentlige
8. Administrative konsekvenser for det offentlige
9. Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet
10. Administrative konsekvenser for erhvervslivet
11. Administrative konsekvenser for borgerne
12. Miljømæssige konsekvenser
13. Forholdet til EU-retten
14. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
15. Sammenfattende skema

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at implementere dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF om geologisk lagring af kuldioxid (CCS-direktivet), som blev vedtaget som en del af klima- og energipakken i december 2008. Direktivet skal være implementeret i national lovgivning senest den 25. juni 2011.

Dertil foreslås det med lovforslaget at foretage justering af den bestemmelse, som regulerer godkendelser af planer for etablering af anlæg til indvinding af råstoffer.

Dernæst foreslås en revision af undergrundslovens § 5, således at der kan ske en prioritering af undergrundens anvendelse, således at visse anvendelser efter en konkret vurdering kan nyde fortrin frem for andre. Samtidig foreslås etableret en række bestemmelser for meddelelse af tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi, som hidtil ikke har været særskilt reguleret.

Endelig foreslås en revision af den bestemmelse, som bemyndiger ministeren til at påbyde samordnet indvin-

ding og udnyttelse af anlæg til behandling og transport af olie og gas.

Lovforslaget indeholder herudover enkelte justeringer og lovtekniske ajourføringer.

2. Implementering af CCS-direktivet, samt beslutninger om ændringer i OSPAR konventionen og London Protokollen

CCS-direktivet, blev vedtaget som en del af klima- og energipakken i december 2008. Hensigten med direktivet er at give mulighed for at modvirke klimaforandringerne ved at lagre CO₂ i geologiske formationer i undergrunden. Direktivet har yderligere til hensigt at sikre, at denne lagring af CO₂ i undergrunden kan ske på en miljø- og sikkerhedsmæssig forsvarlig måde. Lovforslaget skaber en retlig ramme for geologisk lagring af CO₂. Det skal i den forbindelse bemærkes, at det er op til hver enkelt medlemsstat at beslutte, om man vil tillade lagring af CO₂ på dets område. Danmark har således ikke tidligere tilladt deponering af affald i Danmarks undergrund i henhold til undergrundsloven. I den forbindelse skal nævnes, at CO₂, der opsamles og transporteres med henblik på geologisk lagring, og som lagres geologisk i overensstemmelse med CCS-direktivet, ikke længere er omfattet af affaldsdirektivets anvendelsesområde og defineres således ikke som affald.

CCS-direktivet indeholder bestemmelser, der fastsætter nærmere kriterier for lagringslokaliteter, lagringstilladelser, overvågning, tilsyn, foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, nedlukning og efterbehandling af lagre, finansiel sikkerhedsstillelse og overdragelse af ansvar af lagre til staten.

§ 23 i den gældende undergrundslov indeholder hjemmel til at tillade lagring i undergrunden og § 25-27 indeholder hjemmel til at føre tilsyn med tilladelser meddelt i medfør af loven. I dag er der eksempelvis udstedt tilladelser til lagring af naturgas i medfør af den gældende § 23. Bestemmelserne er dog ikke tilstrækkelige til at kunne siges at have implementeret alle ovennævnte bestemmelser i CCS-direktivet. Med lovforslaget foreslås derfor indført en række nye bestemmelser, som udvider anvendelsesområdet således at de krav, som stilles i medfør af direktivet, også dækkes af loven.

I lovforslaget er pligtssubjektet betegnet som rettighedshaver, hvorimod CCS-direktivet benytter betegnelsen operatør. Betegnelsen rettighedshaver er anvendt i lovforslaget ud fra den betragtning, at et konsortium af virksomheder kan være en rettighedshaver, hvorefter en af disse eller en tredjepart udpeges til operatør.

Lovforslaget implementerer ligeledes ”OSPAR-beslutning 2007/2 om lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer” samt ”London-Protokol Resolution LP.1(1) angående ændring om optagelse i bilag 1 til London-Protokollen af CO₂-lagring i geologiske formationer under havbunden”.

2.1. Opsamling, transport og lagring af CO₂ i undergrunden

Opsamling, transport og lagring af CO₂ i undergrunden omtales ofte som CCS - Carbon Capture and Storage.

Der findes teknikker til opsamling af CO₂ fra udledningssteder for CO₂ som eksempelvis kraftværker. Der findes dog ikke noget sted i verden anvendelse af sådanne teknikker til opsamling af CO₂ på kraftværker af kommerciel størrelse. Flere steder i verden er der planer om etablering af demonstrationsanlæg for opsamling af CO₂ fra store punktkilder for CO₂ udledning som eksempelvis kraftværker af kommerciel størrelse.

Transport af CO₂ kan ske med skib eller i rørledning. I USA findes der netværk af rørledninger til transport af CO₂. I disse rørledninger transporteres naturligt forekommende CO₂, som produceres fra lag i undergrunden. Denne CO₂ anvendes til injektion i oliefelter på land med det formål at øge olieindvindingen fra feltet. Ved at anvende denne teknik kan der produceres olie fra lagene i undergrunden, som det ellers ville være meget vanskeligt at producere på anden måde. Metoden med injektion af CO₂ i et oliefelt for at øge olieproduktionen kan muligvis også anvendes på danske oliefelter i Nordsøen.

Lagring af CO₂ i undergrunden kan primært finde sted i sandstenslag i undergrunden. Sandstenslagene skal være beliggende i ca. 1000 meters dybde eller dybere. Sandstenslagene skal indgå i en geologisk struktur i undergrunden således at den injicerede CO₂ vil forblive i sandstenslagene. Over sandstenslagene skal der være tætte lag af lersten, som kan hindre CO₂ i at trænge opad. Lagring af CO₂ i undergrunden minder på mange måder om den teknologi, som anvendes ved lagring af naturgas i undergrunden. I Danmark anvendes eksempelvis sandstenslag i en geologisk struktur i undergrunden ved Stenlille på Sjælland til lagring af naturgas.

Der er interesse for lagring af CO₂ i Danmark. Der er således allerede indsendt en ansøgning om tilladelse til anvendelse af undergrunden til lagring af CO₂ efter bestemmelserne i lovens § 23 om anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding. Ansøgningen omfatter et område nordvest for Aalborg.

Stillingtagen til ansøgningen afventer, at CCS direktivets bestemmelser er gennemført i dansk lovgivning.

3. Indføjelser af særlige bestemmelser om efterforskning og indvinding af geotermisk energi.

I dag meddeles tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi efter bestemmelserne i undergrundsloven. Tilladelser kan udstedes af klima- og energiministeren i medfør af lovens § 5, efter at sagen har været forelagt for et af Folketinget nedsat udvalg, jf. undergrundslovens § 6. Herudover er selve meddelelsen af tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi ikke reguleret i detaljer i undergrundsloven. Indtil efteråret 2010 har der kunnet indsendes ansøgninger om geotermitilladelser når som helst, og ansøgningerne er blevet behandlet i den rækkefølge, de er indkommet. Efter udbud i efteråret 2010 er der indført en ny procedure for indkaldelse af ansøgninger om nye geotermitilladelser til fjernvarmeproduktion. Formålet hermed var bl.a. at sikre offentlighed og gennemsigtighed i tildelingsprocessen. I lyset af de erfaringer, der vil blive indhøstet med den nye procedure for indkaldelse af ansøgninger om geotermitilladelser til fjernvarmeproduktion, vil proceduren blive justeret, hvis der er behov herfor. Indvinding af geotermisk energi til andet end fjernvarmeproduktion har endnu ikke været aktuelt i Danmark.

Ved indvinding af geotermisk energi kan varme fra geologiske lag i undergrunden fra ca. 800 til 3000 meters dybde udnyttes til produktion af f.eks. fjernvarme, opvarmning af gartnerier eller badelande. Hvis der er tale om borerer efter varme fra lag i undergrunden, der ligger dybere end 250 meter under terræn, anses sådanne borerer som udgangspunktet som værende geotermiske borerer.

Der kan for tiden konstateres en øget interesse for at udnytte geotermisk energi. Da geotermisk energi er både en forureningsfri og klimavenlig energiteknologi vil denne energiform i fjernvarmeforsyning kunne erstatte fossile brændsler og hermed nedbringe drivhusgasemissioner. På denne baggrund arbejder regeringen for at fremme brugen af geotermisk energi. Det er vurderingen, at der i Danmark generelt er gode muligheder for at indvinde geotermisk energi.

DONG VE A/S afgav i efteråret 2010 hovedparten af arealerne under selskabets eneretsbevilling af 8. december 1983 til efterforskning og indvinding af geotermisk energi. Afgivelsen af arealerne indebærer, at der nu er en del ledige områder, hvor der kan gives tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi. På den baggrund blev der i større omfang end tidligere åbnet for, at andre selskaber kan få adgang til tilladelser til

efterforskning og indvinding af geotermisk energi. Sammenholdt med den øgede interesse blandt især fjernvarmeselskaber for at udnytte geotermisk energi er der behov for, at grundlaget for rammerne for meddelelse af tilladelser til udnyttelsen af geotermisk energi præciseres. Det er på den baggrund relevant, at der indføres særlige bestemmelser om efterforskning og indvinding af geotermisk energi for at klargøre principperne for tildeling af tilladelser, for tilladelsernes varighed og vilkår herfor.

For at skabe offentlighed og gennemsigtighed om hvordan der kan indsendes ansøgninger om tilladelse til efterforskning og indvinding af geotermisk energi og for at sikre lovhjemmel til at fastsætte bl.a. udvælgelseskriterier foreslås en række bestemmelser for meddelelse af tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi etableret med et nyt kapitel 4 a. Det foreslåede kapitel er i vidt omfang inspireret af de eksisterende bestemmelser i undergrundslovens kapitel 4 om efterforskning og indvinding af kulbrinter.

En tilladelse til efterforskning og indvinding af geotermisk energi i medfør af undergrundslovens § 5 fritager ikke indehaveren af tilladelsen for at indhente de nødvendige tilladelser og godkendelser i medfør af undergrundsloven og lovgivningen i øvrigt. Produktion og levering af fjernvarme fra geotermiske anlæg er eksempelvis omfattet af bestemmelser i varmforsyningsloven.

4. Revision af undergrundslovens § 5, således at der kan ske en prioritering af anvendelsen af undergrunden

I medfør af tilladelser efter undergrundsloven anvendes den danske undergrund både til indvinding af råstoffer og til lagring.

Råstofindvindingen har hidtil omfattet olie- og gasindvinding, saltindvinding og indvinding af geotermisk energi. Olie- og gasindvindingen har hidtil foregået i Nordsøen, men der foregår tillige efterforskning af olie og gas både på land og i de indre danske farvande, hvor efterforskningen dog indtil videre ikke har ført til kommercielle fund. Indvinding af salt ved opskylning fra undergrunden foregår alene fra Hvornum salthorsten ved Mariager. Indvinding af geotermisk energi sker to steder i Danmark, nemlig ved Thisted og på Amager. Et igangværende geotermiprojekt i Sønderborg Kommune forventes at føre til etablering af et geotermisk anlæg ved Sønderborg.

Der er to steder i Danmark, hvor undergrunden i dag benyttes til lagring. Ved Lille Torup i Jylland og ved Stenlille på Sjælland lagres naturgas i undergrunden. Der er endvidere indgivet en ansøgning om tilladelse til etablering af et gaslager i undergrunden ved Tønder, og

der er ansøgt om tilladelse til at anvende undergrunden ved Vedsted, nordvest for Ålborg, til lagring af CO₂.

Allerede i dag gives tilladelser til f.eks. efterforskning og indvinding som eneretstilladelser til et bestemt råstof. En eksisterende tilladelse er ikke til hinder for, at der inden for tilladelsens område kan tillades andre at f.eks. efterforske og indvinde andre råstoffer end de af den konkrete tilladelse omfattede eller at anvende undergrunden til lagring eller andre formål end indvindingsamt at foretage videnskabelige undersøgelser. Hvis der f.eks. gøres fund af forskellige råstoffer, der ikke kan indvindes samtidigt, bestemmer Energistyrelsen, hvilken aktivitet, der skal nyde fortrin.

Den samme del af undergrunden vil typisk ikke samtidigt kunne anvendes til flere formål. På den baggrund vil det derfor i visse situationer kunne være relevant at prioritere, hvilken anvendelse af undergrunden der skal nyde fortrin, således at tildeling af tilladelser ikke alene sker efter "først-til-mølle"-princippet.

Undergrundsloven indeholder ikke i dag bestemmelser, der direkte giver mulighed for at foretage en prioritering af undergrundens anvendelse i forbindelse med meddelelse af tilladelser. I de almindelige bemærkninger til lovforslaget om undergrundsloven fra 1981 omtales dog i forbindelse med § 23 vedrørende tilladelser til lagring og andre formål, at det bør sikres, at anvendelsen af undergrunden sker ud fra en vurdering af samfundets langsigtede behov, og at udnyttelsestakten, herunder rækkefølgen af de forskellige anvendelsesmuligheder, sikrer den bedst mulige udnyttelse af ressourcerne.

Samfundsudviklingen forventes imidlertid at medføre, at konkurrencen om undergrundens råstoffer og øvrige anvendelsesmuligheder bliver større. På den baggrund foreslås der med lovforslaget indført en hjemmel til at afslå at behandle uopfordrede nye ansøgninger om tilladelser til efterforskning og indvinding af råstoffer samt til at reservere bestemte arealer til konkrete formål. Det bemærkes samtidig, at prioritering af undergrunden med henblik på lagring eller anden anvendelse forudsættes at være foretaget, før eventuelle udbud herom iværksættes.

Den foreslåede bestemmelse, der skal give adgang til at fortage en prioritering af undergrunden, berører ikke eksisterende eneretstilladelser.

Det er hensigten i forbindelse med administrationen af den foreslåede bestemmelse at forelægge en redegørelse for Folketingets Energipolitiske Udvalg i tilknytning til afgørelser af principiel karakter.

5. Ministerens mulighed for at påbyde samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg

Der er etableret en række anlæg i Nordsøen til brug for indvinding, behandling og transport af olie og gas. Mange af anlæggene i denne infrastruktur har i dag ledig kapacitet, da produktionen af olie og gas er faldende. Det er derfor ønskeligt, at disse anlæg, hvor ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn taler for det, i videst mulig omfang anvendes af tredjepart i forbindelse med indvinding af nye forekomster eller videreudbygning i forbindelse med eksisterende forekomster. En sådan anvendelse kan medføre, at driftsomkostningerne pr. produceret enhed på et anlæg bliver reduceret, således at det bliver økonomisk at indvinde en større del af den tilstedeværende olie og gas i det eller de felter anlægget betjener. Tilstedeværelsen af anlæggene, som er etableret og forrentet ved indvinding af de forekomster, der var grundlaget for etableringen, kan gøre det rentabelt at indvinde forekomster af olie og gas, det ikke vil være kommercielt at indvinde, hvis de selv skulle betale for nye anlæg. Det vil således kunne blive muligt at indvinde økonomisk marginale forekomster. Alternativet til sådanne anvendelser af eksisterende anlæg vil være afvikling af anlæggene, når det bliver uøkonomisk at fortsætte produktionen fra de nuværende felter.

Den gældende bestemmelse giver ministeren mulighed for at påbyde samordnet udnyttelse af to eller flere kulbrinteforekomster. Ligeledes kan ministeren i mangel af enighed om betalingen fastsætte denne. Erfaringerne har vist, at andre vilkår end betaling i en aftale om tredjepartsadgang kunne have lige så stor økonomisk betydning som selve betalingen, f.eks. vil ansvar i forbindelse med de fornødne ombygninger og efterfølgende drift kunne have afgørende betydning for, om tredjepart ønsker at benytte et eksisterende anlæg. I lyset af erfaringerne og den praksis, der har udmøntet sig i andre lande omkring Nordsøen, er der derfor behov for at modernisere den gældende bestemmelse ved at foretage en præcisering og udbygning. Med forslaget vil ministeren også kunne fastsætte sådanne typer vilkår ud over vilkår om betaling.

6. Revision af undergrundslovens § 10 vedrørende godkendelse af planer for indvinding af råstoffer

Den gældende § 10 fastslår, at efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås. Forinden indvinding og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for virksomheden herunder produktionens tilrettelæggelse samt anlæggene hertil være godkendt af klima- og energiministeren. Bestem-

melsen betyder, at rettighedshavere til indvinding af råstoffer skal indsende en plan til ministerens godkendelse, som beskriver det overordnede koncept for, hvordan man ønsker at udnytte en olieforekomst, hvilken type anlæg man ønsker at anvende (f.eks. bemanded, ubemandet eller en havbunds-løsning) og designet heraf, hvordan olien ilandføres m.v. Opstår der undervejs behov for at foretage væsentlige ændringer eller tilføjelser i en sådan plan, skal disse også godkendes efter loven. Ved godkendelse af sådanne planer er det almindelig praksis, at der fastsættes vilkår om f.eks. indsendelse af arbejdsplaner, tidsplaner samt indsendelse af redegørelser for indvindingsforhold inden arbejdet påbegyndes m.v.

Den gældende § 10 i undergrundsloven videreføres i lovforslaget, men opdeles, således at den fremstår mere overskuelig, idet der ved lovforslaget foreslås tilføjet en bestemmelse om, at væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for indvindingsvirksomheden også skal godkendes af klima- og energiministeren. Derudover tilføjes en bestemmelse om, at klima- og energiministeren i forbindelse med godkendelse af disse indvindingsplaner kan fastsætte nærmere vilkår herfor. Begge tilføjelser er en kodificering af den praksis, der har udviklet sig siden lovens ikrafttræden den 1. juli 1981.

De oprindelige bemærkninger til den gældende § 10 omtaler, at indvindingsvirksomhed skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde, herunder i sikkerhedsmæssig henseende. Vedtagelsen af offshoresikkerhedsloven indebar, at de sikkerhedsmæssige godkendelser af offshoreanlæg og rørledninger mellem offshoreanlæg og rørledninger fra offshoreanlæg til land overgik til at blive behandlet i henhold til offshoresikkerhedsloven. Dette medfører, at forudsætningerne for bemærkningerne til den gældende § 10 er ændrede for så vidt angår godkendelse af konkrete sikkerhedsmæssige forhold for offshoreindvindingsforanstaltningerne. Dette er nu præciseret i bemærkningerne til den foreslåede § 10.

7. Økonomiske konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vurderes ikke umiddelbart at have økonomiske konsekvenser for det offentlige. Dog skal nævnes, at såfremt man vælger at tillade lagring af CO₂ i den danske undergrund, vil staten på et tidspunkt skulle overtage ansvaret for et sådant lager. Ved ansvarsoverdragelsen skal operatøren stille et beløb til rådighed for staten, som mindst dækker overvågningsomkostninger i 30 år. Hvis der dog senere af uforudsete årsager viser sig, at der sker udsivning fra lageret, vil staten skulle dække udgifterne til sikring af CO₂-lageret og til udbedrende foranstaltninger.

8. Administrative konsekvenser for det offentlige

CCS-direktivets artikel 25 pålægger de medlemsstater, som vælger at tillade lagring af CO₂, at oprette og føre et register over udstedte lagringstilladelser og lukkede lagringslokaliteter. Dette vurderes dog ikke for nærværende at påføre det offentlige en sådan administrativ byrde, at der er behov for yderligere ressourcer til oprettelse og administration af et sådant register.

9. Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

10. Administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget vurderes ikke at have administrative konsekvenser for erhvervslivet.

11. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget vurderes ikke at have administrative konsekvenser for borgerne.

12. Miljømæssige konsekvenser

Såfremt geologisk lagring af CO₂ tillades på dansk territorium kan dette have positive miljømæssige konsekvenser, idet den CO₂, som ellers ville have været udledt i atmosfæren, bliver opsamlet og lagret i undergrunden. Skulle der ske et udslip fra et sådant lager vil dette dog kunne have negative konsekvenser på miljøet. Der vil dog før tilladelse til et sådant lager udstedes skulle udføres en vurdering af påvirkning på miljøet (VVM).

13. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget gennemfører dele af direktiv 2009/31/EF om geologisk lagring af kuldioxid og om ændring af Rådets direktiv 85/337/EØF, direktiv 2000/60/EF, 2001/80/EF, 2004/35/EF, 2008/1/EF og forordning (EF) nr. 1013/2006.

14. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

3F Fagligt Fælles Forbund, Aalborg Portland A/S, Advokatrådet – Advokatsamfundet, Altinex Oil Denmark A/S, Affald Danmark, Akzo Nobel Salt A/S, Ankenævnet på Energiområdet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Bayerngas Petroleum Danmark AS, Brancheorganisationen for Decentral Kraftvarme, Center for

Energibesparelser, Centalkommunernes Transmissionselskab I/S, Chevron Denmark Inc., CO-industri, DANAK (Den Danske Akkrediterings- og Metrologifond), Danica Jutland/Resources ApS, Danish Offshore Industry, Danish Operators, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Rederiforening, Danmarks Teknisk Universitet (DTU), Danoil Exploration A/S, Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Dansk Byggeri, Dansk Energi, Dansk Energibranche forening (DEBRA), Dansk Erhverv, Dansk Fjernvarme, Dansk Gartneri, Dansk Geotermi Aps, Dansk Standard, A/S Dansk Shell, Danske Regioner, Datatilsynet, De Grønne, DI – Organisation for erhvervslivet, DONG Energy A/S, Dong E&P, DS Håndværk & Industri, DTU – Afdelingen for myndighedsbetjening, Elko Energy A/S, Energiforbrugeren, Energiforum Danmark, Energiklagenævnet, Energitilsynet, Energitjenesten, EWE Energie AG, Forbrugerrådet, Foreningen Danske Kraftvarmeværker, Foreningen af Registrerede Revisorer (FRR), Foreningen af Rådgivende Ingeniører (FRI), Foreningen for Slutbrugere af Energi, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Foreningen Nej til CO₂ lagring, Frederiksberg Kommune, GMT Exploration Company, Greenpeace, Hess ApS, HMN Naturgas I/S, Håndværksrådet, Indukraft Sekretariatet c/o Dansk Industri, Ingeniørforeningen i Danmark (IDA), Jordan Dansk Corporation, Jydske Grundejerforening, KE Varme P/S, KOOPERATIONEN, KL (Kommunernes Landsforening), KL – Økonomisk sekretariat, Københavns Kommune, Københavns Kommune – Teknik- og Miljøforvaltningen, Københavns Kommune – Økonomiforvaltningen, Landbrug & Fødevarer, Landsorganisationen i Danmark (LO), LCA Center, Mærsk Olie og Gas AS, Naturgas Fyn, Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi, Organisationen for Vedvarende Energi, PA Resources AB, Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG), Realkreditforeningen, RenoSam, Risø (DTU), RWE-DEA AG, Samvirkende Energi- og Miljøforeninger, Schuepbach Energy LLC, Spyker Energy SAS, Sønderborg Fjernvarme A.m.b.a., Teknologisk Institut, Total Gas Shale Europe, Vattenfall A/S, Vestegnens Kraftvarmeselskab I/S, VNG Danmark ApS, Wintershall Noordzee B.V., WWF Verdensnaturfonden og Østkraft.

15. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Hvis der sker udslip fra et CO ₂ -lager efter ansvarsoverdragelse til staten, vil staten

		selv skulle afholde udgifter til udbedrende foranstaltninger.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Den CO ₂ , som ellers ville have været udledt i atmosfæren, bliver opsamlet og lagret i undergrunden.	Skulle der ske et udslip fra et CO ₂ -lager vil dette kunne have negative konsekvenser på miljøet. Der vil dog før tilladelse til et sådant lager udstedes skulle udføres en vurdering af påvirkning på miljøet (VVM).
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget gennemfører dele af Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2009/31/EF om geologisk lagring af kuldioxid og om ændring af Rådets direktiv 85/337/EØF, direktiv 2000/60/EF, 2001/80/EF, 2004/35/EF, 2008/1/EF og forordning (EF) nr. 1013/2006.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Fodnoten foreslås ændret, således at det fremgår, at dele af CCS-direktivet implementeres ved lovforslaget. Endvidere indføres det i fodnoten, at dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/99/EF af 19. november 2008 om strafferetlig beskyttelse af miljøet er gennemført ved den gældende § 38, stk. 1, nr. 3, i undergrundsloven. Derudover er Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979, som ændret senest ved Rådets forordning (EF) nr. 807/2003 af 14. april 2003 (Fuglebeskyttelsesdirektivet) erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF. Dette foreslås således også ændret i fodnoten.

Til nr. 2

CCS-direktivets artikel 2, stk. 1, fastslår, at direktivet finder anvendelse på geologisk lagring af CO₂ på medlemsstaternes område, i deres eksklusive økonomiske zoner og på deres kontinentalsokler som defineret i De Forenede Nationers havretskonvention (UNCLOS). I den gældende § 1, stk. 3, i undergrundsloven nævnes kun

kontinentalsokkelområde. Det foreslås derfor, at tilføje ”og i den eksklusive økonomiske zone” til bestemmelsen, således at lovteksten er i overensstemmelse med direktivet.

Til nr. 3

Den foreslåede tilføjelse til § 2 a er en konsekvens af den foreslåede ændring til § 1, stk. 3, jf. bemærkningerne til nr. 2.

Til nr. 4

Det foreslås, at der indføres en hjemmel til i visse tilfælde at afslå at behandle ansøgninger om nye tilladelser til efterforskning og indvinding af råstoffer samt til at reservere bestemte arealer i undergrunden til bestemte formål. Baggrunden herfor er, at det er forventningen, at der fremover vil blive større konkurrence om råstofferne og om lagringsmulighederne i undergrunden.

Da det normalt ikke er al anvendelse af undergrunden, der kan finde sted på det samme areal på samme tid, vil der kunne opstå konflikter mellem forskellige eksisterende, planlagte eller ønskede aktiviteter. De geologiske lag, som kan udnyttes til produktion af geotermisk energi, kan under visse forhold også udnyttes til andre formål som eksempelvis lagring af naturgas eller CO₂.

Hvis en ansøgning om f.eks. en kulbrintetilladelse omfatter et område, der er særligt egnet til lagring af f.eks. naturgas eller CO₂ vil det kunne tænkes at være formålstjenligt at kunne afvise denne ansøgning, da der er et begrænset antal områder, som er velegnede til lagring. Endvidere vil det kunne være hensigtsmæssigt, hvis et område i undergrunden er særligt velegnet til indvinding af f.eks. kulbrinter, og det er vurderingen, at denne anvendelse ikke kan kombineres med anvendelse af det samme område til f.eks. indvinding af geotermisk energi, at der efter en konkret vurdering er adgang til at undlade at fremme en ansøgning om en geotermittilladelse.

Hertil kommer, at det er vurderingen, at der fremover vil kunne opstå situationer, hvor det vil være hensigtsmæssigt, at enkelte områder i undergrunden reserveres til bestemte aktiviteter, der dårligt kan forenes med anden udnyttelse af undergrunden. I sådanne situationer vil der være behov for at kunne vælge at undlade at fremme en ny ansøgning om en tilladelse til efterforskning og indvinding af råstoffer i undergrunden. Hvis det vælges at reservere et bestemt område i undergrunden til bestemte aktiviteter, vil det kunne fremgå af kommende udbud af arealer til efterforskning og indvinding af råstoffer.

Den foreslåede bestemmelse berører ikke eksisterende eneretstilladelser. Eksisterende tilladelser er meddelt som eneretstilladelser til f.eks. efterforskning og indvinding af et bestemt råstof. En meddelt eneretstilladelse er imidlertid ikke til hinder for, at der inden for tilladelsens område kan tillades andre at foretage forundersøgelser af undergrunden med henblik på efterforskning og indvinding, at efterforske og indvinde andre råstoffer end de af den konkrete tilladelse omfattede, at etablere og drive rørledningsanlæg til brug ved virksomhed omfattet af undergrunden, at anvende undergrunden til lagring eller andre formål end indvindingsamt at foretage videnskabelige undersøgelser. Meddelelse af sådanne tilladelser vil bero på en konkret vurdering, så det sikres, at aktiviteterne i de nye tilladelser er forenelige med de aktiviteter, som er omfattet af eksisterende tilladelser. Hvis der f.eks. gøres fund af forskellige råstoffer, der ikke kan indvindes samtidigt, bestemmer Energistyrelsen allerede efter de gældende bestemmelser, hvilken aktivitet der skal nyde fortrin.

I forbindelse med fremtidige udbud af arealer til efterforskning og indvinding af råstoffer vil der f.eks. i udbudsmaterialet kunne tages højde for, at visse arealer reserveres til bestemte aktiviteter. En følge af bestemmelsen er, at der fremover er mulighed for at undlade at behandle uopfordrede ansøgninger. Det forhold, at det i en given situation på et givent tidspunkt vælges at und-

lade at behandle en uopfordret ansøgning eller der gives afslag på en ansøgning med henvisning til, at arealet er reserveret til et bestemt formål, vil ikke være til hinder for, at der på et senere tidspunkt vil kunne meddeles en tilladelse til en tilsvarende aktivitet, såfremt forholdene har ændret sig eller samfundsudviklingen i øvrigt tilsiger det.

Til nr. 5

§ 10 foreslås opdelt, således at den fremstår mere overskuelig, idet der ved lovforslaget foreslås tilføjelse af stk. 3 og 4.

Stk. 1 er en videreførelse af 1. pkt. i den gældende § 10. Herved videreføres, at det overordnede hensyn, der skal tages ved efterforsknings- og indvindingsvirksomhed, er, at virksomheden skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås. De oprindelige bemærkninger til § 10 omtaler, at der ved forsvarlig og hensigtsmæssig måde, bl.a. tænkes på forsvarlighed og hensigtsmæssighed i teknisk, ressourcemæssig og sikkerhedsmæssig henseende. Vedtagelsen af offshoresikkerhedsloven den 1. juli 2006 indebar, at de sikkerhedsmæssige godkendelser af offshoreanlæg overgik til at blive behandlet i henhold til offshoresikkerhedsloven og med ændringen af offshoresikkerhedsloven i 2007 gjaldt dette også for rørledninger mellem offshoreanlæg og rørledninger fra offshoreanlæg til land. Dette medfører, at forudsætningerne for bemærkningerne til den nuværende § 10 er ændrede, for så vidt angår godkendelse af konkrete sikkerhedsmæssige forhold på indvindingsforanstaltningerne, der svarer til offshoresikkerhedslovens anvendelse på offshoreanlæg og visse rørledninger mellem offshoreanlæg.

Stk. 2 er en videreførelse af 2. pkt. i den gældende § 10. Det er hensigten, at planen for indvindingsvirksomheden, som skal godkendes efter stk. 2, skal indeholde en beskrivelse af produktionens tilrettelæggelse samt konceptet for de anlæg og eventuelle rørledninger, der forbinder anlæggene, som feltet skal udnyttes fra. Godkendelser af de konkrete sikkerhedsmæssige aspekter på offshoreanlæg og offshorerørledninger håndteres alene efter offshoresikkerhedsloven.

Ved forslaget om tilføjelsen af *stk. 3* foreslås, at væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for indvindingsvirksomheden skal godkendes af klima- og energiministerens, forinden disse iværksættes. I praksis sker udbygninger af olie- og gasforekomster i Danmark trinvis. Rettighedshaverne får undervejs større viden om forholdene i undergrunden, og der kan på den baggrund være behov for at revidere eksisterende planer eller plan-

lægge nye aktiviteter, således at der sker en bedre udnyttelse af ressourcerne i forekomsten, som f.eks. ændring af produktionsanlæg eller plan for nye borer, altså arbejder, som kræver større investeringer. Ved forslaget vil sådanne aktiviteter kræve særskilt godkendelse ud over den oprindeligt godkendte plan for indvindingsvirksomheden.

I *stk. 4* foreslås, at ministeren kan fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser efter *stk. 2* og *3*. Ved godkendelser af planer for indvindingsvirksomhed kan det være nødvendigt at fastsætte vilkår i forbindelse hermed. Det kan eksempelvis dreje sig om vilkår om indsendelse af arbejdsplaner og tidsplaner, indsendelse af redegørelser for indvindingsforhold inden arbejder påbegyndes, m.v.

Til nr. 6

Ændringen foretages for at præcisere, at der med ”litra a og b” henvises til litra a og b i § 12 a, *stk. 1*.

Til nr. 7

Den gældende § 13 i undergrundsloven videreføres i lovforslaget, men med en tilføjelse i *stk. 2*, således at det fremgår, at en afgrænsning kan være midlertidig. Tilføjjelsen er en kodificering af den praksis, der har udviklet sig siden lovens ikrafttræden den 1. juli 1981. Det fremgår af bestemmelsen, at tilladelsen forlænges, hvilket betyder, at der fortsat kan udføres efterforskningsaktiviteter inden for den arealbegrænsede tilladelse, eftersom tilladelser meddeles som kombinerede efterforsknings- og indvindingstilladelser. Når rettighedshaveren har udført de efterforskningsarbejder denne har påtaget sig efter § 13, *stk. 1*, har rettighedshaveren ret til en forlængelse for de dele af området, der omfatter kommercielt indvindelige forekomster. Tilladelser efter undergrundslovens § 13, *stk. 1*, gives med en efterforskningsperiode på indtil 6 år. Denne periode kan forlænges med henblik på efterforskning med indtil 2 år ad gangen. Den samlede efterforskning kan dog kun undtagelsesvis overstige 10 år. I praksis er der meddelt en række forlængelser af efterforskningsperioden ud over 10 år, primært hvis rettighedshaveren har påtaget sig yderligere efterforskningsforpligtelser, der giver god mening på det konkrete område og i den konkrete sammenhæng.

Hensigten med forslaget om en midlertidig afgrænsning er, at efterforskningsmål i andre niveauer eller i randområder kan modnes til indvinding eller afgives, hvis rettighedshaverne ikke ønsker at udnytte dem. For et midlertidigt afgrænset område kan afgrænsningen ændres flere gange, efterhånden som resultaterne fra vur-

deringsaktiviteterne fremkommer. Det har hidtil været praksis, at tilladelserne ved forlængelse med henblik på produktion kun var begrænset nedadtil. Rettighedshaverne havde således hele volumet over dybdebegrænsningen inden for arealbegrænsningen. Ved tilladelser til meget dybtliggende forekomster er der en stigende sandsynlighed for derved at inkludere højere liggende forekomster. Ved at gøre afgrænsningen midlertidig vil det være muligt også at indføre et øvre dybdekriterium.

Til nr. 8

Med den foreslåede ændring af § 16 videreføres den gældende bestemmelse i loven. Derudover foretages der en præcisering og udbygning af bestemmelsen.

Brug af eksisterende anlæg kan ud over enhver form for indvinding, behandling og transport af olie og gas for tredjepart også omfatte levering af ydelser fra et anlæg til tredjepart, f.eks. i form af vand og gas til injektion, modtagelse af vand, som er indvundet sammen med olie og gas, til rensning, levering af el, løftegas til brug for produktion, lagring af olie og anvendelse af bøjelastningsfaciliteter, fjernstyring af andre installationer og anlæg m.v.

Det overordnede princip i forbindelse med indvinding af en forekomst skal være, at fortjenesten hovedsagelig tilfalder rettighedshaveren til forekomsten. Det skyldes, at den økonomiske risiko ved efterforskning er betydeligt større end ved etablering af infrastruktur i forbindelse med en påvist forekomst. Ejere af anlæg, som benyttes ved indvinding af andre forekomster, end anlægget er etableret til brug for, skal have en rimelig fortjeneste under hensyn til den økonomiske risiko. Ved fastlæggelse af den økonomiske risiko kan inddrages eventuelle tekniske risici ved tredjeparts anvendelse af et anlæg, f.eks. kan en forøget kompleksitet af anlægget, som følge af ændringer på anlægget for at kunne betjene tredjepart, føre til en ændret risiko for driftsnedbrud. Ved fastsættelse af den rimelige fortjeneste skal det tilgodeses, hvis ejeren af et anlæg har etableret dette med overskydende kapacitet til brug for endnu ikke påviste forekomster. Ved investering i overskydende kapacitet har den økonomiske risiko været højere end ved etablering af netop den kapacitet, der var behov for til de påviste forekomster.

Ejere af eksisterende anlæg må ikke i vilkår og betingelser for ydelser diskriminere mellem tredjeparter, som ønsker samme ydelse.

Ved planlagte brugere forstås brugere, som har indgået bindende aftale med ejeren af et anlæg om brug af anlægget samt potentielle brugere, der i overensstemmelse med reglerne fastsat efter *stk. 5* om tilrettelæggelse af

forhandlinger m.v. har indledt forhandlinger om brug af anlægget, og hvor disse forhandlinger afsluttes inden for den normale tidsramme for forhandlinger efter disse regler.

I lighed med den gældende bestemmelse er det en forudsætning, at de nuværende og planlagte brugeres planlagte anvendelse af et anlæg ikke hindres eller vanskeliggøres urimeligt ved andres brug af anlægget. Det vil blandt andet indebære, at fysisk adgang for personer repræsenterende nye brugere til et anlæg skal foregå efter aftale med ejeren af anlægget.

Ejere af anlæg kan med respekt for indgåede aftaler med tredjeparter, som bruger anlægget, disponere over dette og sælge eller lukke anlægget.

Det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at påbud efter stk. 1 og 2 først kan meddeles efter høring af de relevante parter.

Med *stk. 2* videreføres muligheden for, at klima- og energiministeren efter forhandling med rettighedshaverne kan påbyde at to eller flere forekomster udnyttes samordnet, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det. Det forventes, at parterne i videst mulig omfang selv aftaler vilkår for tredjeparts adgang til anlæg, således at klima- og energiministeren i tilfælde af uenighed alene vil skulle træffe afgørelse om et eller flere konkrete vilkår for brugen, herunder om betalingen. Afgørelse af uenighed om dette eller disse vilkår skal foregå under hensyn til de øvrige vilkår, der er enighed om, således at der opnås en rimelig helhed.

Efter *stk. 3* skal aftaler indsendes til klima- og energiministeren umiddelbart efter indgåelse. Derved sikres, at ministeren får kendskab til praksis i indgåede aftaler. Denne praksis kan derved indgå i grundlaget ved stillingtagen til spørgsmål om uenighed efter *stk. 4*. Aftaler og oplysninger, som indsendes til klima- og energiministeren i medfør af *stk. 3*, er omfattet af den almindelige lovgivning i øvrigt, som forvaltningsloven, offentlighedsloven og straffeloven, herunder reglerne om tavshedspligt og aktindsigt.

I *stk. 4* er der givet mulighed for at kræve, at parterne meddeler de oplysninger, som er nødvendige for afgørelse af uenigheden. Efter § 26 i den nuværende lov skal rettighedshavere meddele alle de oplysninger, som er fornødne for tilsyn med virksomheden. Der er imidlertid behov for at præcisere, at ejere af anlæg og ansøgere om tredjepartsadgang er forpligtet til at meddele de nødvendige oplysninger for stillingtagen til uenighed om tredjepartsadgang.

Klima og energiministeren får med *stk. 5* mulighed for at fastsætte regler om en række forhold vedrørende tredjepartsadgang m.v.

Det er hensigten med sådanne regler at sikre, at forhandlinger gennemføres, således at den ene part ikke opnår en urimelig fordel på den andens bekostning. Det skal blandt andet opnås ved, at parterne udveksler den relevante information om brugers behov og anlæggets ledige kapacitet så tidligt som muligt i forhandlingsforløbet. Af hensyn til klima- og energiministerens mulighed for at kunne følge udviklingen i branchen vil der ligeledes kunne stilles vilkår om rapportering af oplysninger om forhandlinger om tredjepartsadgang.

Det er væsentligt for rettighedshaveren til en forekomst, at forhandlinger om benyttelse af eksisterende anlæg til indvinding, behandling og transport kan afsluttes inden for en rimelig tidshorisont. Tilsvarende vil være tilfældet, hvis udbygningen af en forekomst skal foregå koordineret med en anden forekomst. Da værdien af en forekomst reduceres for rettighedshaveren jo længere tid, der går, inden produktion kan påbegyndes, giver det ejeren af anlæg en stærk forhandlingsposition, som kan føre til et resultat, der ikke følger det tidligere omtalte princip for fordeling af overskud mellem rettighedshaveren til forekomsten og ejeren af infrastrukturen. Der kan derfor blive fastsat regler, som anviser, hvorledes forhandlingsforløb hensigtsmæssigt tilrettelægges, således at forhandlingerne kan afsluttes hurtigst muligt.

Ved fastsættelse af regler er det hensigten at tage udgangspunkt i den praksis, som kendes fra andre Nord-sølande. Der er således i Norge udstedt en forskrift om andres brug af anlæg, mens der i UK findes en Code of Practice on Access to Upstream Oil and Gas Infrastructure on the UK Continental Shelf med tilhørende vejledning udsendt af myndighederne og offshorebrancheforeningen i fællesskab. Her til kommer retningslinjer fra de engelske myndigheder for deres stillingtagen ved afgørelser af uenighed om tredjepartsadgang til infrastruktur.

Adgang til gasopstrømsledninger reguleres af Lov om naturgasforsyning, jf. bekendtgørelse nr. 1090 af 6. december 2000. Adgang til og betaling for anvendelse af anlæg, som er etableret i medfør af Lov om etablering og benyttelse af en rørledning til transport af råolie og kondensat, er reguleret af denne lov og bekendtgørelser udstedt i medfør af loven.

Til nr. 9

(§ 18 a)

Bestemmelsen i § 18 a, stk. 1, indebærer, at der i tillæg til den procedure, der er fastlagt efter §§ 5 og 6, normalt skal ske en offentlig indkaldelse af ansøgninger, når tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi agtes udstedt. Baggrunden herfor er ønsket om at inddrage en flerhed af aktører i en intensiveret efterforsknings- og indvindingsvirksomhed på dansk område samt at sikre, at meddelelsen af geotermi-tilladelser sker på et objektivt og ikke-diskriminerende grundlag.

Redegørelsen i medfør af stk. 2 vil dels indeholde baggrunden for udvælgelsen af de arealer, der agtes udbudt, dels indeholde en beskrivelse af de væsentligste vilkår, som vil gælde for tilladelser, der tænkes udstedt, når udvælgelsen af ansøgerne har fundet sted. På grundlag af erfaringerne og den efterhånden indsamlede viden om områderne må det forudses, at de generelle vilkår vil blive revideret, når der er behov for det.

Den enkelte tilladelses endelige indhold vil blive fastsat efter en dialog med ansøgerne, hvorunder de geologiske forhold for det pågældende område og statens og ansøgerens vurdering heraf vil være et af de afgørende momenter.

Bestemmelsen i stk. 3 fastslår, at staten står frit med hensyn til udstedelse af tilladelser, også selv om der er foretaget offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Det foreslås, at vilkår m.v. for udbud af arealer først stilles til rådighed for interesserede fra det tidspunkt, hvor ansøgninger kan indgives, dvs. fra offentliggørelsen af indkaldelse af ansøgninger. Hensigten med den foreslåede bestemmelse er at forhindre, at enkelte potentielle ansøgere kommer i besiddelse af oplysninger, før der sker offentlig indkaldelse og derved opnår en fordel i forhold til andre mulige ansøgere.

(§ 18 b)

Den foreslåede bestemmelse i § 18 b fastslår, at geotermi-tilladelser meddeles på grundlag af en række udvælgelseskriterier vedrørende ansøgernes sagkundskab og økonomiske baggrund samt de efterforskningsarbejder, ansøgeren tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne agter at foretage indvinding i det pågældende område. § 18 b muliggør endvidere anvendelse af et auktionssystem, hvorefter tilladelser meddeles efter størrelsen af det kontantbeløb, som ansøgerne tilbyder for meddelelse af tilladelsen. Bestemmelsen tænkes især anvendt, hvis erfaringerne viser, at der er meget stor interesse for at udnytte geotermisk energi, og der er økonomisk grundlag for at benytte et sådant system. Stk. 3 åbner mulighed for, at andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende kriterier kan fastsættes. Under alle omstændigheder vil der skulle foretages en udvælgelse af den bedst egnede ansøger, hvis der indkommer flere

ansøgninger om tilladelse til det samme areal. Denne udvælgelse vil ske på baggrund af en række saglige og objektive kriterier, som også offentliggøres i forbindelse med indkaldelse af ansøgninger.

Bestemmelsen i stk. 4 muliggør, at myndighederne ved vurderingen af ansøgere kan lægge vægt på den måde, hvorpå ansøgerne har udøvet deres virksomhed under tidligere tilladelser. Der kan herved f.eks. tages hensyn til dokumenterede overtrædelser af gældende bestemmelser eller væsentlige afvigelser fra god praksis på området.

Det foreslås endvidere i stk. 5, at sammensætningen af grupper (konsortier) skal ske på grundlag af de objektive og ikke-diskriminerende kriterier, der omhandles i stk. 1-4.

Tilsvarende fastsættes det nu udtrykkeligt i stk. 6, at såfremt det indgår i en procedure for meddelelse af tilladelser, at klima- og energiministeren foretager udpegningen af operatøren for et konsortium, skal udpegningen ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

(§ 18 c)

Den foreslåede § 18 c indebærer, at geotermi-tilladelser udstedes som kombinerede efterforsknings- og indvindingstilladelser. Dette er begrundet i, at virksomheder næppe kan forventes at investere de betydelige beløb, der er nødvendige for at gennemføre dybe efterforskningsboringer og andre lignende stærkt udgiftskrævende foranstaltninger, medmindre de på forhånd er sikret ret til indvinding af eventuelle fund og kender de økonomiske vilkår, der vil gælde for en sådan indvinding. Dette svarer til de tilsvarende regler for efterforskning og indvinding af kulbrinter, jf. lovens § 13.

Tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi vil efter stk. 1 blive meddelt for tidsrum af indtil 6 år. Tidsrummet kan dog forlænges med henblik på efterforskning. Forlængelse kan ske, hvis særlige forhold gør sig gældende, eksempelvis hvis det på tilfredsstillende vis kan begrundes, at det inden for det oprindelige tidsrum ikke har været muligt at afklare, om gjorte fund af varmt vand er udnyttelige i praksis. Tilladelsen vil som hovedregel indeholde bestemmelser om, hvilke arbejdsforpligtelser (arbejdsprogram) rettighedshaveren skal opfylde i dette tidsrum. Som vilkår for en forlængelse af efterforskningsperioden kan der stilles krav om gennemførelse af et yderligere arbejdsprogram. Forlængelsen vil endvidere kunne meddeles alene for en begrænset del af området.

Ifølge stk. 2 har en rettighedshaver, når vilkårene herfor i øvrigt er opfyldt, krav på en forlængelse af tilladelsen for de dele af tilladelsens omfattede område, hvorfra

der agtes indvundet geotermisk energi. Det vil i tilladelserne være nærmere angivet hvilke vilkår, der skal opfyldes, og hvilken fremgangsmåde, der skal følges, for at tilladelsen kan forlænges. Ifølge bestemmelsens 2. pkt. kan tilladelse i særlige tilfælde forlænges, selvom vilkårene herfor ikke er opfyldt. Bestemmelsen sigter navnlig på den situation, at en rettighedshaver ønsker at iværksætte indvinding før færdiggørelsen af arbejdsprogrammet, der er fastsat i forbindelse med udstedelse af en tilladelse.

I en tilladelse vil det være angivet hvilke tekniske og økonomiske oplysninger og vurderinger vedrørende en forekomst, der skal fremlægges i forbindelse med, at rettighedshaveren med henblik på forlængelse af tilladelsen efter stk. 2 afgiver erklæring om, at forekomsten er kommercielt indvindelig og agtes udnyttet. I tilladelsen vil det endvidere være nærmere angivet, hvorledes afgrænsningen foretages af de dele af området, for hvilke tilladelsen forlænges efter stk. 2, idet afgrænsningen vil blive foretaget således, at tilladelsen kun forlænges for de dele af tilladelsen, hvorfra der agtes indvundet geotermiskenergi med et tillæg, der tager hensyn til usikkerheden ved indvindingsområdets udstrækning i såvel dybde som udbredelse.

Bestemmelsen i *stk. 3* muliggør en forlængelse af tilladelsens gyldighedsperiode i ganske særlige tilfælde.

(§ 18 d)

Den foreslåede § 18 d indebærer, at der ved godkendelsen af indvindingsforanstaltninger m. m. skal drages omsorg for, at udnyttelsen af forekomsten vil kunne bidrage til energiforsyningen på hensigtsmæssig måde. Ved fastsættelse af tidspunktet for indvindingens påbegyndelse vil den tid, der vil medgå til etablering af produktionsanlæggene angive det tidligste tidspunkt for indvindingens påbegyndelse.

Til nr. 10

(§ 23)

CCS-direktivets artikel 4, stk. 2, og 5, stk. 1, foreskriver, at efterforskning af undergrunden kan tillades med henblik på at vurdere, hvor stor lagringskapacitet der forefindes samt for at indhente de nødvendige oplysninger, der kræves til valg af en lagringslokalitet. Den gældende § 23 giver ministeren mulighed for at meddele tilladelse til, at undergrunden anvendes til lagring eller andre formål end indvinding. Der kan ikke efter gældende ret meddeles tilladelse med eneret til efterforskning med henblik på lagring eller anden anvendelse af undergrunden.

CCS-direktivets artikel 5 fastslår også, at efterforskning kun må ske efter meddelelse af tilladelse, og at

indehaveren af en efterforskningstilladelse skal have eneret til at udforske det potentielle CO₂ lager. Den foreslåede formulering af § 23 begrænser dog ikke efterforskningstilladelser med eneret til kun at omhandle udforskning af potentielle CO₂ lagre, men vil også omfatte f.eks. efterforskning af potentielle naturgaslagre eller efterforskning med henblik på anden anvendelse af undergrunden.

Det fastslås med forslaget til § 23, *stk. 1*, at tilladelse til efterforskning af undergrunden og til lagring eller andre formål end indvinding meddeles af klima- og energiministeren efter ansøgning. En tilladelse vil kunne begrænses i dybden både nedadtil og opadtil, således at anden ikke-konfliktende anvendelse af undergrunden ikke udelukkes. CCS-direktivets artikel 6, stk. 1, foreskriver, at der kun kan meddeles tilladelse til én operatør for hver CO₂-lagringslokalitet. Dette medfører, at såfremt en rettighedshaver til en CO₂-lagringslokalitet ønsker at overlade operationen af lageret til en anden virksomhed, kan dette kun overdrages til én operatør.

Efterforskningsvirksomhed omfatter detaljerede undersøgelser, herunder dybdeboringer, seismik, m.v., indenfor et nærmere bestemt område, hvor vurderinger på baggrund af forundersøgelser eller andre allerede tilgængelige data viser mulig tilstedeværelse af en geologisk formation, som er egnet til lagring.

Den foreslåede stk. 1 fastslår, at en efterforskningstilladelses varighed ikke kan overstige 6 år og kun undtagelsesvis kan overstige 10 år. Tilladelsens varighed vil afhænge af det efterforskningsprogram, som ansøgeren påtager sig, størrelsen af det område tilladelsen vil gælde for, samt om det er et område, der tidligere har været genstand for efterforskningsvirksomhed. Bestemmelsen giver samtidig mulighed for, at hvis særlige omstændigheder foreligger, kan tilladelsen forlænges med henblik på efterforskning med indtil 2 år ad gangen. Bestemmelsen implementerer CCS-direktivets artikel 5, stk. 3, hvorefter varigheden af en tilladelse ikke bør overstige den periode, der er nødvendig for at foretage den efterforskning, hvortil tilladelsen er udstedt. Dog kan tilladelsen forlænges, hvis den fastsatte varighed er utilstrækkelig til at fuldføre den pågældende efterforskning, og efterforskningen er foretaget i overensstemmelse med tilladelsen.

Bestemmelsen i § 23, *stk. 2*, fastslår, at der kræves særskilte tilladelser til henholdsvis efterforskning og til lagring eller anden anvendelse af undergrunden end indvinding. CCS-direktivet forudsætter, at såfremt det vurderes, at efterforskning er nødvendig for at indhente de oplysninger, der kræves til valg af lagringslokalitet, skal der gives en særskilt tilladelse til efterforskning. Samti-

dig fastslås med det foreslåede stk. 3, at der gives fortrinsstilling til lagringstilladelse til en indehaver af en efterforskningstilladelse, såfremt denne har opfyldt samtlige betingelser i tilladelsen, og at ansøgningen om lagringstilladelse er indgivet inden udløb af varigheden af efterforskningstilladelsen, jf. ovenfor om direktivets artikel 5.

Bestemmelsen i *stk. 4* er i overensstemmelse med de bestemmelser i undergrundsloven, som vedrører efterforskningstilladelser med henblik på indvinding. Bestemmelsen skal sikre en effektiv efterforskningsindsats, hvor arbejdsprogrammet fastsætter de forpligtelser, som indehaver af efterforskningstilladelsen vil påtage sig i efterforskningsperioden. Omfanget af arbejdsprogrammet kan være en væsentlig faktor ved valget mellem flere selskaber, der måtte ønske tilladelse til efterforskning indenfor samme område.

Ifølge den foreslåede § 23, *stk. 5*, kan tilladelse efter stk. 1 kun meddeles, hvis det skønnes, at ansøger har den fornødne sagkundskab og økonomiske baggrund til at kunne drive lagringsvirksomheden. Dette vil typisk kunne ske ved indsendelse af årsregnskaber. Dette svarer til kravet til rettighedshavere til tilladelser til efterforskning og indvinding af kulbrinter i § 5, stk. 3. Rettighedshaver skal desuden kunne dokumentere, at de besidder eller råder over den fornødne tekniske kompetence til at drive og kontrollere virksomheden som er omfattet af tilladelsen efter stk. 1. Dette vil kunne dokumenteres ved bevis for tidligere erfaring med samme eller lignende virksomhed samt ved dokumentation for uddannelse af rettighedshavers personale, såfremt rettighedshaver selv varetager operatørskabet af virksomheden efter stk. 1. Ansøgere skal på ansøgningstidspunktet besidde eller råde over den fornødne tekniske kompetence til at udføre de aktiviteter, som er omfattet af ansøgningen. Skal der på et senere tidspunkt udføres andre aktiviteter end de, som er planlagt på ansøgningstidspunktet, skal ansøger kunne dokumentere, at denne besidder eller råder over den fornødne tekniske kompetence til at udføre disse aktiviteter. Bestemmelsen implementerer CCS-direktivets artikel 8, stk. 1, litra b.

Ifølge det foreslåede *stk. 6* skal rettighedshavere til enhver tid i tilladelsens varighed kunne dokumentere deres finansielle soliditet samt at de besidder eller råder over den fornødne tekniske kompetence.

Det foreslåede *stk. 7* fastslår, at hvis der er indgået aftale mellem en rettighedshaver og en operatør om at denne skal varetage operatørskabet af virksomheden efter stk. 1, skal det til enhver tid kunne dokumenteres, at der foreligger skriftlige aftaler herom. Tilsvarende skal operatøren kunne dokumentere den faglige og tekniske oplæring samt uddannelse af dennes personale.

Med *stk. 8* foreslås den gældende bestemmelse i § 23, stk. 2, videreført. Folketingets Energipolitiske Udvalg vil således fortsat skulle forelægges tilladelser til efterforskning og lagring til orientering før meddelelse af tilladelse.

Der foreslås med *stk. 9*, at klima- og energiministeren kan kræve, at ansøger betaler et ansøgningsgebyr i forbindelse med behandling af ansøgningen om efterforskningstilladelse. Gebyret tænkes fastsat således, at udgifterne ikke virker hæmmende på efterforskningsaktiviteterne, idet staten har en interesse i at opnå forbedret kendskab til undergrunden bl.a. gennem efterforskning udført af andre. Der gælder tilsvarende krav om ansøgningsgebyr i lovens kapitel om efterforskning og indvinding af kulbrinter.

Bestemmelsen i *stk. 10* er en videreførelse af den gældende § 23, stk. 3, hvorefter ministeren kan fastsætte bestemmelser om anvendelse af undergrunden efter stk. 1.

Tilladelse i medfør af bestemmelsen fritager ikke for at indhente alle øvrige nødvendige tilladelser i henhold til anden lovgivning.

Til nr. 11

(§ 23 a)

Forslaget til § 23 a indebærer, at tilladelser til efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden gives på vilkår om, at der skal betales et vederlag til staten. Bestemmelsen er parallel til den gældende § 9, som gælder for efterforskning og indvinding af råstoffer. Vederlagets størrelse kan ikke fastsættes generelt, men må udformes i de enkelte tilladelser bl.a. under hensyn til størrelsen af området, som tilladelsen skal gælde for, og om lagringen eller anden anvendelse af undergrunden udelukker en fremtidig brug til andre formål.

Vederlaget træder ikke i stedet for den almindelige indkomstbeskatning eller andre særbeskatninger, men der vil ved den konkrete fastsættelse blive foretaget en samlet vurdering, der tager hensyn hertil.

(§ 23 b)

De foreslåede bestemmelser i § 23 b vil også gælde for anden lagring end CO₂ og for anden anvendelse af undergrunden.

Ifølge CCS-direktivets artikel 5, stk. 2, skal procedurerne for udstedelse af efterforskningstilladelser være åbne for alle foretagender, der har den nødvendige kompetence, og tilladelserne skal udstedes eller afslås efter objektive, offentliggjorte og ikke-diskriminerende kriterier.

Bestemmelserne i *stk. 1-4* foreslår derfor en udbudsmodel, som svarer til den, som benyttes ved meddelelse af tilladelse til efterforskning og indvinding af kulbrinter i den gældende undergrundslov. Undtaget er dog muligheden for at indgive ansøgning om meddelelse af tilladelse uden forudgående indkaldelse. De tre muligheder for udbud er således enten en offentlig indkaldelse af ansøgninger, bekendtgørelse af en procedure, hvorefter der kan meddeles tilladelse inden for et nærmere angivet område og eventuelt inden for nærmere angivne tidsrum, eller meddelelse af tilladelse til indehavere af tilladelser til et tilstødende område, når geologiske eller lagringsmæssige hensyn taler herfor.

Ved indførelse af denne model sikres samtidigt, at staten, som anført i CCS-direktivets artikel 4, stk. 1, bevarer retten til at afgøre i hvilke områder der kan vælges lagringslokaliteter, samt retten til at vælge ikke at tillade lagring på dele af eller hele dets territorium.

CCS-direktivets artikel 9 fastsætter nærmere krav til indholdet af ansøgninger om lagringstilladelser. Kravene i denne bestemmelse vil også omfatte ansøgninger om lagring af naturgas. Disse krav foreslås udmøntet i en bekendtgørelse i medfør af *stk. 5*. Kravene til indhold af ansøgninger vil bl.a. omfatte operatørens navn og adresse, dokumentation for teknisk kompetence, karakterisering af lageret, den samlede mængde CO₂, der skal injiceres samt forventede kilder og transport af denne, CO₂-strømmens sammensætning, injektionsrater og –tryk samt anlæggenes beliggenhed, beskrivelse af foranstaltninger til hindring af væsentlige uregelmæssigheder, forslag til overvågningsplan, forslag til plan for udbedrende foranstaltninger, forslag til foreløbig efterbehandlingsplan, oplysninger indhentet i forbindelse med VVM redegørelsen, og dokumentation for at den finansielle sikkerhedsstillelse eller tilsvarende er gyldig og effektiv, inden injektionen påbegyndes.

(§ 23 c)

§ 23 c er parallel til bestemmelsen i den gældende § 12 a om efterforskning og indvinding af kulbrinter og til den foreslåede § 18 b om efterforskning og indvinding af geotermisk energi.

Den foreslåede bestemmelse i § 23 c fastslår, at tilladelser til lagring eller anden anvendelse af undergrunden meddeles på grundlag af en række udvælgelseskriterier vedrørende ansøgenes sagkundskab og økonomiske baggrund samt de efterforskningsarbejder, ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden hvorpå ansøgerne agter at foretage lagring eller anden anvendelse af undergrunden i det pågældende område. § 23 c muliggør endvidere anvendelse af et auktionssystem, hvorefter tilladelser meddeles efter størrelsen af det kontantbeløb, som an-

søgerne tilbyder for meddelelse af tilladelsen. Bestemmelsen tænkes især anvendt, hvis erfaringerne viser, at der er meget stor interesse for at anvende undergrunden til lagring eller anden anvendelse, og der er økonomisk grundlag for at benytte et sådant system. *Stk. 3* åbner mulighed for, at andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende kriterier kan fastsættes. Under alle omstændigheder vil der skulle foretages en udvælgelse af den bedst egnede ansøger, hvis der indkommer flere ansøgninger om tilladelse til det samme areal. Denne udvælgelse vil ske på baggrund af en række saglige og objektive kriterier, som også offentliggøres i forbindelse med indkaldelse af ansøgninger.

Bestemmelsen i *stk. 4* muliggør, at myndighederne ved vurderingen af ansøgere kan lægge vægt på den måde, hvorpå ansøgerne har udøvet deres virksomhed under tidligere tilladelser. Der kan f.eks. tages hensyn til dokumenterede overtrædelser af gældende bestemmelser eller væsentlige afvigelser fra god praksis på området.

Det foreslås endvidere i *stk. 5*, at sammensætningen af grupper (konsortier) skal ske på grundlag af de objektive og ikke-diskriminerende kriterier, der omhandles i *stk. 1-4*.

Tilsvarende fastsættes det nu udtrykkeligt i *stk. 6*, at såfremt det indgår i en procedure for meddelelse af tilladelser, at klima- og energiministeren foretager udpegnen af operatøren for et konsortium, skal udpegnen ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i *stk. 1-4* omhandlede kriterier.

I det foreslåede *stk. 7* fastslås, at udvælgelseskriterierne skal offentliggøres sammen med indkaldelse af ansøgninger efter § 23 b, stk. 1, og at ændringer i kriterierne skal offentliggøres på tilsvarende måde.

(§ 23 d)

Forslaget til den nye § 23d svarer til den foreslåede § 10. Hvor § 10 gælder for efterforskning og indvinding af råstoffer, vil denne bestemmelse gælde for efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden. Hvor der efter § 23 kan meddeles tilladelse til efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden, fastsætter § 23 d, at ministeren skal godkende planen for virksomheden, som der er givet tilladelse til efter § 23, før virksomheden iværksættes. Bestemmelserne gælder også for anden lagring end CO₂ eller anden anvendelse af undergrunden.

Med den foreslåede *stk. 1* fastslås, at efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde. Herved tænkes på, at virksomheden skal udføres teknisk og miljømæssigt forsvarligt, og at der skal tages hensyn til menneskers sikkerhed og sundhed. Hvis lagring eller

anden anvendelse af undergrunden finder sted i forbindelse med aktiviteter, som er omfattet af offshoresikkerhedsloven, vil konkrete sikkerhedsgodkendelser dog skulle ske efter offshoresikkerhedsloven.

Stk. 2 fastsætter, at planen for virksomheden skal godkendes af ministeren inden driften iværksættes. Ministeren skal påse, at planen for virksomheden sikrer en forsvarlig og bedst mulig udnyttelse af undergrunden.

I *stk. 3* foreslås det, at rettighedshaveren til en tilladelse efter § 23 skal meddele planlagte ændringer i driften. CCS-direktivets artikel 11, stk. 1, pålægger operatører at underrette den kompetente myndighed om planlagte ændringer i driften af lagringslokaliteten. Det kan f.eks. dreje sig om ændringer i forhold til nedlukning af drift i forbindelse med vedligehold, skift af operatør, hvis en indehaver af en lagringstilladelse har valgt at lade et andet selskab forestå driften af lageret, o.lign. Lovforslaget benytter rettighedshaver som pligtsubjekt i stedet for operatør, jf. bemærkninger herom i punkt 2 i de almindelige bemærkninger.

I forslag til *stk. 4* foreslås det, at væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for virksomheden skal godkendes af klima- og energiministerens forinden disse iværksættes, og at ministeren herefter udsteder en ny eller ajourført tilladelse. CCS-direktivets artikel 11, stk. 2, fastslår, at væsentlige ændringer kun kan gennemføres efter udstedelse af en ny eller ajourført lagringstilladelse. Ved væsentlige ændringer forstås ændringer, som afviger fra betingelserne i lagringstilladelsen.

Ved den foreslåede *stk. 5*, indføres en mulighed for ministeren til at kunne fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser og tilladelser efter *stk. 2-4*. Det kan her dreje sig om f.eks. indsendelse af dokumentation for, at specifikke forhold er i orden før iværksættelse af drift eller genoptagning af drift efter ændringer i denne eller i planen herfor.

I *stk. 6* foreslås det, at klima- og energiministerens kan fastsætte nærmere bestemmelser for planer for lagring eller anden anvendelse.

(§ 23 e)

Bestemmelsen indeholder definitioner af forskellige begreber, som anvendes i lovens kapitel 6 a om særlige bestemmelser om geologisk lagring og rørført transport af CO₂ (kuldioxid).

(§ 23 f)

CCS-direktivets artikel 4, stk. 3, fastslår, at der skal ske en karakterisering og vurdering af det potentielle lagringskompleks og det omgivende område, før der kan træffes afgørelse, om undergrunden er egnet til lagring. Dette implementeres ved den foreslåede § 23 f, *stk. 1*.

Direktivets artikel 4, stk. 4, betinger valg af en geologisk formation som lagringslokalitet med, at der ikke er væsentlig risiko for udsivning fra lageret, og at der ikke er væsentlig risiko for miljø og sundhed. Dette implementeres ved det foreslåede *stk. 2*.

Såfremt der etableres flere lagre i samme geologiske enhed, og denne enhed udgør et sammenhængende reservoir, må den gensidige trykpåvirkning ikke udgøre en risiko for lagerets sikkerhed. Dette implementeres ved det foreslåede *stk. 3*.

I medfør af *stk. 4* vil der blive udstedt en bekendtgørelse, som fastsætter nærmere kriterier for karakterisering og vurdering af om en geologisk formation er egnet som lagringskompleks. Disse kriterier vil tage udgangspunkt i bilag I til CCS-direktivet, som nærmere beskriver processen herfor. Hovedpunkterne i bilag I omhandler: 1. dataindsamling, 2. bygning af den tredimensionelle statiske geologiske model og 3. karakterisering af dynamisk opførsel af fluiderne i forbindelse med lagringen og karakterisering af følsomhed og risikovurdering.

(§ 23 g)

I forslag til § 23 g foreslås det, at en CO₂-strøm, som skal injiceres i en lagringslokalitet, langt overvejende skal bestå af kuldioxid. Yderligere forbydes tilsætning af affald eller andre stoffer med henblik på bortskaffelse. CCS-direktivets artikel 12 indeholder nærmere krav til CO₂-strømmens sammensætning. Det er således nødvendigt at opstille betingelser for sammensætningen af CO₂-strømmen, der er i overensstemmelse med det primære formål med geologisk lagring, nemlig at isolere CO₂-emissionerne fra atmosfæren, og som er baseret på de risici, som en kontaminering vil kunne indebære for transport- og lagringsnettets pålidelighed og sikkerhed og for miljøet og menneskers sundhed. I dette øjemed bør CO₂-strømmens sammensætning kontrolleres inden injektion og lagring. CO₂-strømmens sammensætning er et resultat af processerne i opsamlingsanlæggene. Efter medtagelsen af opsamlingsanlæggene i VVM-direktivet (direktiv 85/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet) skal der foretages en miljøkonsekvensvurdering som led i opsamlingsstilladelsesprocessen. Medtagelsen af opsamlingsanlæg i direktiv 2008/1/EF om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening sikrer endvidere, at den bedste tilgængelige teknik til forbedring af CO₂-strømmens sammensætning skal fastsættes og anvendes. Herudover bør operatøren af lagringslokaliteten i overensstemmelse med CCS-direktivet kun acceptere og injicere CO₂-strømme, hvis der er foretaget en analyse af strømmens sammensætning, herunder korrosive stoffer, og en risikovurdering, og hvis risikovurderingen har

vist, at kontamineringsniveauerne for CO₂-strømmen er i overensstemmelse med de kriterier for sammensætning, der er omhandlet i CCS-direktivet.

Disse kriterier vurderes at være af en sådan detaljeringsgrad, at de bedst udmøntes i en bekendtgørelse, som vil blive udstedt efter *stk. 2*, med udgangspunkt i de bestemmelser i direktivet, der omhandler kriterier og procedure for modtagelse af CO₂-strømme.

(§ 23 h)

I henhold til forslag til § 23 h skal en rettighedshaver til en lagringslokalitet oprette og føre et register over de leverede og injicerede mængder CO₂ samt karakteristika og sammensætningen af CO₂-strømmen. Dette krav følger af CCS-direktivets artikel 12, stk. 3, litra b.

Der er desuden med bestemmelsen defineret, at en CO₂-strøm betragtes som lagret umiddelbart efter injektion. Benyttes CO₂ f.eks. til forøget olieindvinding, hvor en del af den injicerede CO₂ produceres med de indvundne kulbrinter, og derefter udskilles og reinjiceres, er det således ved tidspunktet for den første injektion af CO₂-strømmen, at lagringen anses for at have fundet sted.

De mere detaljerede krav til registeret vurderes bedst udmøntet i en bekendtgørelse i sammenhæng med § 23 g

(§ 23 i)

CCS-direktivets artikel 13 foreskriver nærmere kriterier for overvågning af injektionsanlæggene, lagringskomplekset, herunder om muligt CO₂-udbredelsen, og om nødvendigt det omgivende miljø.

Overvågning er nødvendig til vurdering af, om den injicerede CO₂ opfører sig som forventet, om der forekommer migration eller udsivning, og om eventuelt observeret udsivning skader miljø eller sundhed. Derfor skal operatøren i henhold til det foreslåede *stk. 1* i driftsfasen overvåge lagringskomplekset og injektionsanlæggene på grundlag af et overvågningsprogram, der er udarbejdet efter specifikke overvågningskrav, som anført i direktivets bilag II. Programmet skal godkendes af klima- og energiministeren.

Operatøren skal mindst en gang om året indberette overvågningsresultaterne til klima- og energiministeren.

Det foreslås med *stk. 2*, at der udstedes en bekendtgørelse med nærmere bestemmelser om de i *stk. 1* nævnte forhold. Det er hensigten, at programmet for overvågning tager udgangspunkt i CCS-direktivets bilag II. Det forudsættes, at programmet løbende ajourføres for at tage hensyn til ændringer af den vurderede udsivningsrisiko, til ændringer i de vurderede risici for miljøet og

menneskers sundhed, ny videnskabelig viden og forbedringer inden for den bedste tilgængelige teknologi.

(§ 23 j)

§ 23 j foreskriver nærmere regler om foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder. § 23 i implementerer CCS-direktivets artikel 16.

Ansvar for klimaændringer forårsaget af udsivning fra lagringslokaliteter er omfattet af kvotedirektivet (EU-direktiv 2003/87/EF af 13. oktober 2003 om en ordning for handel med kvoter for drivhusgasemissioner i Fællesskabet og om ændring af Rådets direktiv 96/61/EF), ifølge hvilket der skal returneres emissionskvoter svarende til udsivningsmængden. Rettighedshaveren skal således meddele tilfælde af udsivning fra og væsentlige uregelmæssigheder, som indebærer risiko for udsivning fra lageret både i henhold til det foreslåede *stk. 1* og i henhold til den lovgivning, som implementerer Kvotedirektivet.

Herudover har rettighedshaveren af lagringslokaliteten pligt til at træffe udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder. Dette skal som minimum ske på grundlag af en plan for udbedrende foranstaltninger. En sådan plan skal godkendes af klima- og energiministeren, jf. det foreslåede *stk. 2*.

Såfremt det vurderes nødvendigt til beskyttelse af miljøet eller af menneskers sikkerhed og sundhed, kan ministeren ifølge det foreslåede *stk. 3* anmode rettighedshaveren om at træffe sådanne foranstaltninger, herunder, om nødvendigt, yderligere foranstaltninger end dem som er nævnt i planen for udbedrende foranstaltninger.

Hvis rettighedshaveren ikke træffer de nødvendige udbedrende foranstaltninger, foreslås det med *stk. 4*, at disse kan træffes af ministeren, som kan pålægge rettighedshaveren at betale omkostningerne hertil, herunder ved indløsning af den finansielle sikkerhedsstillelse, jf. den foreslåede § 23 q.

(§ 23 k)

Forslagets § 23 k foreskriver en række forpligtelser i forbindelse med nedlukning og efterbehandling af CO₂ lagre, som følger af CCS-direktivets artikel 17.

Med *stk. 1* foreslås, at ministeren skal godkende lukning af en lagringslokalitet. En sådan godkendelse skal sikre, at rettighedshaveren har opfyldt alle relevante forpligtelser i forbindelse med lukningen.

Det foreslåede *stk. 2* opstiller forskellige scenarier, hvorunder en lukning af en lagringslokalitet kan foregå. Nr. 1 forudsætter, at alle betingelser i lagringstilladelsen er opfyldt, herunder at lagring af den maksimalt tilladte

mængde CO₂ er opnået. Nr. 2 giver rettighedshaveren mulighed for at anmode om lukning af et lagringskompleks, før tilladelsens betingelser er opfyldt. Det kan f.eks. dreje sig om, at der i et lager af sikkerhedsmæssige årsager bør injiceres mindre CO₂ end antaget ved tilladelsens udstedelse, at forretningen bliver urentabel for rettighedshaveren på grund af mangel på adgang til CO₂, meget høje driftsomkostninger eller meget lave kvotepriser. Nr. 3 giver ministeren mulighed for at lukke en lagringslokalitet efter en lagringstilladelse er tilbagekaldt på grund af manglende opfyldelse af betingelserne i lagringstilladelsen, og hvor ministeren ikke ønsker at udstede en ny lagringstilladelse til en anden rettighedshaver.

I det foreslåede *stk. 3* fastslås, at rettighedshaveren er ansvarlig for at forsegle lagringslokaliteten og fjerne injektionsanlæggene efter lukning af en lagringslokalitet. Det forudsættes dog, at nødvendige anlæg til fortsat overvågning af den lagrede CO₂ forbliver eller etableres på pladsen. Boringer, som har givet adgang til lageret, skal ikke fjernes, men plomberes forsvarligt.

Det foreslåede *stk. 4* bemyndiger ministeren til at fastsætte nærmere bestemmelser for under hvilke betingelser en lagringslokalitet kan lukkes. Der vil i den forbindelse blive udstedt en bekendtgørelse, som opstiller de nærmere krav til lukningen af lagringslokaliteten, og rettighedshaverens fortsatte ansvar for overvågning, rapportering og udbedrende foranstaltninger, forpligtelser vedrørende returnering af kvoter i tilfælde af udsivning samt forebyggende og udbedrende foranstaltninger, indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til ministeren.

(§ 23 l)

Det foreslås med § 23 l, at rettighedshaveren skal udarbejde en efterbehandlingsplan for perioden efter lukning af CO₂-lagringslokaliteten, indtil ansvarsoverdragelse finder sted. Planen skal godkendes af klima- og energiministeren.

I henhold til CCS-direktivets artikel 17, stk. 2, er operatøren fortsat ansvarlig for overvågning, rapportering og udbedrende foranstaltninger og for alle forpligtelser vedrørende returnering af kvoter i tilfælde af udsivning samt forebyggende og udbedrende foranstaltninger, indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til ministeren.

Direktivets artikel 17, stk. 3, foreskriver, at disse forpligtelser opfyldes på grundlag af en af ministeren godkendt efterbehandlingsplan, der er udarbejdet af operatøren ud fra den bedste praksis på området og i overensstemmelse med kravene i direktivets bilag II. Dette implementeres ved det foreslåede *stk. 1*.

Ved *stk. 2* foreslås, at de nærmere detaljerede krav til efterbehandlingsplanen udmøntes i en bekendtgørelse.

(§ 23 m)

Forslagets § 23 m implementerer CCS-direktivets artikel 11, stk. 3, som foreskriver, at ministeren skal revurdere og om nødvendigt ajourføre eller som en sidste udvej tilbagekalde lagringstilladelsen under visse betingelser. Artiklen er delvis dækket af den gældende § 30, idet bestemmelsen bemyndiger ministeren til at kunne tilbagekalde en tilladelse, såfremt de i lovens eller de i medfør af loven fastsatte bestemmelser, vilkår eller påbud ikke overholdes. § 30, stk. 2, giver dog rettighedshaveren mulighed for at afhjælpe forholdet, hvis det er muligt. En tilbagetrækning af tilladelsen i medfør af § 30, stk. 1, nr. 1, vil således først ske, hvis ministeren har udstedt påbud om afhjælpning af forholdet og rettighedshaveren ikke har efterkommet dette.

§ 23 m, *stk. 1, nr. 1*, omfatter de situationer, hvor der sker udsivning eller der er væsentlige uregelmæssigheder, eller risiko for udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, hvor rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet straks skal underrette ministeren herom, jf. § 23 j, stk. 1. Det kan i den forbindelse være nødvendigt at revurdere lagringstilladelsens betingelser, herunder at ajourføre disse om nødvendigt. En ansøgning om lagringstilladelse skal bl.a. indeholde en beskrivelse af foranstaltninger til hindring af væsentlige uregelmæssigheder, en plan for udbedrende foranstaltninger, den samlede mængde CO₂, der påtænkes injiceret og en karakterisering af lagringslokaliteten og -komplekset samt en vurdering af den forventede sikkerhed ved lagringen. Planen for udbedrende foranstaltninger udgør således en del af lagringstilladelsen. Hvis det viser sig, at der sker udsivning eller der er væsentlige uregelmæssigheder ved CO₂-lageret, vil bl.a. planen for udbedrende foranstaltninger samt beskrivelsen af foranstaltninger til hindring af væsentlige uregelmæssigheder skulle ajourføres og godkendes på ny.

Forslagets § 23 m, *stk. 1, nr. 2*, pålægger ministeren, at revurdere og om nødvendigt ajourføre eller som en sidste udvej at tilbagekalde tilladelsen til CO₂-lagring, hvis det forekommer nødvendigt på grundlag af de seneste videnskabelige resultater og teknologiske fremskridt. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 11, stk. 3, litra d.

Ved lovforslagets udarbejdelse er der ikke et omfattende erfaringsgrundlag omkring lagring af CO₂. Efterhånden som teknologien udvikles og nye forskningsresultater foreligger, vil der muligvis være behov for at revurdere eller ajourføre tilladelser til lagring af CO₂.

eller i yderste konsekvens at tilbagekalde en sådan tilladelse.

Ved *stk. 2* foreslås, at ministeren fastsætter nærmere bestemmelser for revurdering, ajourføring og tilbagekaldelse af tilladelser til lagring af CO₂. CCS-direktivets artikel 11 foreskriver en række scenarier, hvorefter der skal ske en revurdering og om nødvendigt ajourføring eller som en sidste udvej tilbagetrækning af lagringstilladelsen. Artikel 11, stk. 2, litra e, pålægger desuden den kompetente myndighed at foretage en sådan revurdering, ajourføring eller tilbagekaldelse fem år efter udstedelse af tilladelsen og derefter hvert tiende år. Disse mere detaljerede krav foreslås udmøntet i en bekendtgørelse.

(§ 23 n)

Forslagets § 23 n, *stk. 1*, foreskriver, at såfremt en lagringstilladelse er tilbagekaldt i medfør af § 23 m eller § 30, stk. 1, udstedes enten ny lagringstilladelse eller lagringslokaliteten lukkes.

Hvis det besluttes at fortsætte CO₂-injektionerne overtager klima- og energiministeren midlertidigt de juridiske forpligtelser vedrørende modtagelseskriterier, overvågning og udbedrende foranstaltninger i henhold til kravene i denne lov, returnering af kvoter i tilfælde af udsivning og forebyggende og udbedrende foranstaltninger indtil udstedelsen af en ny lagringstilladelse, jf. forslag til § 23 n, *stk. 2*.

Forslaget til *stk. 3*, foreskriver, at såfremt en lagringsstilladelse tilbagekaldes, og ministeren træffer afgørelse om at lagringslokaliteten skal lukkes, overtager ministeren ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten, dvs. ansvar for overvågning og udbedrende foranstaltninger og for alle forpligtelser vedrørende returnering af kvoter i henhold til kvotedirektivet samt for forebyggende og udbedrende foranstaltninger i henhold til miljøansvarsdirektivet for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader.

Stk. 4 fastslår, at omkostninger forbundet med overvågning, forebyggende og udbedrende foranstaltninger samt efterbehandling af lageret betales af den tidligere rettighedshaver, herunder ved indløsning af den finansielle sikkerhedsstillelse, jf. forslag til § 23 q.

(§ 23 o)

Ved lagring af CO₂ forudsættes det, at CO₂'en skal forblive permanent lagret. Rettighedshaveren til et CO₂-lager bærer ansvaret herfor under driften og i perioden efter lukning af CO₂-lageret indtil overdragelse af dette til staten. CCS-direktivet forudsætter, at en ansvarsoverdragelse til staten skal ske, dels fordi et sådant ansvar kan anses for at være for bebyrdende for virk-

somheder at skulle bære for evigt, og dels kan virksomheder ophøre med at eksistere. Staten ville i sidstnævnte tilfælde alligevel skulle overtage ansvaret for et sådant lager og sikre overvågning og eventuelle udbedrende foranstaltninger

Den foreslåede § 23 o, *stk. 1*, foreskriver en række nærmere kriterier for, hvornår og under hvilke betingelser ansvarsoverdragelse for CO₂-lagringslokaliteter til staten kan ske. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 18. Det foreslås desuden, at de nærmere bestemmelser for hvorledes de i nr. 1-4 betingelser kan dokumenteres fastsættes i en bekendtgørelse udstedt i medfør af *stk. 2*.

CCS-direktivets artikel 18, stk. 2, giver Kommissionen mulighed for at vedtage retningslinjer for vurdering af:

- a) At den injicerede CO₂'s faktiske opførsel stemmer overens med den modellerede opførsel.
- b) At der ikke er nogen detekterbar udsivning.
- c) At CO₂-lagringslokaliteten udvikler sig hen imod en tilstand af varig stabilitet.

Disse retningslinjer vil kunne inkorporeres i bekendtgørelsen, som skal udstedes i medfør af *stk. 2*.

(§ 23 p)

Den foreslåede § 23 p implementerer CCS-direktivets artikel 18, stk. 8. Hvis ministeren tilbagekalder en tilladelse til lagring af CO₂ og beslutter, at lagringslokaliteten skal lukkes, anses ansvarsoverdragelsen først for at ske, hvis og når al tilgængelig dokumentation peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet, og når lagringslokaliteten er forsegleet og injektionsanlæggene fjernet.

Ministeren vil efter lukning have ansvaret for overvågning og udbedrende foranstaltninger, samt for forsegling af lagringslokaliteten og fjernelse af injektionsanlæggene. Ministeren vil kunne pålægge den tidligere rettighedshaver at betale udgifterne forbundet hermed, herunder ved indløsning af den i § 23 q nævnte finansielle sikkerhedsstillelse.

(§ 23 q)

Den foreslåede § 23 q, *stk. 1*, fastslår, at rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet skal stille en gyldig og ikrafttrådt finansiell sikkerhedsstillelse, eller tilsvarende, for de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. CCS-direktivets artikel 19 foreskriver, at der skal træffes finansielle dispositioner med henblik på at sikre, at luknings- og efterbehandlingsforpligtelserne, de forpligtelser, der følger af inddragelsen under Kvotedirektivet, og

forpligtelserne efter nærværende lovforslag til at træffe udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder kan opfyldes. Den potentielle rettighedshaver skal træffe finansielle dispositioner i form af finansiell sikkerhedsstillelse eller tilsvarende, således at de er gyldige og trådt i kraft, inden injektionen af CO₂ påbegyndes.

Ved den foreslåede *stk. 2* fastslås, i hvilke situationer og perioder sikkerhedsstillelsen skal gælde.

Det foreslås med *stk. 3*, at ministeren fastsætter nærmere bestemmelser for etablering, tilpasning og oprettholdelse af den finansielle sikkerhedsstillelse samt beregning af dækningen af denne. Ifølge CCS-direktivets artikel 19, *stk. 3* skal den finansielle sikkerhedsstillelse med jævne mellemrum tilpasses for at tage hensyn til ændringer i den vurderede udsivningsrisiko og de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af den tilladelse, der er udstedt i medfør af denne lov, såvel som forpligtelser, der måtte følge af inddragelsen af CO₂-lagringslokaliteten under Kvotedirektivet.

Den finansielle sikkerhedsstillelse kan etableres på forskellige måder. Som eksempler kan nævnes bankgaranti, forsikring, herunder at staten går ind som forsikrer og derved afløfter en del af ansvaret, fonde, m.v.

Sikkerhedsstillelsen skal jævnligt opdateres på basis af al tilgængeligt bevis om risikoprofilen for den specifikke lagringslokalitet.

Dette vurderes bedst implementeret ved udstedelse af en bekendtgørelse, idet der kan blive tale om meget detaljeret regulering, der jævnligt, efterhånden som der indhentes erfaringer, kan opdateres.

(§ 23 r)

Det kan ikke udelukkes, at de nationale myndigheder efter ansvarsoverdragelsen vil skulle bære omkostningerne i forbindelse med CO₂-lagring, f.eks. overvågningsomkostninger. Den foreslåede § 23 r, *stk. 1*, fastslår derfor, at operatøren skal stille et beløb til rådighed for ministeren, før ansvarsoverdragelsen finder sted. Dette finansielle bidrag skal være af en sådan størrelse, så det mindst kan dække de forventede overvågningsomkostninger i en periode på 30 år efter ansvarsoverdragelsen. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 20, *stk. 1*.

Det foreslåede *stk. 2* fastslår, at ministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om beregning og betaling af det beløb, som skal stilles til rådighed inden ansvarsoverdragelsen. Ministeren skal også i henhold til artikel 20, *stk. 1*, ved beregning af beløbet tage hensyn til de kriterier, der er nævnt i direktivets bilag I, eller elementer, som vedrører den historiske lagring af CO₂ af relevans for fastsættelsen af forpligtelserne efter overdra-

gelsen. Yderligere foreskriver CCS-direktivets artikel 20, *stk. 2*, at Kommissionen, i samråd med medlemsstaterne, kan vedtage retningslinjer for beregning af de i *stk. 1* nævnte omkostninger. Hvis Kommissionen vælger at vedtage sådanne retningslinjer, kan disse efterfølgende implementeres i en bekendtgørelse udstedt i medfør af *stk. 2*.

(§ 23 s)

Den foreslåede § 23 s fastslår, at rettighedshaver til en CO₂-lagringslokalitet skal betale de omkostninger, der er påløbet efter ansvarsoverdragelsen, hvis rettighedshaveren forud for eller i forbindelse med ansvarsoverdragelsen har givet mangelfulde data, fortiet relevante oplysninger, udvist uagtsomhed, begået svig eller udvist forsømmelse.

Formålet med bestemmelsen er at sikre, at alle relevante oplysninger om lagringslokaliteten og den lagrede CO₂ som gøres tilgængelig for ministeren er korrekte og fyldestgørende, således at en ansvarsoverdragelse kan ske på et korrekt oplyst grundlag, og som medfører, at operatøren friholdes for yderligere omkostninger i forbindelse med lagringslokaliteten. Bestemmelsen implementerer CCS-direktivets artikel 18, *stk. 7*.

(§ 23 t)

CCS-direktivets artikel 21, *stk. 1* fastslår, at der skal træffes de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at potentielle brugere kan få adgang til transportnet og til lagringslokaliteter med henblik på geologisk lagring af den frembragte og opfangede CO₂. Det fastslås således med den foreslåede § 23 t, *stk. 1*, at potentielle brugere skal have ret til mod betaling at benytte CO₂-transportnet og lagringslokaliteter. Samtidig fastslås det med det foreslåede *stk. 2*, at CO₂-transportnet og lagringsselskaber fastsætter priser og betingelser herfor, som skal offentliggøres, således at disse er kendt af de potentielle brugere.

Med det foreslåede *stk. 3*, gives der CO₂-transportnet og lagringsselskaber mulighed for at nægte adgang på grund af manglende kapacitet i transportnettet eller i lagringslokalitetens injektions/processystem. Afslag skal være behørigt begrundet. Dette implementerer direktivets artikel 21, *stk. 3*.

Det foreslåede *stk. 4* foreskriver, at såfremt en operatør nægter adgang på grund af manglende kapacitet eller manglende tilslutning, skal denne foretage de nødvendige udbygninger, for så vidt dette er økonomisk forsvarligt, eller en potentiel kunde er villig til at betale herfor, forudsat at dette ikke vil have negative konsekvenser for miljø sikkerheden ved CO₂-transport og geologisk lagring. Det forudsættes her, at CO₂-transportnet

og lagringsselskaber i videst muligt omfang, for så vidt det er forsvarligt, søger at udvide deres kapacitet for at imødekomme behov for CO₂-transport og lagring. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 21, stk. 4.

Med det foreslåede *stk. 5*, fastsættes det, at ministeren kan fastsætte nærmere regler om adgang til CO₂-transportnet og lagringslokaliteter. Det fremgår af CCS-direktivets artikel 21, stk. 2, at medlemsstaterne kan afgøre, hvordan den omhandlede adgang gives på en gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde og at det skal påses, at der er fair og åben adgang under hensyntagen til følgende:

a) Hvor stor en lagringskapacitet der er eller efter et rimeligt skøn kan stilles til rådighed i de i medfør af artikel 4 fastslagne områder, og hvor stor en transportkapacitet der er eller efter et rimeligt skøn kan stilles til rådighed.

b) Hvor stor en andel af deres CO₂-reduktionsforpligtelser ifølge internationale retsakter og fællesskabslovgivningen de agter at opfylde gennem CO₂-opsamling og geologisk lagring.

c) Nødvendigheden af at nægte adgang, hvis de tekniske specifikationer er indbyrdes uforenelige, og dette problem ikke kan løses rimelig let.

d) Nødvendigheden af at imødekomme behørigt dokumenterede rimelige behov hos ejeren eller operatøren af lagringslokaliteten eller transportnettet og de interesser, som gør sig gældende for alle andre potentielt berørte brugere af lageret eller nettet eller relevante forarbejdnings- eller håndteringsfaciliteter.

I *stk. 6* foreslås det, at klima- og energiministeren bebyrdes til at fastsætte regler om bilæggelse af tvister vedrørende adgang til CO₂-transportnet og lagringslokaliteter. Det følger af CCS-direktivets artikel 22, stk. 1, at der skal indføres en ordning til en hurtig bilæggelse af tvister vedrørende adgang til CO₂-transportnet og lagringslokaliteter under hensyn til kriterier a-d nævnt ovenfor.

Det bemærkes, at tvistbilæggelsesmyndigheden i forbindelse med bilæggelse af tvister vedrørende adgang til grænseoverskridende CO₂-transportnet eller lagringslokaliteter efter omstændighederne vil skulle rådføre sig med tvistbilæggelsesmyndigheden i nabolandet.

(§ 23 u)

Den foreslåede § 23 u er parallel til § 17, som gælder for etablering og drift af rørledningsanlæg til transport af kulbrinter.

Stk. 1 angiver, at etablering og drift af rørledningsanlæg til brug ved CO₂-lagringsvirksomhed, til hvilken der

er meddelt tilladelse efter denne lov, kræver klima- og energiministerens tilladelse.

Stk. 2 fastslår, at sådanne tilladelser kan gøres betinget af vilkår med hensyn til bl.a. linjeføring, dimensioner, ejerforhold og betaling for benyttelsen. Herved sikres, at rørledninger kan anlægges og drives på en sådan måde, at de i størst mulig udstrækning udbygges og anvendes på en samordnet og rimelig måde. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 23 t, og der vil således kunne indsættes nærmere vilkår i tilladelsen efter *stk. 1* om ledningens kapacitet med henblik på transport for tredjemand, såfremt dette kan gennemføres på en økonomisk forsvarlig måde.

(§ 23 v)

I henhold til den foreslåede § 23 v skal ministeren oprette og føre et register over de udstedte tilladelser til lagring af CO₂ og alle lukkede CO₂-lagringslokaliteter og omgivende lagringskomplekser. Dette vil bl.a. omfatte kort og tværsnit over disses rumlige udstrækning, samt de tilgængelige oplysninger, der er relevante for at vurdere, om den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændig og permanent indesluttet. I forbindelse med relevante planlægnings- og tilladelsesprocedurer skal der tages hensyn til de nævnte registre samt i forbindelse med godkendelse af aktiviteter, som vil kunne påvirke eller påvirkes af den geologiske lagring af CO₂ i de registrerede lagringslokaliteter. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 25.

Til nr. 12

Forslag til ændring af § 28 a, *stk. 6*, er en lovteknisk ajourføring, idet ændringen vedrører artikel 6, stk. 4, 2. pkt., i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet). Denne bestemmelse i habitatdirektivet er i øjeblikket implementeret ved § 16, stk. 2, 2. pkt., i bekendtgørelse nr. 359 af 9. april 2010 om VVM, konsekvensvurdering vedrørende internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter ved projekter om kulbrinteindvinding, rørledninger, m.v. på søterritoriet og kontinentalsoklen.

Med ændringen vil habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, 2. pkt., herefter på undergrundslovens område være implementeret på lovniveau, og undergrundslovens § 28 a, stk. 6, vil være bragt i overensstemmelse med de tilsvarende bestemmelser i § 4 a, stk. 5, i lov om kontinentalsoklen, § 27, stk. 3, i lov om fremme af vedvarende energi og § 4 b, stk. 3, i lov om Energinet.dk.

Til nr. 13

Der foreslås en præcisering af § 28 b, således at bestemmelsen kun finder anvendelse for projekter, som gennemføres på havområdet. Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 548 af 6. juni 2007 om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund, lov om elforsyning, lov om kystbeskyttelse, lov om havne og forskellige andre love (Gennemførelse af direktiver om naturbeskyttelse på havet, m.v.). Denne lov havde til formål at implementere artikel 6, stk. 2-4, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet) i en række sektorlovgivninger for så vidt angår projekter på havet omfattet af disse love. Det fremgik således også af lovbemærkningerne til § 28 b, at bestemmelsen vedrører projekter på havområdet.

Behovet for en præcisering har vist sig ved, at der har været rejst spørgsmål, om § 28 b også skulle finde anvendelse for projekter på land. For sådanne projekter finder de generelle regler under Miljøministeriet derimod anvendelse.

Til nr. 14

Siden undergrundslovens tilblivelse er der etableret et Energiklagenævn, som behandler klager over myndighedsafgørelser i henhold til en lang række energilove, herunder bl.a. lov om sikkerhed m.v. for offshoreanlæg til efterforskning, produktion og transport af kulbrinter. Det er derfor naturligt, at Energiklagenævnet også bliver klageinstans for myndighedsafgørelser truffet i henhold til undergrundsloven eller regler udstedt i medfør heraf.

Undergrundsloven indeholder ingen særlige bestemmelser om klageadgang bortset fra bestemmelserne i den gældende §§ 37 a og 37 b, hvor der er klageadgang til Energiklagenævnet over de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 10, 17 og 28, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b. På alle andre områder har den almindelige administrative rekurs til klima- og energiministeren været gældende.

Klageadgangen for enhver med væsentlig og individuel interesse i afgørelsen er med det foreslåede *stk. 2* udvidet til alle afgørelser og ikke kun miljømæssige afgørelser. Århus-konventionen er således fortsat opfyldt, idet de er tale om en udvidelse af klageadgangen.

Klager over afgørelser truffet i medfør af denne lov vil blive behandlet i henhold til Energiklagenævnets forretningsorden.

Stk. 3 er en delvis videreførelse af de gældende bestemmelser i § 37 a, stk. 1 og 2, hvorefter de nævnte foreninger og organisationer er klageberettigede for så vidt angår de miljømæssige forhold i afgørelser truffet i medfør af §§ 10, 17 og 28 med den tilføjelse, at de tillige er klageberettigede for så vidt angår de miljømæssige forhold i afgørelser truffet i medfør af §§ 23 b og 23 u.

Det foreslåede *stk. 4* viderefører den gældende § 37 a, stk. 4, med den tilføjelse, at klagefristen for afgørelser, som ikke er offentligt bekendtgjort, regnes fra det tidspunkt, hvor afgørelsen er meddelt.

De foreslåede *stk. 5 og 6* er en videreførelse af de gældende bestemmelser i § 37 a, stk. 5 og 6, med præcisering af, at klager over tilladelser til projekter omfattet af *stk. 3*, som nu også omfatter tilladelser i medfør af §§ 23 b og 23 u, ikke har opsættende virkning, med mindre Energiklagenævnet bestemmer andet.

Det foreslåede *stk. 7* fastslår, at Energiklagenævnet er den eneste klageinstans for klager over afgørelser truffet af Energistyrelsen eller en anden statslig myndighed, som ministeren har henlagt sine beføjelser til. Samtidig fastslås, at Energiklagenævnets afgørelser ikke kan påklages til anden administrativ myndighed.

Til nr. 15

Som følge af ændringen i § 37 a, der indebærer, at alle afgørelser vedrørende efterforskning og indvinding af råstoffer og lagring eller anden anvendelse af undergrunden er blevet omfattet af klageadgangen, er der foretaget en konsekvensændring i § 37 b, *stk. 1*, vedrørende beskrivelsen af sagkundskaben for de to af Energiklagenævnets medlemmer. Nævnets sagkundskab i sager vedrørende forundersøgelser og videnskabelige undersøgelser tænkes dækket af medlemmet med sagkundskab inden for efterforskning og indvinding af det råstof, eller inden for den lagring eller den anden anvendelse af undergrunden, som undersøgelserne især har betydning for.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om anvendelse af Danmarks undergrund, jf. lovbekendtgørelse nr. 889 af 4. juli 2007, med de ændringer som følger af § 2 i lov nr. 1400 af 27. december 2008 og § 51 i lov nr. 718 af 25. juni 2010, foretages følgende ændringer:

1. I lovens *fodnote* ændres »og dele af Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979, EF-Tidende 1979, nr. L 103, side 1, som ændret senest ved Rådets forordning (EF) nr. 807/2003 af 14. april 2003, EU-Tidende 2003, nr. L 122, side 36« til: »dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/99/EF af 19. november 2008, EU-Tidende 2008, nr. L 328, side 28, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009, EU-Tidende 2009, nr. L 140, side 114 og dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009, EU-Tidende 2010, nr. L 20, side 7«.

§ 1.

Stk. 3. Loven gælder også på dansk kontinental-sokkelområde.

§ 2 a. Transport- og energiministeren fastsætter regler eller træffer bestemmelser med henblik på at gennemføre eller anvende internationale konventioner og EU-regler om forhold, der er omfattet af denne lov, herunder forordninger, direktiver og beslutninger om naturbeskyttelse på dansk søterritorium og kontinental-sokkelområde.

§ 5. Transport- og energiministeren kan for et nærmere bestemt område på nærmere fastsatte vilkår meddele tilladelse med eneret til efterforskning og indvinding af et eller flere råstoffer. Tilladelse kan meddeles særskilt for henholdsvis efterforskning og indvinding. I tilladelse til efterforskning kan der tillægges rettighedshaveren fortrinsret til indvindingstilladelse.

Stk. 2. I en tilladelse til efterforskning kan der fastsættes bestemmelser om gradvis indskrænkning af området, der omfattes af tilladelsen, og om, hvilke arbejdsforpligtelser rettighedshaveren skal opfylde.

2. I § 1, *stk. 3*, indsættes efter »også«: »i dansk eksklusiv økonomisk zone og«.

3. I § 2 a indsættes efter »på dansk søterritorium«: », i dansk eksklusiv økonomisk zone«.

4. I § 5 indsættes som nyt *stk. 4*:

»*Stk. 4.* Klima- og energiministeren kan afslå at behandle en ansøgning om tilladelse efter *stk. 1*, hvis efterforskning eller indvinding af det pågældende råstof ikke kan forventes at være forenelig med anden igangværende eller planlagt anvendelse af undergrunden eller med en hensigtsmæssig udnyttelse af undergrunden i øvrigt.«

Stk. 4 bliver herefter *stk. 5*.

Stk. 3. De i stk. 1 nævnte tilladelser kan kun meddeles til ansøgere, der skønnes at have fornøden sagkundskab og økonomisk baggrund, og som kan forventes at udøve virksomheden således, at samfundet har mest mulig indsigt i og gavn af denne.

Stk. 4. Transport- og energiministeren kan fastsætte bestemmelser om betaling for ansøgninger om meddelelse af tilladelser som nævnt i stk. 1.

§ 10. Efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås. Forinden indvinding go dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for virksomheden, herunder produktionens tilrettelæggelse samt anlæggene hertil (indvindingsforanstaltninger m.m.), være godkendt af transport- og energiministeren.

§ 12 a

Stk. 3. Transport- og energiministeren kan endvidere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter en bedømmelse af de under litra a og b, og eventuelt stk. 2, omhandlede udvælgelseskriterier.

§ 13

Stk. 2. Når de i en tilladelse efter stk. 1 fastsatte vilkår herfor er opfyldt, har rettighedshaveren ret til forlængelse af tilladelsen med henblik på indvinding. Transport- og energiministeren kan i særlige tilfælde forlænge tilladelsen, selv om vilkårene herfor ikke er opfyldt. Tilladelsen kan dog kun forlænges for de dele af området, der omfatter kommercielt indvindelige forekomster, som agtes indvundet, og højst for et tidsrum af 30 år. Transport- og energiministeren kan som vilkår for forlængelsen bestemme, at der inden en nærmere fastsat frist skal indsendes ansøgning om godkendelse i henhold til § 10.

5. § 10 affattes således:

»**§ 10.** Efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås.

Stk. 2. Forinden indvinding og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for indvindingsvirksomheden, herunder produktionens tilrettelæggelse samt anlæg og eventuelle rørledninger hertil (indvindingsforanstaltninger m.m.), godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 3. Væsentlige ændringer og tilføjelser til en godkendt plan for indvindingsvirksomheden skal godkendes af klima- og energiministeren, inden disse iværksættes.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan fastsætte vilkår ved godkendelser efter stk. 2 og 3.«

6. I § 12 a, stk. 3, ændres »litra a og b,« til: »stk. 1, litra a og b,«.

7. I § 13, stk. 2, indsættes efter 3. pkt.:

»Hvis der er stor usikkerhed om den arealmæssige udstrækning af produktionsmuligheder fra en eller flere af de forekomster, som findes i et område som er omfattet af tilladelsen, der bliver forlænget med henblik på indvinding, kan klima- og energiministeren ved forlængelsen beslutte, at afgrænsningen af forekomsten er midlertidig.«.

8. § 16 affattes således:

§ 16. Hvor to eller flere kulbrinteforekomster ud fra ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn bør udnyttes sammen, kan transport- og energiministeren efter forhandling med rettighedshaverne udstede påbud herom. Det kan herunder påbydes en rettighedshaver mod betaling at stille behandlings- og transportanlæg til rådighed for en sådan samordning. I mangel af enighed mellem rettighedshaverne om betalingen fastsættes den af transport- og energiministeren.

»§ 16. Klima- og energiministeren kan efter forhandling med rettighedshaverne give påbud om, at anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter m.v. etableret i medfør af godkendelse eller tilladelse efter denne lov kan bruges af andre rettighedshavere, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det. Det er en betingelse, at de nuværende og planlagte brugeres planlagte anvendelse ikke hindres eller vanskeliggøres urimeligt herved.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan efter forhandling med rettighedshaverne give påbud om, at to eller flere kulbrinteforekomster skal udnyttes samordnet, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det.

Stk. 3. Aftaler om andre rettighedshaveres brug af anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter m.v., etableret i medfør af godkendelse eller tilladelse efter denne lov samt om samordnet udnyttelse af to eller flere kulbrinteforekomster skal umiddelbart efter indgåelse indsendes til klima- og energiministeren.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan, hvis enighed om aftale vedrørende andre rettighedshaveres brug af anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter m.v. etableret i medfør af godkendelse eller tilladelse efter denne lov eller om samordnet udnyttelse af to eller flere kulbrinteforekomster ikke kan opnås inden rimelig tid, fastsætte vilkår for dette, herunder om betaling. Klima- og energiministeren kan kræve, at parterne meddeler de oplysninger, som er nødvendige for fastsættelse af vilkår.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om andre rettighedshaveres brug af anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter m.v., tilvejebringelse af oplysninger i forbindelse med dette, tilrettelæggelse af forhandlinger m.v. i forbindelse med andre rettighedshaveres brug af anlæg samt om offentliggørelse af hovedpunkter i indgåede aftaler.

Stk. 6. Stk. 1-5 finder ikke anvendelse på opstrømsrørledningsnet til naturgas.«

9. Efter § 18 indsættes:

»Kapitel 4 a

*Særlige bestemmelser om efterforskning og
indvinding af geotermisk energi*

§ 18 a. Tilladelser efter § 5 til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles efter offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 2. Før indkaldelse af ansøgninger efter stk. 1 finder sted, forelægger klima- og energiministeren en redegørelse for, hvilke områder der agtes udbudt, og de generelle vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt, for et af Folketinget nedsat udvalg. Udvalgets medlemmer og andre, der måtte være til stede under udvalgets forhandlinger vedrørende sådanne redegørelser, er forpligtet til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget med hensyn til de vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt, indtil det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan undlade at meddele tilladelse på grundlag af de ansøgninger, der er indkommet på baggrund af den offentlige indkaldelse efter stk. 1.

Stk. 4. De vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter offentlig indkaldelse, jf. stk. 1, må ikke offentliggøres før det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

§ 18 b. Tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles på grundlag af udvælgelseskriterier vedrørende

- a) ansøgnernes sagkundskab og økonomiske baggrund og
- b) de efterforskningsarbejder, som ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne har til hensigt at foretage indvinding i det pågældende område.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan herudover bestemme, at størrelsen af det beløb, ansøgerne tilbyder at betale ved udstedelsen af tilladelsen, skal indgå i udvælgelseskriterierne.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan endvidere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter en bedømmelse af udvælgelseskriterier efter stk. 1, litra a og b, og eventuelt stk. 2.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan, ud over de i stk. 1-3 omhandlede kriterier, ved bedømmelsen af ansøgere lægge vægt på en eventuel manglende effektivitet eller manglende opfyldelse af forpligtelser i forbindelse med tidligere tilladelser.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at sammensætning af grupper af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser som nævnt i stk. 1, foretages af ministeren. Sammensætningen skal ske på grundlag af et eller flere af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 6. Klima- og energiministeren kan fastsætte, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at udpegning af operatør for en gruppe af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser, foretages af ministeren. Udpegning skal ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 7. Kriterierne efter stk. 1-6 offentliggøres sammen med indkaldelse af ansøgninger efter § 18 a, stk. 1. Enhver ændring af disse kriterier offentliggøres på tilsvarende måde.

§ 18 c. Tilladelser efter § 5 til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles for et tidsrum af indtil 6 år.

Stk. 2. Når vilkårene i en tilladelse efter stk. 1 er opfyldt, har rettighedshaveren ret til forlængelse af tilladelsen med henblik på indvinding. Klima- og energiministeren kan i særlige tilfælde forlænge tilladelsen, selv om vilkårene herfor ikke er opfyldt. Tilladelsen kan dog kun forlænges for de dele af området, hvorfra der agtes indvundet geotermisk energi, og højst for et tidsrum af 30 år. Klima- og energiministeren kan som vilkår for forlængelsen bestemme, at der inden for en nærmere fastsat frist skal indsendes ansøgning om godkendelse af en plan for indvindingsvirksomheden i henhold til § 10.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan, såfremt særlige forhold gør det påkrævet, meddele tilladelser for tidsrum, der er længere end nævnt i stk. 1-2.

§ 18 d. Ved godkendelse af planer for indvindingsforanstaltninger m.m. efter § 10 fastsættes tidspunktet for indvindingens påbegyndelse.«

10. § 23 affattes således:

§ 23. Transport- og energiministeren kan meddele tilladelse til, at undergrunden anvendes til lagring eller andre formål end indvinding.

Stk. 2. Tilladelse efter stk. 1 meddeles efter, at sagen har været forelagt Folketingets Energipolitiske Udvalg. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Transport- og energiministeren kan fastsætte bestemmelser om anvendelse som nævnt i stk. 1.

»§ 23. Klima- og energiministeren kan for en nærmere bestemt del af undergrunden på nærmere fastsatte vilkår meddele tilladelse med eneret til efterforskning og anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding. Tilladelse til efterforskning kan meddeles for et tidsrum af indtil 6 år, der kan forlænges med henblik på efterforskning med indtil 2 år ad gangen, såfremt der foreligger særlige omstændigheder. Den samlede efterforskningsperiode kan dog kun undtagelsesvis overstige 10 år.

Stk. 2. Tilladelser efter stk. 1 meddeles særskilt for henholdsvis efterforskning og anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding.

Stk. 3. I en tilladelse til efterforskning kan der tillægges rettighedshaveren fortrinsret til anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding, forudsat at efterforskningen af den pågældende lokalitet er fuldført, at alle betingelser i efterforskningstilladelsen er opfyldt, og at ansøgningen om tilladelse til lagring eller andre formål end indvinding er indgivet i efterforskningstilladelsens gyldighedsperiode.

Stk. 4. I en tilladelse til efterforskning kan der fastsættes bestemmelser om, hvilke arbejdsforpligtelser rettighedshaveren skal opfylde.

Stk. 5. Tilladelser efter stk. 1 kan kun meddeles en ansøger, der skønnes at være finansielt solid og pålidelig og teknisk kompetent til at drive og kontrollere den virksomhed, som er omfattet af tilladelsen, og såfremt faglig og teknisk oplæring og uddannelse af operatøren og hele personalet er sikret.

Stk. 6. Rettighedshavere skal til enhver tid i tilladelsens varighed kunne dokumentere deres finansielle soliditet samt at de besidder eller råder over den fornødne tekniske kompetence til at drive og kontrollere virksomheden efter stk. 1.

Stk. 7. Er der indgået aftale mellem rettighedshaver og operatør om at denne skal varetage operatørskabet af virksomheden efter stk. 1, skal det til enhver tid kunne dokumenteres, at der foreligger skriftlige aftaler herom. Operatøren skal kunne dokumentere den faglige og tekniske oplæring samt uddannelse af dennes personale, jf. stk. 5.

Stk. 8. Tilladelser efter stk. 1 meddeles efter, at sagen har været forelagt Folketingets Energipoliti-

ske udvalg. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler om betaling af gebyr for behandling af ansøgninger om tilladelse efter stk. 1.

Stk. 10. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af undergrunden efter stk. 1.«

11. Efter § 23 indsættes:

»§ 23 a. Det fastsættes i en tilladelse efter § 23, hvilket vederlag rettighedshaveren skal betale til staten.

§ 23 b. Tilladelser efter § 23 meddeles efter klima- og energiministerens bestemmelse på en af følgende måder:

- 1) Efter offentlig indkaldelse af ansøgninger.
- 2) Når anvendelse af proceduren efter nr. 1 ikke skønnes at være hensigtsmæssig, kan klima- og energiministeren meddele tilladelse inden for nærmere angivne områder og eventuelt inden for nærmere angivne tidsrum uden at indlede proceduren efter nr. 1. Iværksættelse af en sådan procedure sker ved særskilt bekendtgørelse. Bekendtgørelsen kan først træde i kraft, når en meddelelse om iværksættelse af proceduren er offentliggjort, hvori det som minimum oplyses, hvilke områder der kan indgives ansøgning om, og hvor der kan indhentes nærmere oplysning om vilkårene. Ændringer i bekendtgørelsen meddeles på samme måde.
- 3) Når geologiske eller lagringsmæssige hensyn taler for det, kan klima- og energiministeren meddele tilladelser til et område til indehavere af tilladelser til et tilstødende område uden at anvende procedurerne i nr. 1-2. Indehaverne af tilladelser i alle øvrige tilstødende områder skal i sådanne tilfælde have mulighed for at indgive ansøgninger og have tilstrækkelig tid hertil samt have adgang til oplysninger om de vilkår m.v., der gælder for sådanne tilladelser.

Stk. 2. Før indkaldelse af ansøgninger finder sted efter stk. 1, nr. 1, eller bekendtgørelse efter til nr. 2 udstedes, forelægger klima- og energiministeren en redegørelse for, hvilke områder eller blokke der agtes udbudt, og de generelle vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt, for et af Folketinget nedsat udvalg. Udvalgets medlemmer og andre, der måtte være til stede under udvalgets forhandlinger vedrø-

rende sådanne redegørelser, er forpligtet til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget med hensyn til de vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter proceduren i stk. 1, nr. 1, indtil det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan undlade at meddele tilladelse på grundlag af de ansøgninger, der er indkommet i forbindelse med anvendelse af den i stk. 1, nr. 1, omhandlede procedure.

Stk. 4. De vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter proceduren i stk. 1, nr. 1, må ikke offentliggøres før det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 5. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler om meddelelse af tilladelser efter § 23, herunder om hvilke oplysninger der skal angives i ansøgninger om efterforsknings- og lagringstilladelser.

§ 23 c. De i § 23 b, stk. 1, nævnte tilladelser meddeles på grundlag af udvælgelseskriterier vedrørende

- a) ansøgnernes sagkundskab og økonomiske baggrund og
- b) de efterforskningsarbejder, som ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne har til hensigt at foretage lagring eller anden anvendelse af undergrunden i det pågældende område.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan herudover bestemme, at størrelsen af det beløb, ansøgerne tilbyder at betale ved udstedelsen af tilladelsen, skal indgå i udvælgelseskriterierne.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan endvidere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter en bedømmelse af udvælgelseskriterierne efter stk. 1, litra a og b, og eventuelt stk. 2.

Stk. 4. Ved bedømmelsen af ansøgere kan klima- og energiministeren ud over de i stk. 1-3 omhandlede kriterier lægge vægt på en eventuel manglende effektivitet eller manglende opfyldelse af forpligtelser i forbindelse med tidligere tilladelser.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at sammensætning af grupper af virk-

somheder, der i forening meddeles tilladelser som nævnt i stk. 1 foretages af ministeren. Sammensætningen skal ske på grundlag af et eller flere af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 6. Klima- og energiministeren kan fastsætte, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at udpegning af operatør for en gruppe af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser, foretages af ministeren. Udpegning skal ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 7. Kriterierne efter stk. 1-6 offentliggøres sammen med indkaldelserne af ansøgninger efter § 23 b, stk. 1. Enhver ændring af disse kriterier offentliggøres på tilsvarende måde.

§ 23 d. Efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde.

Stk. 2. Inden lagring eller anden anvendelse af undergrunden og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for denne virksomhed, herunder driftens tilrettelæggelse og anlæggene hertil samt en plan for udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, som indebærer risiko for udsivning fra et lagringskompleks godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 3. Rettighedshaveren til en tilladelse efter § 23 skal meddele planlagte ændringer i driften af virksomheden til klima- og energiministeren. Ministeren udsteder om nødvendigt en opdateret tilladelse.

Stk. 4. Væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for virksomheden, jf. stk. 2, skal godkendes af klima- og energiministeren, inden disse iværksættes. Ministeren udsteder en ny eller opdateret tilladelse.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser og tilladelser efter stk. 2-4.

Stk. 6. Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om planer, jf. stk. 2, for lagring eller anden anvendelse af undergrunden.

Kapitel 6 a

Særlige bestemmelser om geologisk lagring og rørført transport af CO₂ (kuldioxid)

§ 23 e. I dette kapitel forstås ved følgende:

- 1) *Affald*: Stoffer der er defineret som affald i bekendtgørelse nr. 1632 af 21. december 2010 om affald.
- 2) *CO₂-lagringslokalitet*: Et bestemt område med tilhørende volumen inden for en geologisk formation, der anvendes til geologisk lagring af CO₂, samt tilhørende anlæg på jordoverfladen og injektionsanlæg.
- 3) *CO₂-strøm*: En strøm af stoffer hidrørende fra CO₂-opsamlingsprocesser, som skal injiceres i en CO₂-lagringslokalitet
- 4) *Geologisk formation*: En lithostratigrafisk underinddeling i distinkte bjergarter, som kan påvises og kortlægges.
- 5) *Geologisk lagring af CO₂*: Injektion af CO₂-strømme efterfulgt af lagring af CO₂ i underjordiske formationer.
- 6) *Hydraulisk enhed*: Et hydraulisk forbundet porrevolumen, hvor trykpåvirkning kan måles teknisk, og som er begrænset af flowbarrierer, som f.eks. forkastninger, salthorste, lithologiske grænser, eller af formationens udkiling eller blotning.
- 7) *Lagringskompleks*: CO₂-lagringslokaliteten og de geologiske omgivelser, som kan have betydning for den overordnede integritet og sikkerhed ved lagringen, dvs. sekundære indeslutningsformationer.
- 8) *Lukning af en CO₂-lagringslokalitet*: Endegyldig indstilling af CO₂-injektion i CO₂-lagringslokaliteten.
- 9) *Udbedrende foranstaltninger*: Enhver foranstaltning, der træffes for at udbedre væsentlige uregelmæssigheder eller lukke lækager med henblik på at forhindre eller standse frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset.
- 10) *Udsivning*: Frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset.
- 11) *Væsentlig risiko*: En kombination af sandsynlighed for, at en skade indtræffer, og et omfang af skade, som der ikke kan ses bort fra, uden at der sættes spørgsmålstegn ved formålet med Europa-

Parlamentet og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009, for så vidt angår den pågældende CO₂-lagringslokalitet.

12) *Væsentlig uregelmæssighed*: Enhver uregelmæssighed i CO₂-injektions- eller lagringsoperationerne eller i selve CO₂-lagringskompleksets tilstand, som indebærer risiko for udsivning eller risiko for miljøet eller menneskers sundhed.

§ 23 f. Undergrundens egnethed til geologisk lagring af CO₂ afgøres på grundlag af en karakterisering og vurdering af det potentielle lagringskompleks og det omgivende område.

Stk. 2. En geologisk formation i undergrunden kan kun vælges som CO₂-lagringslokalitet, hvis der under de påtænkte betingelser for anvendelse ikke er væsentlig risiko for udsivning, og der ikke er væsentlig risiko for miljø og sundhed.

Stk. 3. I tilfælde af mere end én CO₂-lagringslokalitet i den samme hydrauliske enhed skal de potentielle gensidige trykpåvirkninger være af en sådan karakter, at begge lokaliteter på samme tid kan opfylde kravene i denne lov og bestemmelser fastsat i medfør heraf.

Stk. 4. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler om kriterier for karakterisering og vurdering af, om en geologisk formation er egnet som CO₂-lagringslokalitet.

§ 23 g. En CO₂-strøm skal langt overvejende bestå af kuldioxid. Affald eller andre stoffer må ikke til sættes med henblik på bortskaffelse af dette affald eller disse stoffer.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler om kriterier og procedurer for sammensætningen af CO₂-strømme.

§ 23 h. Rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet skal oprette og føre et register over leverede og injicerede mængder CO₂ samt karakteristika og sammensætning af CO₂-strømmen. Ved injicering af CO₂-strømme betragtes disse som lagret umiddelbart efter injektion.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler for indholdet af registeret.

§ 23 i. Rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet skal opstille et program for overvågning af injektionsanlæggene og lagringskomplekset inden injektion af CO₂ påbegyndes. Programmet skal beskrive rettighedshaverens tiltag for at sikre en hensigtsmæssig drift af lageret. Rettighedshaveren skal sikre overholdelsen af programmet for overvågning samt sikre, at det kontrolleres på passende måde. Mindst én gang om året skal rettighedshaveren indsende en rapport til klima- og energiministeren med beskrivelse af programmet samt kontrollen af dette. Rapporten skal godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler om de forhold der er nævnt i stk. 1, herunder om, hvad programmet for overvågning skal indeholde, og hvordan det skal kontrolleres og indrapporteres.

§ 23 j. I tilfælde af udsivning fra eller væsentlige uregelmæssigheder som indebærer risiko for udsivning fra et CO₂-lagringskompleks, skal rettighedshaveren straks underrette klima- og energiministeren herom.

Stk. 2. Rettighedshaveren skal træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger for lagringskomplekset, herunder foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed. De udbedrende foranstaltninger træffes som minimum på grundlag af en plan for udbedrende foranstaltninger, jf. § 23 d, stk. 2.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan til enhver tid anmode rettighedshaveren om at træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger samt foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed, herunder yderligere foranstaltninger end dem, der er fastlagt i en plan for udbedrende foranstaltninger, jf. § 23 d, stk. 2.

Stk. 4. Træffer rettighedshaveren ikke de nødvendige udbedrende foranstaltninger inden rimelig tid, kan klima- og energiministeren selv træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger og pålægge rettighedshaveren at betale omkostningerne forbundet hermed.

§ 23 k. Lukning af en CO₂-lagringslokalitet kan kun ske efter klima- og energiministerens godkendelse.

Stk. 2. En CO₂-lagringslokalitet lukkes

- 1) hvis de relevante betingelser i CO₂-lagringstilladelsen er opfyldt,
- 2) efter ansøgning fra rettighedshaveren, eller
- 3) hvis klima- og energiministeren træffer afgørelse herom i medfør af § 23 n, stk. 1, efter tilbagekaldelse af en CO₂-lagringstilladelse.

Stk. 3. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet er rettighedshaveren ansvarlig for at forsegle lagringslokaliteten og fjerne injektionsanlæggene.

Stk. 4. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler for, under hvilke betingelser en CO₂-lagringslokalitet kan lukkes.

§ 23 l. Rettighedshaveren skal udarbejde og følge en efterbehandlingsplan for perioden efter lukning af CO₂-lagringslokaliteten, indtil ansvarsoverdragelse efter § 23 o finder sted. Efterbehandlingsplanen skal godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler for indholdet af efterbehandlingsplanen.

§ 23 m. Klima- og energiministeren revurderer og ajourfører om nødvendigt eller tilbagekalder som en sidste udvej tilladelsen til lagring af CO₂

- 1) hvis der sker udsivning eller forekommer væsentlige uregelmæssigheder, eller der er risiko herfor, eller
- 2) hvis det er nødvendigt på grundlag af de seneste videnskabelige resultater og teknologiske fremskridt.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler for revurdering, ajourføring og tilbagekaldelse af tilladelser til lagring af CO₂.

§ 23 n. Hvis en tilladelse til lagring af CO₂ tilbagekaldes i medfør af § 23 m eller § 30, stk. 1, meddeler klima- og energiministeren enten en ny tilladelse til lagring til en anden rettighedshaver eller lukker CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 2. Indtil meddelelsen af en ny CO₂-lagringstilladelse overtager klima- og energiministeren midlertidigt alle forpligtelser vedrørende CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 3. Hvis klima- og energiministeren beslutter, at CO₂-lagringslokaliteten skal lukkes, overtager

klima- og energiministeren ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan pålægge den tidligere rettighedshaver at betale omkostningerne forbundet med overtagelse af forpligtelserne vedrørende CO₂-lagringslokaliteten efter stk. 2 og ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten efter stk. 3.

§ 23 o. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 k, stk. 2, nr. 1-2, overdrages alle juridiske forpligtelser vedrørende lagringslokaliteten til klima- og energiministeren på dennes initiativ eller efter anmodning fra rettighedshaveren, hvis alle de følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Alle tilgængelige oplysninger peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet.
- 2) Et tidsrum på ikke mindre end 20 år efter tidspunktet for lukning af CO₂-lagringslokaliteten er passeret, medmindre rettighedshaveren kan godtgøre, at kriteriet efter nr. 1 er opfyldt inden udløbet af den pågældende periode.
- 3) Betalingsforpligtelsen efter § 23 r er opfyldt.
- 4) CO₂-lagringslokaliteten er forseglet, og injektionsanlæggene fjernet.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler for overdragelse af ansvar for CO₂-lagringslokaliteter efter stk. 1 og om, hvilken dokumentation som skal foreligge, før ansvarsoverdragelse kan anses for at have fundet sted.

§ 23 p. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 k, stk. 2, nr. 3, anses ansvarsoverdragelsen for at finde sted, hvis og når al tilgængelig dokumentation peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet, og når CO₂-lagringslokaliteten er forseglet og injektionsanlæggene fjernet.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler for overdragelse af ansvar for CO₂-lagringslokaliteter efter stk. 1 og om, hvilken dokumentation som skal foreligge, før ansvarsoverdragelse kan anses for at have fundet sted.

§ 23 q. En rettighedshaver til en CO₂-lagringslokalitet skal stille gyldig og ikrafttrådt finansiel sikkerhed eller tilsvarende for de anslåede omkostnin-

ger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. Den finansielle sikkerhed eller tilsvarende skal jævnlige tilpasses for at tage hensyn til ændringer i den vurderede risiko for udsivning og de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. Den finansielle sikkerhed eller tilsvarende skal være gyldig og trådt i kraft, inden injektion i en CO₂-lagringslokalitet påbegyndes.

Stk. 2. Den finansielle sikkerhed eller tilsvarende jf. stk. 1, skal fortsat være gyldig og i kraft:

1) Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 k, stk. 2, nr. 1-2, indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til klima- og energiministeren, jf. § 23 o.

2) Efter tilbagekaldelse af en tilladelse til lagring af CO₂, jf. § 23 m eller § 30, stk. 1:

a) Indtil meddelelsen af en ny tilladelse til lagring af CO₂ til en anden rettighedshaver.

b) Hvis lokaliteten er lukket i medfør af § 23 n, stk. 1, indtil ansvarsoverdragelse har fundet sted efter § 23 o, forudsat at betaling efter § 23 r har fundet sted.

Stk. 3. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere regler for etablering, tilpasning og opretholdelse af den finansielle sikkerhedsstillelse eller tilsvarende samt beregning af dækningen af denne.

§ 23 r. Før ansvarsoverdragelse i henhold til § 23 o finder sted, skal rettighedshaveren betale et beløb til klima- og energiministeren, som dækker de forventede overvågningsomkostninger i en periode på 30 år. Der kan ikke pålægges andre omkostninger efter ansvarsoverdragelsen, jf. dog § 23 s.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler om beregning og betaling af omkostninger nævnt i stk. 1.

§ 23 s. Har rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet forud for eller i forbindelse med ansvarsoverdragelsen givet mangelfulde data, fortiet relevante oplysninger, udvist uagtsomhed, begået svig eller udvist forsømmelse, pålægger klima- og energiministeren den tidligere rettighedshaver at betale de omkostninger, der er påløbet efter ansvarsoverdragelsen.

§ 23 t. Potentielle brugere har ret til at benytte CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter mod

betaling, jf. dog stk. 3. Ved CO₂-transportnet forstås et net af rørledninger, herunder tilknyttede boosterstationer, til transport af CO₂ til CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 2. Priser og betingelser for transport i CO₂-transportnet og lagring i CO₂-lagringslokaliteter efter stk. 1, fastsættes af henholdsvis CO₂-transportnetselskabet og lagringsselskabet. Selskaberne skal offentliggøre tariffer og betingelser for brug af CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

Stk. 3. CO₂-transportnet- og lagringsselskaber kan nægte adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter i henhold til stk. 1, hvis selskaberne ikke råder over den fornødne kapacitet eller tilslutning. Afslag skal være behørigt begrundet.

Stk. 4. CO₂-transportnet- og lagerselskaber, som nægter adgang på grund af manglende kapacitet eller manglende tilslutning, skal foretage de nødvendige udbygninger, for så vidt dette er økonomisk forsvarligt, eller en potentiel kunde er villig til at betale for dem, forudsat at dette ikke vil have negative konsekvenser for miljøet ved CO₂-transport og geologisk lagring.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere regler om adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

Stk. 6. Klima- og energiministeren fastsætter regler om bilæggelse af tvister vedrørende adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

§ 23 u. Etablering og drift af rørledningsanlæg til brug ved transport og lagring af CO₂ må kun finde sted med klima- og energiministerens tilladelse.

Stk. 2. En tilladelse kan meddeles på vilkår, herunder om linjeføring, dimensioner, ejerforhold og betaling for benyttelse.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder ikke anvendelse på lokale rørledninger, der indgår i anlæg, som anvendes til lagring af CO₂.

§ 23 v. Klima- og energiministeren fastsætter regler om oprettelse og drift af et register over udstedte tilladelser til lagring af CO₂ og lukkede CO₂-lagringslokaliteter.«

§ 28 a

12. I § 28 a, stk. 6, indsættes efter 2. pkt.:

Stk. 6. Når tilladelser eller godkendelser meddeles efter stk. 3, nr. 2, eller stk. 4, fastsætter transport- og energiministeren vilkår om passende nødvendige kompensationsforanstaltninger. Udgifter til kompensationsforanstaltninger dækkes af projektansøgeren.

§ 28 b. Transport- og energiministeren træffer passende foranstaltninger, herunder ved fastsættelse af vilkår eller meddelelse af påbud eller forbud, for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i internationale naturbeskyttelsesområder samt forstyrrelser af de arter, som områderne er udpeget for, hvis disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for målsætningerne i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet).

§ 37 a. Enhver med en væsentlig og individuel interesse i afgørelsen kan klage til Energiklagenævnet over de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 10, 17 og 28, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b.

Stk. 2. Lokale og landsdækkende foreninger eller organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø, kan klage over de i stk. 1 angivne afgørelser. Det samme gælder for lokale og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når en afgørelse berører sådanne interesser.

Stk. 3. Lokale og landsdækkende foreninger eller organisationer fremsender senest samtidig med klagen deres vedtægter til Energiklagenævnet som dokumentation for, at de er lokale eller landsdækkende, og at deres formål opfylder de i stk. 2 angivne krav.

Stk. 4. Klage skal være indgivet skriftligt inden 4 uger efter, at afgørelsen er offentligt bekendtgjort. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Stk. 5. En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Stk. 6. Klage over en tilladelse til et projekt omfattet af stk. 1 har ikke opsættende virkning, medmindre Energiklagenævnet bestemmer andet.

Stk. 7. Energiklagenavnets afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

»Ministeren underretter Europa-Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes.«

13. I § 28 b indsættes efter »træffer«: »i forbindelse med projekter på havområdet«.

14. § 37 a affattes således:

»§ 37 a. Energiklagenævnet behandler klager over afgørelser truffet af klima- og energiministeren efter denne lov eller regler udstedt i henhold til loven.

Stk. 2. Enhver med væsentlig og individuel interesse i afgørelsen kan klage over afgørelser truffet i medfør af denne lov.

Stk. 3. Endvidere er lokale og landsdækkende foreninger eller organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø, eller som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når en afgørelse berører sådanne interesser, klageberettiget for så vidt angår de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 10, 17, 23 d, 23 t og 28, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b. Disse foreninger eller organisationer fremsender senest samtidig med klagen deres vedtægter til Energiklagenævnet som dokumentation for, at de er lokale eller landsdækkende, og at deres formål opfylder de angivne krav.

Stk. 4. Klagen skal være indgivet skriftligt til Energiklagenævnet inden 4 uger fra tidspunktet, hvor afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Stk. 5. En tilladelse i henhold til §§ 10, 17, 23 d, 23 t og 28, hvor tilladelsen tillige er omfattet af §§

§ 37 b. Ved afgørelser i henhold til § 37 a erstattes repræsentanter i Energiklagenævnet, der er udpeget efter indstilling fra Dansk Industri og Landbrugsraadet, af 2 medlemmer med særlig sagkundskab inden for henholdsvis efterforskning og indvinding af kulbrinter og inden for havmiljø. Medlemmerne udpeges af transport- og energiministeren.

Stk. 2. Transport- og energiministeren kan fastsætte regler om Energiklagenævnets behandling af klager efter § 37 a og om betaling af gebyr ved indbringelse af en klage for Energiklagenævnet.

28 a og 28 b, må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Stk. 6. Klage over en tilladelse til et projekt omfattet af stk. 5 har ikke opsættende virkning, medmindre Energiklagenævnet bestemmer andet.

Stk. 7. Afgørelser truffet af Energistyrelsen eller en anden statslig myndighed, som ministeren har henlagt sine beføjelser til, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed end Energiklagenævnet. Energiklagenævnets afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.«

15. I § 37 b, *stk. 1*, ændres »2 medlemmer med særlig sagkundskab inden for henholdsvis efterforskning og indvinding af kulbrinter og inden for havmiljø« til »1 medlem med særlig sagkundskab inden for efterforskning og indvinding af det pågældende råstof eller inden for den pågældende lagring eller anden anvendelse af undergrunden og 1 medlem med særlig sagkundskab inden for havmiljø.«

**Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF
af 23. april 2009**

**om geologisk lagring af kuldioxid og om ændring af Rådets direktiv 85/337/EØF, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF, 2001/80/EF, 2004/35/EF, 2006/12/EF, 2008/1/EF og forordning (EF) nr. 1013/2006
(EØS-relevant tekst)**

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 175, stk. 1, under henvisning til forslag fra Kommissionen,

under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg ⁽¹⁾,

efter høring af Regionsudvalget,

efter proceduren i traktatens artikel 251 ⁽²⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

(1) Det endelige mål for De Forenede Nationers rammekonvention om klimaændringer, som blev godkendt ved Rådets afgørelse 94/69/EF af 15. december 1993 ⁽³⁾, er at opnå en stabilisering af koncentrationerne af drivhusgasser i atmosfæren på et niveau, som kan forhindre farlig antropogen indvirkning på klimasystemet.

(2) I Fællesskabets sjette miljørammeprogram, vedtaget ved Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1600/2002/EF af 22. juli 2002 ⁽⁴⁾, anføres klimaændringerne som et prioriteret indsatsområde. I dette program erkendes det, at Fællesskabet er forpligtet til at opnå en reduktion på 8 % i emissionen af drivhusgasser i perioden 2008-2012 i forhold til 1990-niveauet, og at de globale drivhusgasemissioner på længere sigt skal nedbringes med ca. 70 % i forhold til 1990-niveauet.

⁽¹⁾EUT C 27 af 3.2.2009, s. 75.

⁽²⁾Europa-Parlamentets udtalelse af 17.12.2008 (endnu ikke offentliggjort i EUT) og Rådets afgørelse af 6.4.2009.

⁽³⁾EFT L 33 af 7.2.1994, s. 11.

⁽⁴⁾EFT L 242 af 10.9.2002, s. 1.

(3) I Kommissionens meddelelse af 10. januar 2007 med titlen "Begrænsning af den globale opvarmning til 2 °C — Vejen frem for 2020 og derefter" præciseres det, at en global reduktion i CO₂-emissionerne på 50 % i 2050 forudsætter en reduktion på 30 % i den udviklede verden i 2020 og på op til 60-80 % i 2050. Det hedder endvidere, at denne reduktion teknisk set er mulig, og at fordelene langt opvejer omkostningerne, men at man for at nå dette mål må udnytte alle afbødningsmuligheder.

(4) Opsamling og geologisk lagring af kuldioxid (CCS) er en broteknologi, der vil bidrage til at modvirke klimaændringerne. Metoden består i opsamling af kuldioxid (CO₂) fra industriallæg, transport heraf til en lagringslokalitet og injektion i en egnet geologisk formation til permanent lagring. Denne teknologi bør ikke tjene som incitament til at øge andelen af fossilt fyrede kraftværker. Udviklingen heraf bør ikke føre til en reduktion af indsatsen for at støtte energibesparelspolitikker, vedvarende energi og andre sikre og bæredygtige teknologier med lave CO₂-emissioner, hverken inden for forskning eller finansielt set.

(5) Foreløbige skøn med henblik på at vurdere konsekvensen af direktivet, som er omhandlet i Kommissionens konsekvensanalyse, tyder på, at der vil kunne lagres 7 mio. tons CO₂ frem til 2020 og op til 160 mio. tons frem til 2030 ved en 20 % reduktion af drivhusgasemissionerne frem til 2020 og under forudsætning af, at CCS opnår privat og national støtte samt fællesskabsstøtte og viser sig at være en miljøsikker teknologi. De sparede CO₂-emissioner vil i 2030 kunne udgøre ca. 15 % af de reduktioner, der kræves i EU.

(6) Som led i det 2. europæiske klimaprogram, der blev iværksat med Kommissionens meddelelse af 9. februar 2005 med titlen "At vinde kampen mod den globale klimaændring" med henblik på at forberede og analysere den fremtidige klimapolitik i Fællesskabet, blev der nedsat en arbejdsgruppe for CO₂-opsamling

og geologisk lagring. Arbejdsgruppens mandat var at undersøge mulighederne for at benytte CCS som et middel til at reducere klimaændringerne. Arbejdsgruppen offentliggjorde en detaljeret rapport om reguleringsaspekterne, som blev vedtaget i juni 2006. Den pegede på, at der både burde udvikles politiske og regulerende rammer for CCS, og opfordrede Kommissionen til at gennemføre yderligere undersøgelser på området.

(7) I Kommissionens meddelelse af 10. januar 2007 med titlen "Bæredygtig elproduktion fra fossile brændstoffer: Mål:" nær nul "-emissioner fra kul efter 2020" gentages det, at der er behov for en lovramme baseret på en integreret risikovurdering af CO₂-udsivning, herunder krav til valg af lagringslokaliteter, så risikoen for udsivning minimeres, overvågnings- og indberetningsordninger til kontrol af lagrene og passende udbedring af eventuelle skader. Meddelelsen opstiller en handlingsplan for Kommissionen for 2007. Ifølge denne skal der udvikles en sund forvaltningsramme for CCS, herunder arbejde med udvikling af en lovramme, en ramme for incitament og støtteprogrammer samt eksterne elementer, f.eks. CCS-teknologisamarbejde med nøglelande.

(8) Det Europæiske Råd i marts 2007 opfordrede også medlemsstaterne og Kommissionen til at styrke forskning og udvikling på området og udarbejde de nødvendige tekniske, økonomiske og reguleringsmæssige rammer med henblik på at fjerne de juridiske hindringer og udnytte miljøsikker CCS i forbindelse med nye kul- og oliefyrede elværker, om muligt senest i 2020.

(9) Det Europæiske Råd i marts 2008 mindede om, at formålet med forslaget om regler for CCS er at sikre, at denne nye teknologi anvendes på en miljøsikker måde.

(10) Det Europæiske Råd i juni 2008 opfordrede Kommissionen til så hurtigt som muligt at tage initiativ til en mekanisme, der kan stimulere medlemsstaternes og den private sektors investeringer med henblik på at sikre opførelsen og driften inden 2015 af op til 12 CCS-demonstrationsanlæg.

(11) Hver af de forskellige komponenter for CCS, dvs. opsamling, transport og lagring af CO₂, har været omfattet af pilotprojekter i mindre målestok end den, der kræves til deres industrielle anvendelse. Disse komponenter bør stadig integreres i en komplet CCS-proces, de teknologiske omkostninger bør reduceres, og der bør samles mere og bedre videnskabelig viden. Det er derfor vigtigt, at Fællesskabets indsats med hensyn til CCS-demonstration inden for rammerne af en integreret strategi starter så hurtigt som muligt, herunder især lovgivningsrammer for miljøsikker anvendelse af CO₂-lagring, incitament, især til yderligere forskning og udvikling, bestræbelser ved hjælp af demonstrationsprojekter og offentlige informationskampagner.

(12) På internationalt plan er de lovgivningsmæssige hindringer for geologisk lagring af CO₂ i geologiske formationer under havbunden blevet fjernet, idet der er vedtaget risikohåndteringsregler på området under Londonprotokollen fra 1996 til konventionen fra 1972 om forhindring af havforurening ved dumpning af affald og andre stoffer (Londonprotokollen fra 1996) og under konventionen om beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR-konventionen).

(13) I 2006 vedtog de kontraherende parter i Londonprotokollen fra 1996 ændringer til protokollen. Med disse ændringer tillades og reguleres lagring af CO₂-strømme fra CO₂-opsamlingsprocesser i geologiske formationer under havbunden.

(14) I 2007 vedtog de kontraherende parter i OSPAR-konventionen ændringer til konventionens bilag, hvorved CO₂-lagring i geologiske formationer i havundergrunden tillades, en beslutning til sikring af miljøsikker lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer og OSPAR-retningslinjer om risikovurdering og -håndtering i forbindelse med CO₂-lagring. De vedtog også en beslutning, der forbyder deponering af CO₂ i havets vandsøjle og på havbunden som følge af de potentielle negative virkninger heraf.

(15) På fællesskabsplan findes der allerede lovbestemmelser, som regulerer nogle af de miljørisici, der er forbundet med CCS, navnlig i forbindelse med opsamling og transport af CO₂, og de bør anvendes, hvor det er muligt.

(16) Med hensyn til visse industriaktiviteter er Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/1/EF af 15. januar 2008 om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening ⁽⁵⁾ velegnet til at regulere risikoen ved

CO₂-opsamling for miljøet og menneskers sundhed og bør derfor anvendes på opsamling af CO₂-strømme med sigte på geologisk lagring fra anlæg, der er omfattet af det nævnte direktiv.

(17) Rådets direktiv 85/337/EØF af 27. juni 1985 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet ⁽⁶⁾ bør anvendes på opsamling og transport af CO₂-strømme med henblik på geologisk lagring. Det bør også anvendes på lagringslokaliteter efter nærværende direktiv.

(18) Dette direktiv bør anvendes på geologisk lagring af CO₂ inden for medlemsstaternes område, i deres eksklusive økonomiske zoner og på deres kontinentalsokler. Direktivet bør ikke anvendes på projekter med en samlet påtænkt lagerkapacitet på under 100 kilotons, der tager sigte på forskning, udvikling eller afprøvning af nye produkter og processer. Denne tærskel vil også være passende for anden relevant fællesskabslovgivning. Lagring af CO₂ i lagringskomplekser, der strækker sig ud over dette direktivs geografiske anvendelsesområde, og lagring af CO₂ i vandsøjlen bør ikke være tilladt.

(19) Medlemsstaterne bør bevare retten til at afgøre, i hvilke områder inden for deres territorium der kan vælges lagringslokaliteter. Dette omfatter medlemsstaternes ret til ikke at tillade lagring på dele af eller hele deres område eller til at prioritere enhver anden anvendelse af undergrunden, såsom efterforskning efter, produktion og lagring af kulbrinter eller geotermisk udnyttelse af akviferer. I den forbindelse bør medlemsstaterne især tage behørigt hensyn til andre energirelaterede muligheder for anvendelse af lagringslokaliteter, herunder strategiske muligheder med henblik på at sikre medlemsstaternes energiforsyning eller med henblik på udviklingen af vedvarende energikilder. Valget af en egnet lagringslokalitet er afgørende for at sikre, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændig og permanent indesluttet. Medlemsstaterne bør, når de vælger lagringslokaliteter, tage hensyn til deres geologiske karakteristika, f.eks. seismicitet, på den mest objektive og effektive måde. En lokalitet bør derfor kun vælges som lagringslokalitet, hvis der ikke er nogen væsentlig risiko for udsivning, og hvis der under ingen omstændigheder kan ventes væsentlige konsekvenser for miljø og sundhed. Om dette er tilfældet, bør afgøres på grundlag af en karakterisering og vurdering af det potentielle lagringskompleks efter specifikke krav.

⁽⁵⁾ EUT L 24 af 29.1.2008, s. 8.

⁽⁶⁾ EFT L 175 af 5.7.1985, s. 40.

(20) Forbedret kulbrinteudvinding (EHR) henviser til udvinding af kulbrinte ud over den, der udvindes ved injektion af vand eller på andre måder. EHR er ikke i sig selv omfattet af dette direktivs anvendelsesområde. Hvor EHR kombineres med geologisk lagring af CO₂, bør dette direktivs bestemmelser om miljøsikker lagring af CO₂ imidlertid finde anvendelse. I så tilfælde er det ikke hensigten, at bestemmelserne i dette direktiv vedrørende udsivning skal anvendes på mængder af CO₂, der frigives fra anlæg på jordoverfladen og ikke udgør mere end hvad der er nødvendigt i den normale proces for udvinding af kulbrinter og ikke bringer sikkerheden ved den geologiske lagring i fare eller påvirker det omgivende miljø i negativ retning. Disse frigivelser er dækket som følge af inddragelsen af lagringslokaliteter i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/87/EF af 13. oktober 2003 om en ordning for handel med kvoter for drivhusgasemissioner i Fællesskabet ⁽⁷⁾, ifølge hvilket der skal returneres emissionskvoter svarende til eventuelle udsivninger.

(21) Medlemsstaterne bør stille miljømæssige informationer vedrørende geologisk lagring af CO₂ til rådighed for offentligheden i overensstemmelse med gældende fællesskabslovgivning.

(22) De medlemsstater, der agter at tillade geologisk lagring af CO₂ på deres område bør påtage sig at vurdere den tilgængelige lagringskapacitet på deres område. Kommissionen bør organisere udveksling af oplysninger og bedste praksis mellem de pågældende medlemsstater som led i den udveksling af oplysninger, der er fastsat i dette direktiv.

(23) Medlemsstaterne bør afgøre, i hvilke tilfælde efterforskning er nødvendig for at tilvejebringe de nødvendige oplysninger med henblik på valg af lokalitet. Til efterforskning, dvs. aktiviteter i undergrunden, bør der kræves tilladelse. Medlemsstaterne behøver ikke at fastsætte adgangskriterier for procedurer for udstedelse af efterforskningstilladelser, men hvis de gør det, bør de i det mindste sørge for, at procedurerne

for udstedelse af efterforskningstilladelser er åbne for alle foretagender, der har den nødvendige kompetence. Medlemsstaterne bør også sørge for, at tilladelserne udstedes ud fra objektive, offentliggjorte og ikke-diskriminerende kriterier. For at beskytte og anspore til investeringer i efterforskning bør efterforskningstilladelser udstedes for et afgrænset område med tilhørende volumen i undergrunden og for et begrænset tidsrum, hvor indehaveren af tilladelsen bør have eneret til efterforskning af det potentielle CO₂-lagringskompleks. Medlemsstaterne bør sørge for, at der i dette tidsrum ikke gives tilladelse til modstridende anvendelser af komplekset. Hvis der ikke finder nogen aktiviteter sted inden for en rimelig tidsramme, bør medlemsstaterne sikre, at efterforskningstilladelsen trækkes tilbage og kan udstedes til andre enheder.

(24) Lagringslokaliteter bør ikke drives uden en lagringstilladelse. Lagringstilladelsen bør være det centrale middel til at sikre, at dette direktivs væsentlige krav opfyldes, og at geologisk lagring dermed finder sted på miljøsikker måde. Ved udstedelsen af lagringstilladelsen bør indehaveren af efterforskningstilladelsen, der generelt vil have foretaget væsentlige investeringer, gives fortrinsstilling frem for konkurrenterne.

(25) I den tidlige fase af dette direktivs gennemførelse bør alle ansøgninger om lagringstilladelse for at sikre konsistens i gennemførelsen af dette direktivs krav i hele Fællesskabet gøres tilgængelige for Kommissionen efter modtagelsen. Udkastene til lagringstilladelser bør tilsendes Kommissionen, så denne kan afgive udtalelse herom senest fire måneder efter modtagelsen. De nationale myndigheder bør tage denne udtalelse i betragtning, når de træffer beslutning om en tilladelse, og enhver afvigelse fra Kommissionens udtalelse bør begrundes. Denne vurdering på fællesskabsplan bør også kunne bidrage til at styrke befolkningens tillid til CCS.

(26) Den kompetente myndighed bør revurdere og om nødvendigt ajourføre eller tilbagetrække lagringstilladelsen, bl.a. hvis den har modtaget oplysning om udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, hvis operatørernes rapporter eller de inspektioner, der er foretaget, viser, at tilladelsesbetingelserne ikke overholdes, eller hvis den på anden måde har fået kendskab til, at operatøren ikke opfylder tilladelsesbetingelserne. Efter tilbagetrækning af en tilladelse bør den kompetente myndighed enten udstede en ny tilladelse eller lukke lagringslokaliteten. I mellemtiden bør den kompetente myndighed overtage ansvaret for lagringslokaliteten, herunder særlige juridiske forpligtelser. Omkostningerne hertil bør inddrives hos den tidligere operatør.

⁽⁷⁾ EUT L 275 af 25.10.2003, s. 32.

(27) Det er nødvendigt at opstille betingelser for sammensætningen af CO₂-strømmen, der er i overensstemmelse med det primære formål med geologisk lagring, nemlig at isolere CO₂-emissionerne fra atmosfæren, og som er baseret på de risici, som en kontaminering vil kunne indebære for transport- og lagringsnettets pålidelighed og sikkerhed og for miljøet og menneskers sundhed. I dette øjemed bør CO₂-strømmens sammensætning kontrolleres inden injektion og lagring. CO₂-strømmens sammensætning er et resultat af processerne i opsamlingsanlæggene. Efter medtagelsen af opsamlingsanlæggene i direktiv 85/337/EØF skal der foretages en miljøkonsekvensvurdering som led i opsamlingstilladelsesprocessen. Medtagelsen af opsamlingsanlæg i direktiv 2008/1/EF sikrer endvidere, at den bedste tilgængelige teknik til forbedring af CO₂-strømmens sammensætning skal fastsættes og anvendes. Herudover bør operatøren af lagringslokaliteten i overensstemmelse med dette direktiv kun acceptere og injicere CO₂-strømme, hvis der er foretaget en analyse af strømmens sammensætning, herunder korrosive stoffer, og en risikovurdering, og hvis risikovurderingen har vist, at kontamineringsniveauerne for CO₂-strømmen er i overensstemmelse med de kriterier for sammensætning, der er omhandlet i dette direktiv.

(28) Overvågning er nødvendig til vurdering af, om den injicerede CO₂ opfører sig som forventet, om der forekommer migration eller udsivning, og om eventuelt observeret udsivning skader miljø eller sundhed. I dette øjemed bør medlemsstaterne sørge for, at operatøren i driftsfasen overvåger lagringskomplekset og injektionsanlæggene på grundlag af en overvågningsplan, der er udarbejdet efter specifikke overvågningskrav. Planen bør forelægges den kompetente myndighed og godkendes af denne. I tilfælde af geologisk

lagring under havbunden bør overvågningen endvidere tilpasses de særlige betingelser for forvaltning af CCS i havmiljøet.

(29) Operatøren bør mindst en gang om året bl.a. indberette overvågningsresultaterne til den kompetente myndighed. Derudover bør medlemsstaterne etablere en tilsynsordning til sikring af, at lagringslokaliteten drives i overensstemmelse med kravene i dette direktiv.

(30) Der er behov for bestemmelser om erstatningsansvar for skader på det lokale miljø og påvirkning af klimaet som følge af mangelfuld permanent indeslutning af CO₂. Ansvar for miljøskader (skader på beskyttede arter og naturtyper, vand og land) er reguleret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og genopretning af miljøskader⁽⁸⁾. Samme direktiv bør anvendes på drift af lagringslokaliteter omfattet af nærværende direktiv. Ansvar for klimaændringer forårsaget af udsivning fra lagringslokaliteter er som følge af inddragelsen af lagringslokaliteter i direktiv 2003/87/EF omfattet af nævnte direktiv, ifølge hvilket der skal returneres emissionskvoter svarende til udsivningsmængden. Herudover bør operatøren af lagringslokaliteten ifølge nærværende direktiv have pligt til at træffe udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder. Dette bør ske på grundlag af en plan for udbedrende foranstaltninger, som forelægges og godkendes af den kompetente nationale myndighed. Hvis operatøren ikke træffer de nødvendige udbedrende foranstaltninger, bør de træffes af den kompetente myndighed, som bør inddrive omkostningerne hos operatøren.

(31) Er de relevante betingelser i tilladelsen opfyldt, bør en lagringslokalitet lukkes, hvis operatøren anmoder herom og har indhentet godkendelse fra den kompetente myndighed, eller hvis den kompetente myndighed træffer afgørelse herom efter tilbagetrækning af en lagringstilladelse.

(32) Efter nedlukning af en lagringslokalitet bør operatøren fortsat være ansvarlig for vedligeholdelse, overvågning og kontrol, rapportering og udbedrende foranstaltninger ifølge kravene i dette direktiv, baseret på en efterbehandlingsplan, der er forelagt og godkendt af den kompetente myndighed, og for alle heraf følgende forpligtelser i medfør af anden relevant fællesskabslovgivning, indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til den kompetente myndighed.

⁽⁸⁾EUT L 143 af 30.4.2004, s. 56.

(33) Ansvaret for lagringslokaliteten, herunder for særlige juridiske forpligtelser, bør overdrages til den kompetente myndighed, hvis og når al tilgængelig dokumentation peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændig og permanent indesluttet. I dette øjemed bør operatøren forelægge en rapport for den kompetente myndighed med henblik på godkendelse af overdragelsen. I den tidlige fase af dette direktivs gennemførelse bør alle rapporter for at sikre konsistens i gennemførelsen af dette direktivs krav i hele Fællesskabet gøres tilgængelige for Kommissionen efter modtagelsen. Udkastene til godkendelsesbeslutninger bør tilsendes Kommissionen, så denne kan afgive udtalelse herom senest fire måneder efter modtagelsen. De nationale myndigheder bør tage denne udtalelse i betragtning, når de træffer afgørelse om godkendelsen, og enhver afvigelse fra Kommissionens udtalelse bør begrundes. Ligesom vurderinger af udkast til lagringstilladelser på fællesskabsplan bør også vurderinger af udkast til godkendelsesbeslutninger bidrage til at styrke befolkningens tillid til CCS.

(34) Andre former for ansvar end dem, der er omfattet af dette direktiv, direktiv 2003/87/EF og direktiv 2004/35/EF, især vedrørende injektionsfasen, lukningen af lagringslokaliteten og perioden efter overførslen af juridiske forpligtelser til den kompetente myndighed, bør behandles på nationalt plan.

(35) Når ansvaret er overdraget, bør overvågningen begrænses til et niveau, der fortsat giver mulighed for at detektere udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, men bør igen intensiveres, hvis der detekteres udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder. Omkostninger, der afholdes af den kompetente myndighed efter overdragelsen af ansvaret, bør ikke inddrives hos den tidligere operatør, medmindre denne har begået fejl eller udvist uagtsomhed forud for overførslen af ansvaret for lagringslokaliteten.

(36) Der bør træffes finansielle dispositioner med henblik på at sikre, at luknings- og efterbehandlingsforpligtelserne, de forpligtelser, der følger af inddragelsen under direktiv 2003/87/EF, og forpligtelserne efter

nærværende direktiv til at træffe udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder kan opfyldes. Medlemsstaterne bør sørge for, at den potentielle operatør træffer finansielle dispositioner i form af finansiell sikkerhedsstillelse eller tilsvarende, således at de er gyldige og effektive, inden injektionen påbegyndes.

(37) De nationale myndigheder vil måske efter ansvarsoverdragelsen skulle bære omkostningerne i forbindelse med CO₂-lagring, f.eks. overvågningsomkostninger. Operatøren bør derfor stille et finansielt bidrag til rådighed for den kompetente myndighed, før ansvarsoverdragelsen finder sted og på grundlag af nærmere bestemmelser, der fastsættes af medlemsstaterne. Dette finansielle bidrag bør mindst dække de forventede overvågningsomkostninger i en periode på 30 år. Det finansielle bidrags størrelse bør fastsættes på grundlag af retningslinjer, som Kommissionen skal vedtage, således at det bidrager til en ensartet gennemførelse af direktivets krav i hele Fællesskabet.

(38) Adgang til CO₂-transportnet og -lagringslokaliteter vil uanset de potentielle brugeres geografiske lokalitet i EU kunne blive en betingelse for, at virksomheder kan komme ind på eller konkurrere på det indre el- og varmemarked, afhængigt af de relative priser på CO₂ og CCS. Der bør derfor træffes foranstaltninger til, at potentielle brugere kan få denne adgang. Hvordan dette skal ske, afgøres af de enkelte medlemsstater, der i den forbindelse respekterer målsætningen om fair, åben og ikke-diskriminerende adgang og bl.a. tager hensyn til, hvor stor en transport- og lagringskapacitet der er til rådighed eller med rimelighed kan tilvejebringes, såvel som til, hvor stor en del af deres CO₂-reduktionsforpligtelser ifølge internationale retsakter og fællesskabslovgivningen de agter at opfylde gennem CCS. Rørledninger til transport af CO₂ bør, hvor det er muligt, udformes, så de letter adgangen for CO₂-strømme, der opfylder rimelige minimumstærskler for sammensætningen. Medlemsstaterne bør også indføre tvistbilæggelsesordninger til hurtig bilæggelse af tvister om adgang til transportnet og lagringslokaliteter.

(39) I tilfælde af grænseoverskridende CO₂-transport, grænseoverskridende lagringslokaliteter eller grænseoverskridende lagringskomplekser bør der fastsættes bestemmelser til sikring af, at de kompetente myndigheder i de berørte medlemsstater i fællesskab opfylder kravene i dette direktiv og i al anden fællesskabslovgivning.

(40) Den kompetente myndighed bør oprette og føre et register over de udstedte lagringstilladelser og alle lukkede lagringslokaliteter og omgivende lagringskomplekser, herunder kort over disses rumlige udstrækning, som de kompetente myndigheder skal tage i betragtning i forbindelse med relevante planlægnings- og tilladelsesprocedurer. Registret bør også forelægges Kommissionen.

(41) Medlemsstaterne bør forelægge rapporter om gennemførelsen af dette direktiv. Rapporterne udarbejdes på grundlag af spørgeskemaer, der er udformet af Kommissionen i medfør af Rådets direktiv 91/692/EØF af 23. december 1991 om standardisering og rationalisering af rapporterne om gennemførelsen af en række miljødirektiver ⁽⁹⁾.

(42) Medlemsstaterne bør fastsætte regler om sanktioner for overtrædelse af de nationale bestemmelser, der vedtages i medfør af dette direktiv. Sanktionerne bør være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.

(43) De nødvendige foranstaltninger til gennemførelse af dette direktiv bør vedtages i overensstemmelse med Rådets afgørelse 1999/468/EF af 28. juni 1999 om fastsættelse af de nærmere vilkår for udøvelsen af de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen ⁽¹⁰⁾.

(44) Kommissionen bør navnlig tillægges beføjelse til at vedtage de nødvendige ændringer for at tilpasse bilagene. Da der er tale om generelle foranstaltninger, der har til formål at ændre ikke-væsentlige bestemmelser i dette direktiv, skal foranstaltningerne vedtages efter forskriftsproceduren med kontrol i artikel 5a i afgørelse 1999/468/EF.

(45) Direktiv 85/337/EØF bør ændres, så det dækker opsamling og transport af CO₂-strømme til geologisk lagring samt lagringslokaliteter ifølge nærværende direktiv. Direktiv 2004/35/EF bør ændres, så det dækker drift af lagringslokaliteter omfattet af nærværende direktiv. Direktiv 2008/1/EF bør ændres, så det dækker opsamling af CO₂-strømme til geologisk lagring fra anlæg, der er omfattet af nævnte direktiv.

(46) Vedtagelsen af dette direktiv bør kunne sikre et højt beskyttelsesniveau for miljø og menneskers sundhed mod de risici, der er forbundet med geologisk lagring af CO₂. Af denne grund bør Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/12/EF af 5. april 2006 om affald ⁽¹¹⁾ og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1013/2006 af 14. juni 2006 om overførsel af affald ⁽¹²⁾ ændres, så CO₂, der opsamles og transporteres til geologisk lagring, udelukkes fra deres anvendelsesområde. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger ⁽¹³⁾ bør også ændres, så injektion af CO₂ i saltholdige akviferer med henblik på geologisk lagring tillades. Denne injektion er omfattet af bestemmelserne i Fællesskabets lovgivning om beskyttelse af grundvandet og skal være i overensstemmelse med artikel 4, stk. 1, litra b), i direktiv 2000/60/EF og med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/118/EF af 12. december 2006 om beskyttelse af grundvandet mod forurening og forringelse ⁽¹⁴⁾.

⁽⁹⁾EFT L 377 af 31.12.1991, s. 48.

⁽¹⁰⁾EFT L 184 af 17.7.1999, s. 23.

⁽¹¹⁾EUT L 114 af 27.4.2006, s. 9. Direktiv 2006/12/EF er ophævet ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/98/EF af 19. november 2008 om affald og om ophævelse af visse direktiver (EUT L 312 af 22.11.2008, s. 3) med virkning fra 12.12.2010.

⁽¹²⁾EUT L 190 af 12.7.2006, s. 1.

⁽¹³⁾EFT L 327 af 22.12.2000, s. 1.

⁽¹⁴⁾EUT L 372 af 27.12.2006, s. 19.

⁽¹⁵⁾EFT L 309 af 27.11.2001, s. 1.

(47) Overgangen til elproduktion med lave CO₂-emissioner forudsætter, at der i tilfælde af fossil elproduktion foretages nye investeringer, der kan bane vejen for væsentlige nedbringelser af emissionerne. I dette øjemed bør Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/80/EF af 23. oktober 2001 om begrænsning af visse luftforurenende emissioner fra store fyringsanlæg ⁽¹⁵⁾ ændres, så det kræves, at alle fyringsanlæg med en specificeret kapacitet, hvortil den første godkendelse til opførelse eller den første driftstilladelse gives efter nærværende direktivs ikrafttræden, har tilstrækkelig plads på anlægget til det nødvendige udstyr til opsamling og komprimering af CO₂, hvis der er adgang til passende lagringslokaliteter og mulighed for CO₂-transport samt tekniske og økonomiske muligheder for eftermontering af udstyr til CO₂-opsamling. Den økonomiske gennemførlighed af transporten og eftermonteringen bør vurderes under hensyn til de forventede omkostninger ved sparede CO₂-emissioner for de særlige lokale betingelser ved eftermontering og de forventede omkostninger ved CO₂-kvoter i Fællesskabet. Disse beregninger bør baseres på den seneste dokumentation; der bør også foretages en fornyet gennemgang af tekniske muligheder og en analyse af usikkerhederne i vurderingsprocedurerne. Den kompetente myndighed bør fastslå, om disse betingelser er opfyldt, på grundlag af en vurdering foretaget af operatøren og andre disponible oplysninger, især om beskyttelsen af miljøet og menneskers sundhed.

(48) Kommissionen bør inden den 30. juni 2015 foretage en revision af dette direktiv i lyset af den indvundne erfaring i den tidlige fase af dets gennemførelse og i givet fald fremsætte forslag til en revision heraf.

(49) Målet for dette direktiv, nemlig fastsættelse af rammebestemmelser til miljøsikker lagring af CO₂, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne og kan derfor, på grund af direktivets omfang og virkninger, bedre nås på fællesskabsplan; Fællesskabet kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet i traktatens artikel 5. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går dette direktiv ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at nå dette mål.

(50) I overensstemmelse med punkt 34 i den interinstitutionelle aftale om bedre lovgivning ⁽¹⁶⁾ tilskyndes medlemsstaterne til både i egen og Fællesskabets interesse at udarbejde og offentliggøre deres egne oversigter, der så vidt muligt viser overensstemmelsen mellem dette direktiv og gennemførelsesforanstaltningerne.

(51) Anvendelsen af dette direktiv berører ikke traktatens artikel 87 og 88

⁽¹⁶⁾EUT C 321 af 31.12.2003, s. 1.

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

KAPITEL 1 GENSTAND, ANVENDELSESOMRÅDE OG DEFINITIONER

Artikel 1

Genstand og formål

1. Dette direktiv opstiller en retlig ramme for miljøsikker geologisk lagring af kuldioxid (CO₂) som et bidrag til bekæmpelsen af klimaændringer.
2. Formålet med miljøsikker geologisk lagring af CO₂ er permanent indeslutning af CO₂ med henblik på at forebygge og, hvor dette ikke er muligt, i videst muligt omfang fjerne de negative virkninger og eventuelle risici for miljøet og menneskers sundhed.

Artikel 2

Anvendelsesområde og forbud

1. Dette direktiv finder anvendelse på geologisk lagring af CO₂ på medlemsstaternes område, i deres eksklusive økonomiske zoner og på deres kontinentalsokler som defineret i De Forenede Nationers havretskonvention (UNCLOS).
2. Dette direktiv finder ikke anvendelse på geologisk lagring af CO₂ med en samlet påtænkt lagerkapacitet på under 100 kilotons, der tager sigte på forskning, udvikling eller afprøvning af nye produkter og processer.
3. Lagring af CO₂ på en lagringslokalitet med et lagringskompleks, der strækker sig ud over det i stk. 1 nævnte område, er ikke tilladt.
4. Lagring af CO₂ i vandsøjlen er ikke tilladt.

Artikel 3

Definitioner

I dette direktiv forstås ved:

- 1) "geologisk lagring af CO₂": injektion efterfulgt af lagring af CO₂-strømme i underjordiske geologiske formationer
- 2) "vandsøjle": den kontinuerlige vertikale vandmængde fra overfladen til bundsedimenterne i en vandmasse
- 3) "lagringslokalitet": et bestemt område med tilhørende volumen inden for en geologisk formation, der anvendes til geologisk lagring af CO₂, samt tilhørende anlæg på jordoverfladen og injektionsanlæg
- 4) "geologisk formation": lithostratigrafisk underinddeling i distinkte bjergarter, som kan påvises og kortlægges
- 5) "udsivning": frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset
- 6) "lagringskompleks": lagringslokaliteten og de geologiske omgivelser, som kan have betydning for den overordnede integritet og sikkerhed ved lagringen (dvs. sekundære indeslutningsformationer)
- 7) "hydraulisk enhed": et hydraulisk forbundet porevolumen, hvor trykpåvirkning kan måles teknisk, og som er begrænset af flowbarrierer, som f.eks. forkastninger, salthorste, lithologiske grænser, eller af formationens udkiling eller blotning
- 8) "efterforskning": vurderingen af potentielle lagringskomplekser med henblik på geologisk lagring af CO₂ ved hjælp af aktiviteter i undergrunden som f.eks. borerer med henblik på at tilvejebringe geologiske data om lagene i det potentielle lagringskompleks og om nødvendigt injektionstest for at karakterisere lagringslokaliteter
- 9) "efterforskningstilladelse": en skriftlig, begrundet beslutning om tilladelse til efterforskning, der præciserer betingelserne for at foretage denne efterforskning, udstedt af den kompetente myndighed i medfør af dette direktiv

- 10) "operatør": en fysisk eller juridisk, privatretlig eller offentligretlig person, der driver eller kontrollerer lagringslokaliteten, eller som efter national lovgivning har fået overdraget afgørende økonomiske beføjelser med hensyn til den tekniske drift heraf
- 11) "lagringstilladelse": en skriftlig, begrundet beslutning eller beslutninger om tilladelse til operatørens geologiske lagring af CO₂ på en lagringslokalitet, der præciserer betingelserne for at foretage denne lagring, udstedt af den kompetente myndighed i medfør af dette direktiv
- 12) "væsentlig ændring": ændring, der ikke er omhandlet i lagringstilladelsen, og som kan have betydelige virkninger på miljøet eller menneskers sundhed
- 13) "CO₂-strøm": en strøm af stoffer hydrerende fra CO₂-opsamlingsprocesser
- 14) "affald": stoffer, der er defineret som affald i artikel 1, stk. 1, litra a), i direktiv 2006/12/EF
- 15) "CO₂-udbredelsen": det volumen af CO₂, der udbredes i den geologiske formation
- 16) "migration": CO₂'s bevægelser i lagringskomplekset
- 17) "væsentlig uregelmæssighed": enhver uregelmæssighed i injektions- eller lagringsoperationerne eller i selve lagringskompleksets tilstand, som indebærer risiko for udsivning eller risiko for miljøet eller menneskers sundhed
- 18) "væsentlig risiko": en kombination af en sandsynlighed for, at en skade indtræffer, og et omfang af skade, som der ikke kan ses bort fra, uden at der sættes spørgsmålstegn ved dette direktivs formål for så vidt angår den pågældende lagringslokalitet
- 19) "udbedrende foranstaltninger": enhver foranstaltning, der træffes for at udbedre væsentlige uregelmæssigheder eller lukke lækager med henblik på at forhindre eller standse frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset
- 20) "lukning" af en lagringslokalitet: endegyldig indstilling af CO₂-injektion i lagringslokaliteten
- 21) "efterbehandlingsfase": tidsrummet efter nedlukningen af en lagringslokalitet, herunder tidsrummet efter overdragelsen af ansvaret til den kompetente myndighed
- 22) "transportnet": net af rørledninger, herunder tilknyttede boosterstationer, til transport af CO₂ til lagringslokaliteten.

KAPITEL 2

VALG AF LAGRINGSLOKALITETER SAMT EFTERFORSKNINGSTILLADELSER

Artikel 4

Valg af lagringslokaliteter

1. Medlemsstaterne bevarer retten til at afgøre, i hvilke områder der kan vælges lagringslokaliteter i medfør af dette direktiv. Denne ret omfatter også medlemsstaternes ret til ikke at tillade lagring på dele af eller på hele deres territorium.
2. De medlemsstater, der agter at tillade geologisk lagring af CO₂ på deres område, foretager en vurdering af, hvor stor lagringskapacitet der er til rådighed på dele af eller hele deres område, bl.a. ved at tillade efterforskning i henhold til artikel 5. Kommissionen kan organisere udveksling af oplysninger og bedste praksis mellem de pågældende medlemsstater som led i den udveksling af oplysninger, der er fastsat i artikel 27.
3. Om en geologisk formation er egnet som lagringslokalitet, afgøres på grundlag af en karakterisering og vurdering af det potentielle lagringskompleks og det omgivende område efter kriterierne i bilag I.
4. En geologisk formation kan kun vælges som lagringslokalitet, hvis der under de foreslåede anvendelsesbetingelser ikke er væsentlig risiko for udsivning, og der ikke er væsentlig risiko for miljø og sundhed.

Artikel 5

Efterforskningstilladelser

1. Afgør en medlemsstat, at efterforskning er nødvendig for at indhente de oplysninger, der kræves til valg af lagringslokaliteter efter artikel 4, sikrer den, at denne efterforskning først finder sted efter udstedelse af en efterforskningstilladelse.

Om nødvendigt kan overvågningen af injektionstest omfattes af efterforskningstilladelsen.

2. Medlemsstaterne sørger for, at procedurerne for udstedelse af efterforskningstilladelser er åbne for alle foretagender, der har den nødvendige kompetence, og at tilladelserne udstedes eller afslås efter objektive, offentligtgjorte og ikke-diskriminerende kriterier.

3. Varigheden af en tilladelse bør ikke overstige den periode, der er nødvendig for at foretage den efterforskning, hvortil tilladelsen er udstedt. Medlemsstaterne kan dog forlænge tilladelsen, hvis den fastsatte varighed er utilstrækkelig til at fuldføre den pågældende efterforskning, og efterforskningen er foretaget i overensstemmelse med tilladelsen. Efterforskningstilladelser udstedes for et afgrænset område med tilhørende volumen i undergrunden.

4. Indehaveren af en efterforskningstilladelse har eneret til at udforske det potentielle CO₂-lagringskompleks. Medlemsstaterne sørger for, at der i tilladelsens gyldighedsperiode ikke gives tilladelse til modstridende anvendelser af komplekset.

KAPITEL 3 LAGRINGSTILLADELSER

Artikel 6

Lagringstilladelser

1. Medlemsstaterne sørger for, at en lagringslokalitet ikke drives uden lagringstilladelse, at der kun er én operatør for hver lagringslokalitet, og at der ikke gives tilladelse til modstridende anvendelser af lokaliteten.

2. Medlemsstaterne sørger for, at procedurerne for udstedelse af lagringstilladelser er åbne for alle foretagender, der har den nødvendige kompetence, og at tilladelserne udstedes efter objektive, offentligtgjorte og gennemsigtige kriterier.

3. Med forbehold af kravene i dette direktiv, gives der ved udstedelse af en lagringstilladelse for en given lokalitet fortrinsstilling til indehaveren af efterforskningstilladelsen for den pågældende lokalitet, forudsat at efterforskningen af den pågældende lokalitet er fuldført, at alle betingelser i efterforskningstilladelsen er opfyldt, og at ansøgningen om lagringstilladelse er indgivet i efterforskningstilladelsens gyldighedsperiode. Medlemsstaterne sørger for, at der ikke gives tilladelse til modstridende anvendelser af komplekset under tilladelsesproceduren.

Artikel 7

Ansøgninger om lagringstilladelser

Ansøgninger til den kompetente myndighed om lagringstilladelser skal mindst indeholde følgende oplysninger:

- 1) den potentielle operatørs navn og adresse
- 2) dokumentation for den potentielle operatørs tekniske kompetence
- 3) karakterisering af lagringslokaliteten og lagringskomplekset og en vurdering af den forventede sikkerhed ved lagringen, jf. artikel 4, stk. 3 og 4
- 4) den samlede mængde CO₂, der skal injiceres og lagres, de forventede kilder og transportmetoder, CO₂-strømmenes sammensætning, injektionsrater og -tryk samt injektionsanlæggenes beliggenhed
- 5) beskrivelse af foranstaltninger til hindring af væsentlige uregelmæssigheder
- 6) forslag til overvågningsplan, jf. artikel 13, stk. 2
- 7) forslag til plan for udbedrende foranstaltninger, jf. artikel 16, stk. 2
- 8) forslag til foreløbig efterbehandlingsplan, jf. artikel 17, stk. 3
- 9) oplysninger indgivet i medfør af artikel 5 i direktiv 85/337/EØF
- 10) dokumentation for, at den finansielle sikkerhedsstillelse eller tilsvarende, jf. artikel 19, vil være gyldig og effektiv, inden injektionen påbegyndes.

Artikel 8

Betingelser for lagringstilladelser

Den kompetente myndighed udsteder kun en lagringstilladelse, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Den kompetente myndighed finder det på grundlag af den i henhold til artikel 7 indgivne ansøgning og eventuelt andre relevante oplysninger godtgjort:

- a) at alle relevante krav i dette direktiv og i anden relevant fællesskabslovgivning er opfyldt
 - b) at operatøren er finansielt solid og pålidelig og teknisk kompetent til at drive og kontrollere lokaliteten, og at faglig og teknisk oplæring og uddannelse af operatøren og hele personalet er sikret
 - c) i tilfælde af mere end én lagringslokalitet i den samme hydrauliske enhed, at de potentielle gensidige trykpåvirkninger er af en sådan karakter, at begge lokaliteter på samme tid kan opfylde kravene i dette direktiv.
- 2) Den kompetente myndighed har taget enhver udtalelse fra Kommissionen om udkastet til tilladelsen, jf. artikel 10, i betragtning.

Artikel 9

Indholdet i lagringstilladelser

Tilladelsen skal mindst indeholde følgende:

- 1) operatørens navn og adresse
- 2) lagringslokalitetens og lagringskompleksets nøjagtige beliggenhed og afgrænsning samt informationer vedrørende den hydrauliske enhed
- 3) kravene til lagringsoperationen, den samlede mængde CO₂, der må lagres geologisk, grænserne for reservoirtrykket og de maksimale injektionsrater og -tryk
- 4) krav til CO₂-strømmens sammensætning og til proceduren for modtagelse af CO₂-strømmen i henhold til artikel 12, og om nødvendigt yderligere krav til injektion og lagring, navnlig med det formål at forebygge væsentlige uregelmæssigheder
- 5) den godkendte overvågningsplan, forpligtelse til at gennemføre planen og krav om ajourføring af planen i medfør af artikel 13 samt rapporteringskrav i medfør af artikel 14
- 6) kravet om at underrette den kompetente myndighed i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, den godkende plan for udbedrende foranstaltninger og forpligtelsen til at gennemføre denne i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, jf. artikel 16
- 7) betingelserne for lukning og den godkendte foreløbige efterbehandlingsplan, der er omhandlet i artikel 17
- 8) bestemmelser om ændringer, revurdering, ajourføring og tilbagetrækning af lagringstilladelsen, jf. artikel 11
- 9) krav om oprettelse og opretholdelse af finansiell sikkerhedsstillelse eller tilsvarende, jf. artikel 19.

Artikel 10

Kommissionens vurdering af udkast til lagringstilladelser

1. Medlemsstaterne gør ansøgningerne om lagringstilladelser tilgængelige for Kommissionen senest en måned efter modtagelsen. De gør ligeledes andet tilhørende materiale tilgængeligt, som den kompetente myndighed tager i betragtning, når den søger at træffe beslutning om tildeling af en lagringstilladelse. De underretter Kommissionen om alle udkast til lagringstilladelser og alt andet materiale, der tages i betragtning med henblik på vedtagelse af beslutningsudkastet. Kommissionen kan afgive en ikke-bindende udtalelse om udkastet til lagringstilladelse senest fire måneder efter modtagelsen heraf. Hvis Kommissionen beslutter ikke at afgive udtalelse, underretter den medlemsstaten senest en måned efter indsendelsen af udkastet til tilladelse og angiver sin begrundelse.
2. Den kompetente myndighed meddeler Kommissionen den endelige beslutning og begrundet eventuelle afvigelser fra Kommissionens udtalelse.

Artikel 11

Ændringer, revurdering, ajourføring og tilbagetrækning af lagringstilladelser

1. Operatøren underretter den kompetente myndighed om planlagte ændringer i driften af lagringslokaliteten, herunder ændringer med hensyn til operatøren. Om nødvendigt ajourfører den kompetente myndighed lagringstilladelsen eller tilladelsesbetingelserne.

2. Medlemsstaterne sørger for, at væsentlige ændringer kun kan gennemføres efter udstedelse af en ny eller ajourført lagringstilladelse i overensstemmelse med dette direktiv. Bilag II, punkt 13, første led, i direktiv 85/337/EØF finder anvendelse i sådanne tilfælde.

3. Den kompetente myndighed skal revurdere og om nødvendigt ajourføre eller som en sidste udvej tilbagetrække lagringstilladelsen:

a) hvis den har fået meddelelse om eller får kendskab til udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, jf. artikel 16, stk. 1

b) hvis de i medfør af artikel 14 forelagte rapporter eller de i medfør af artikel 15 gennemførte miljøinspektioner viser, at tilladelsesbetingelserne ikke overholdes, eller at der er risiko for udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder

c) hvis den har kendskab til, at operatøren på anden måde ikke opfylder tilladelsesbetingelserne

d) hvis det forekommer nødvendigt på grundlag af de seneste videnskabelige resultater og teknologiske fremskridt, eller

e) fem år efter udstedelsen af tilladelsen og derefter hvert tiende år, jf. dog litra a)-d).

4. Når en tilladelse er trukket tilbage i medfør af stk. 3, udsteder den kompetente myndighed enten en ny lagringstilladelse eller lukker lagringslokaliteten i medfør af artikel 17, stk. 1, litra c). Indtil udstedelsen af en ny lagringstilladelse overtager den kompetente myndighed midlertidigt alle de juridiske forpligtelser vedrørende modtagelseskriterier, hvis den kompetente myndighed beslutter at fortsætte CO₂-injektionerne, overvågning og udbedrende foranstaltninger i henhold til kravene i dette direktiv, returnering af kvoter i tilfælde af udsivning i henhold til direktiv 2003/87/EF og forebyggende og udbedrende foranstaltninger i henhold til artikel 5, stk. 1, og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2004/35/EF. Den kompetente myndighed inddriver eventuelle omkostninger hos den tidligere operatør, herunder ved indløsning af den finansielle sikkerhedsstillelse som omhandlet i artikel 19. I tilfælde af lukning af lagringslokaliteten i henhold til artikel 17, stk. 1, litra c), finder artikel 17, stk. 4, anvendelse.

KAPITEL 4

FORPLIGTELSER I FORBINDELSE MED DRIFT, NEDLUKNING OG EFTERBEHANDLING

Artikel 12

Kriterier og procedure for modtagelse af CO₂-strømme

1. En CO₂-strøm skal langt overvejende bestå af kuldioxid. Affald eller andre stoffer må derfor ikke tilsættes CO₂-strømmen med henblik på bortskaffelse af dette affald eller disse stoffer. En CO₂-strøm kan imidlertid indeholde tilfældigt medfølgende stoffer, der stammer fra kilden, opsamlingen eller injektionsprocessen, og sporingsstoffer, der er tilsat med henblik på overvågning og verifikation af CO₂-migration. Koncentrationen af alle tilfældigt medfølgende og tilsatte stoffer skal være under et niveau, som vil:

a) skade lagringslokalitetens eller den tilhørende transportinfrastrukturens integritet

b) indebære en væsentlig risiko for miljøet eller menneskers sundhed eller

c) overtræde kravene i den relevante fællesskabslovgivning.

2. Kommissionen vedtager om nødvendigt retningslinjer til hjælp for fastlæggelsen af de betingelser, der gælder fra sag til sag for overholdelsen af de i stk. 1 fastsatte kriterier.

3. Medlemsstaterne sørger for, at operatøren:

a) kun accepterer og injicerer CO₂-strømme, hvis der er foretaget en analyse af strømmenes sammensætning, herunder korrosive stoffer, og en risikovurdering, og hvis risikovurderingen har vist, at kontamineringsniveauerne er i overensstemmelse med de kriterier, der er omhandlet i stk. 1

b) fører et register over de leverede og injicerede CO₂-strømme med angivelse af mængde og egenskaber, herunder disse strømmes sammensætning.

Artikel 13

Overvågning

1. Medlemsstaterne sørger for, at operatøren overvåger injektionsanlæggene, lagringskomplekset (herunder om muligt CO₂-udbredelsen) og om nødvendigt det omgivende miljø med henblik på at:
 - a) sammenligne CO₂'s og formationsvandets faktiske og modellerede opførsel på lagringslokaliteten
 - b) detektere væsentlige uregelmæssigheder
 - c) detektere CO₂'s migration
 - d) detektere udsivning af CO₂
 - e) detektere væsentlige negative virkninger for det omgivende miljø, herunder navnlig for drikkevandet, for befolkningen eller for brugerne af den omgivende biosfære
 - f) vurdere effektiviteten af udbedrende foranstaltninger truffet i medfør af artikel 16
 - g) ajourføre vurderingen af lagringskompleksets sikkerhed og integritet på kort og lang sigt, herunder vurdere, om den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet.
2. Overvågningen finder sted på grundlag af en overvågningsplan, der er udarbejdet af operatøren efter kravene i bilag II, herunder de nærmere bestemmelser for overvågningen efter de retningslinjer, der er fastlagt i henhold til artikel 14 og artikel 23, stk. 2, i direktiv 2003/87/EF, og forelagt for og godkendt af den kompetente myndighed i medfør af artikel 7, nr. 6), og artikel 9, nr. 5), i dette direktiv. Planen ajourføres efter kravene i bilag II og under alle omstændigheder hvert femte år for at tage hensyn til ændringer af den vurderede udsivningsrisiko, til ændringer i de vurderede risici for miljøet og menneskers sundhed, ny videnskabelig viden og forbedringer inden for den bedste tilgængelige teknologi. Ajourførte planer genforelægges til godkendelse for den kompetente myndighed.

Artikel 14

Rapportering fra operatøren

Med en hyppighed, der fastsættes af den kompetente myndighed, og under alle omstændigheder mindst en gang om året, forelægger operatøren den kompetente myndighed:

- 1) alle de i rapporteringsperioden indhentede resultater af overvågningen efter artikel 13, herunder oplysninger om den anvendte overvågningsteknologi
- 2) oplysning om de CO₂-strømme, der er leveret og injiceret i rapporteringsperioden og er registreret i medfør af artikel 12, stk. 3, litra b), med angivelse af mængde, egenskaber og sammensætning
- 3) dokumentation for etablering og opretholdelse af finansiel sikkerhedsstilling, jf. artikel 19 og artikel 9, nr. 9)
- 4) oplysninger, som den kompetente myndighed anser for nyttige til at vurdere overholdelsen af betingelserne i lagringstilladelsen og forbedre kendskabet til CO₂'s opførsel i lagringslokaliteten.

Artikel 15

Inspektioner

1. Medlemsstaterne sørger for, at de kompetente myndigheder indfører en ordning med rutinemæssige og ikke-rutinemæssige inspektioner af alle lagringskomplekser omfattet af dette direktiv for at kontrollere og fremme overholdelsen af direktivets krav og overvåge virkningerne på miljøet og på menneskers sundhed.
2. Inspektionerne bør omfatte besøg i anlæg på jordoverfladen, herunder injektionsanlæg, vurdering af operatørens injektions- og overvågningsoperationer og kontrol af alle relevante optegnelser, som operatøren har ført.
3. Rutineinspektioner gennemføres mindst en gang om året indtil tre år efter lukningen og hvert femte år, indtil ansvaret er overdraget til den kompetente myndighed. Ved disse inspektioner undersøges alle relevante injektions- og overvågningsanlæg såvel som hele spektret af relevante virkninger fra lagringskomplekset på miljøet og på menneskers sundhed.
4. Ikke-rutinemæssige inspektioner gennemføres:
 - a) hvis den kompetente myndighed har fået meddelelse om eller kendskab til udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, jf. artikel 16, stk. 1
 - b) hvis rapporter i henhold til artikel 14 viser, at tilladelsesbetingelserne ikke er overholdt til fulde
 - c) for at undersøge alvorlige klager, der vedrører miljøet eller menneskers sundhed

d) i andre situationer, hvor den kompetente myndighed anser det for hensigtsmæssigt.

5. Efter hver inspektion udarbejder den kompetente myndighed en rapport om inspektionsresultaterne. I rapporten vurderes det, hvorvidt dette direktivs bestemmelser er overholdt, og det anføres, om yderligere foranstaltninger er påkrævet. Rapporten meddeles den pågældende operatør og gøres tilgængelig for offentligheden i overensstemmelse med den relevante fællesskabslovgivning senest to måneder efter inspektionen.

Artikel 16

Foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder

1. Medlemsstaterne sørger for, at operatøren i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder straks underretter den kompetente myndighed og træffer de nødvendige udbedrende foranstaltninger, herunder foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed. I tilfælde af udsivning og væsentlige uregelmæssigheder, som indebærer risiko for udsivning, underretter operatøren også den kompetente myndighed i henhold til direktiv 2003/87/EF.

2. Udbedrende foranstaltninger som omhandlet i stk. 1 træffes som minimum på grundlag af en plan for udbedrende foranstaltninger, der er forelagt den kompetente myndighed i medfør af artikel 7, nr. 7), og artikel 9, nr. 6).

3. Den kompetente myndighed kan når som helst anmode operatøren om at træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger samt foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed. Det kan dreje sig om yderligere foranstaltninger eller andre foranstaltninger i forhold til dem, der er fastlagt i planen for udbedrende foranstaltninger. Den kompetente myndighed kan også når som helst selv træffe udbedrende foranstaltninger.

4. Hvis operatøren ikke træffer de nødvendige udbedrende foranstaltninger, træffer den kompetente myndighed selv de nødvendige udbedrende foranstaltninger.

5. Den kompetente myndighed inddriver omkostningerne i forbindelse med de i stk. 3 og 4 nævnte foranstaltninger hos operatøren, herunder ved indløsning af den finansielle sikkerhedsstillelse, jf. artikel 19.

Artikel 17

Forpligtelser i forbindelse med nedlukning og efterbehandling

1. En lagringslokalitet lukkes:

a) hvis de relevante betingelser i tilladelsen er opfyldt

b) efter dokumenteret anmodning fra operatøren og med tilladelse fra den kompetente myndighed eller

c) hvis den kompetente myndighed træffer afgørelse herom efter tilbagetrækning af en lagringstilladelse i medfør af artikel 11, stk. 3.

2. Efter lukning af en lagringslokalitet, jf. stk. 1, litra a) eller b), er operatøren fortsat ansvarlig for overvågning, rapportering og udbedrende foranstaltninger ifølge bestemmelserne i dette direktiv og for alle forpligtelser vedrørende returnering af kvoter i tilfælde af udsivning i henhold til direktiv 2003/87/EF og forebyggende og udbedrende foranstaltninger i henhold til artikel 5-8 i direktiv 2004/35/EF, indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til den kompetente myndighed, jf. artikel 18, stk. 1-5, i nærværende direktiv. Operatøren er også ansvarlig for at forsegle lagringslokaliteten og fjerne injektionsanlæggene.

3. Forpligtelserne i stk. 2 opfyldes på grundlag af en efterbehandlingsplan, der er udarbejdet af operatøren ud fra den bedste praksis på området og i overensstemmelse med kravene i bilag II. En foreløbig efterbehandlingsplan forelægges den kompetente myndighed og godkendes af denne, jf. artikel 7, nr. 8), og artikel 9, nr. 7). Forud for lukningen af en lagringslokalitet i medfør af denne artikels stk. 1, litra a) eller b), skal den foreløbige efterbehandlingsplan:

a) om nødvendigt ajourføres, idet der tages hensyn til risikoanalyse, bedste praksis og teknologiske forbedringer

b) forelægges den kompetente myndighed til godkendelse og

c) godkendes af den kompetente myndighed som den endelige efterbehandlingsplan.

4. Efter lukning af en lagringslokalitet, jf. stk. 1, litra c), er den kompetente myndighed ansvarlig for overvågning og udbedrende foranstaltninger ifølge bestemmelserne i dette direktiv og for alle forpligtelser vedrørende returnering af kvoter i tilfælde af udsivning i henhold til direktiv 2003/87/EF og forebyggende og udbedrende foranstaltninger i henhold til artikel 5, stk. 1, og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2004/35/EF. Efterbehandlingskravene ifølge nærværende direktiv opfyldes af den kompetente myndighed på grundlag af den foreløbige efterbehandlingsplan, jf. denne artikels stk. 3, som om nødvendigt ajourføres.

5. Den kompetente myndighed inddriver omkostningerne i forbindelse med de i stk. 4 nævnte foranstaltninger hos operatøren, herunder ved indløsning af den finansielle sikkerhedsstillelse, jf. artikel 19.

Artikel 18

Ansvarsoverdragelse

1. Efter lukning af en lagringslokalitet i medfør af artikel 17, stk. 1, litra a) eller b), overdrages alle juridiske forpligtelser vedrørende overvågning og udbedrende foranstaltninger i henhold til kravene i dette direktiv, returnering af kvoter i tilfælde af udsivning i henhold til direktiv 2003/87/EF og forebyggende og udbedrende foranstaltninger i henhold til artikel 5, stk. 1, og artikel 6, stk. 1, i direktiv 2004/35/EF til den kompetente myndighed på dennes initiativ eller efter anmodning fra operatøren, hvis følgende betingelser er opfyldt:

a) Alle tilgængelige oplysninger peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændig og permanent indesluttet.

b) En minimumsperiode, der fastsættes af den kompetente myndighed, er udløbet. Denne minimumsperiode må ikke være under 20 år, medmindre den kompetente myndighed er overbevist om, at det kriterium, der er omhandlet i litra a), er opfyldt inden udløbet af den pågældende periode.

c) De i artikel 20 nævnte finansielle forpligtelser er opfyldt.

d) Lokaliteten er forsegleet og injektionsanlæggene fjernet.

2. Operatøren udarbejder en rapport til dokumentation af, at den i stk. 1, litra a), nævnte betingelse er opfyldt, og forelægger den for den kompetente myndighed med henblik på dennes godkendelse af overdragelsen. Denne rapport skal som minimum godtgøre:

a) at den injicerede CO₂'s faktiske opførsel stemmer overens med den modellerede opførsel

b) at der ikke er nogen detekterbar udsivning

c) at lagringslokaliteten udvikler sig hen imod en tilstand af varig stabilitet.

Kommissionen kan vedtage retningslinjer for vurderingen af elementerne i litra a), b) og c) og deri fremhæve eventuelle konsekvenser for de tekniske kriterier, der er relevante for fastsættelsen af de i stk. 1, litra b), nævnte minimumsperioder.

3. Når den kompetente myndighed finder det godtgjort, at de i stk. 1, litra a) og b), nævnte betingelser er opfyldt, udarbejder den et udkast til en beslutning om godkendelse af ansvarsoverdragelsen. I udkastet til beslutning præciseres metoden til konstatering af, at de i stk. 1, litra d), nævnte betingelser er opfyldt, samt eventuelle ajourførte krav om forsegling af lagringslokaliteten og fjernelse af injektionsanlæggene.

Hvis den kompetente myndighed finder, at de i stk. 1, litra a) og b), nævnte betingelser ikke er opfyldt, underretter den operatøren om sin begrundelse.

4. Medlemsstaterne gør de i stk. 2 nævnte rapporter tilgængelige for Kommissionen senest en måned efter modtagelsen. De gør ligeledes andet tilhørende materiale tilgængeligt, som den kompetente myndighed skal tage i betragtning, når den udarbejder et udkast til beslutning om godkendelse af ansvarsoverdragelsen. De underretter Kommissionen om alle udkast til godkendelsesbeslutninger, som den kompetente myndighed har udarbejdet i medfør af stk. 3, herunder om alt andet materiale, som er indgået i overvejelserne. Kommissionen kan afgive en ikke-bindende udtalelse om udkastene til godkendelsesbeslutningen senest fire måneder efter modtagelsen heraf. Hvis Kommissionen beslutter ikke at afgive udtalelse, underretter den medlemsstaten senest en måned efter indsendelsen af udkastet til godkendelsesbeslutningen og angiver sin begrundelse.

5. Finder den kompetente myndighed det godtgjort, at de i stk. 1, litra a)-d), nævnte betingelser er opfyldt, vedtager den endelige beslutning og underretter operatøren herom. Den kompetente myndighed underretter

også Kommissionen om den endelige beslutning og begrunder eventuelle afvigelser fra Kommissionens udtalelse.

6. Efter ansvarsoverdragelsen indstilles rutineinspektionerne i medfør af artikel 15, stk. 3, og overvågningen kan begrænses til et niveau, der giver mulighed for at detektere udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder. Detekteres der udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, intensiveres overvågningen, så vidt det er påkrævet for at kunne vurdere problemets omfang og de udbedrende foranstaltningers effektivitet.

7. I tilfælde, hvor operatøren har begået fejl, herunder tilfælde af mangelfulde data, fortielse af relevante oplysninger, uagtsomhed, forsætlig svig eller forsømmelse, inddriver den kompetente myndighed de omkostninger, der er påløbet efter ansvarsoverdragelsen, hos den tidligere operatør. Med forbehold af artikel 20 inddrives der ikke yderligere omkostninger efter ansvarsoverdragelsen.

8. Efter lukning af en lagringslokalitet i medfør af artikel 17, stk. 1, litra c), anses ansvarsoverdragelsen for at finde sted, hvis og når al tilgængelig dokumentation peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet, og når lagringslokaliteten er forseglet og injektionsanlæggene fjernet.

Artikel 19

Finansiell sikkerhedsstillelse

1. Medlemsstaterne sørger for, at den potentielle operatør på grundlag af nærmere bestemmelser, der fastsættes af medlemsstaterne, som led i ansøgningen om en lagringstilladelse dokumenterer, at der kan træffes passende dispositioner i form af sikkerhedsstillelse eller tilsvarende. Dette sker med henblik på at sikre, at alle forpligtelser, som følger af den tilladelse, der er udstedt i henhold til dette direktiv, herunder krav vedrørende lukning og efterbehandling, såvel som forpligtelser, der måtte følge af inddragelsen af lagringslokaliteten under direktiv 2003/87/EF, kan opfyldes. Denne finansielle sikkerhedsstillelse skal være gyldig og effektiv, inden injektionen påbegyndes.

2. Den finansielle sikkerhedsstillelse tilpasses med jævne mellemrum for at tage hensyn til ændringer i den vurderede udsivningsrisiko og de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af den tilladelse, der er udstedt i henhold til dette direktiv såvel som forpligtelser, der måtte følge af inddragelsen af lagringslokaliteten under direktiv 2003/87/EF.

3. Den finansielle sikkerhedsstillelse eller tilsvarende, jf. stk. 1, skal fortsat være gyldig og effektiv:

a) efter lukning af en lagringslokalitet i medfør af artikel 17, stk. 1, litra a) eller b), indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til den kompetente myndighed, jf. artikel 18, stk. 1-5

b) efter tilbagetrækning af en lagringstilladelse, jf. artikel 11, stk. 3:

i) indtil udstedelsen af en ny lagringstilladelse

ii) hvis lokaliteten er lukket i medfør af artikel 17, stk. 1, litra c): indtil ansvarsoverdragelsen i henhold til artikel 18, stk. 8, forudsat at de i artikel 20 nævnte finansielle forpligtelser er opfyldt.

Artikel 20

Finansiell mekanisme

1. Medlemsstaterne sørger for, at operatøren på grundlag af nærmere bestemmelser, der fastsættes af medlemsstaterne, stiller et finansielt bidrag til rådighed for den kompetente myndighed, før ansvarsoverdragelsen i henhold til artikel 18 har fundet sted. Operatørens bidrag skal tage hensyn til de kriterier, der er nævnt i bilag I, eller elementer, som vedrører den historiske lagring af CO₂ af relevans for fastsættelsen af forpligtelserne efter overdragelsen, og skal mindst dække de forventede overvågningsomkostninger i en periode på 30 år. Dette finansielle bidrag kan anvendes til at dække de omkostninger, som den kompetente myndighed har efter ansvarsoverdragelsen til sikring af, at CO₂ er fuldstændigt og permanent indesluttet i geologiske lagringslokaliteter efter ansvarsoverdragelsen.

2. Kommissionen kan vedtage retningslinjer for beregningen af de i stk. 1 nævnte omkostninger, der skal udarbejdes i samråd med medlemsstaterne for at sikre gennemsigtighed og forudsigelighed for operatørerne.

KAPITEL 5

TREDJEPARTSADGANG

Artikel 21

Adgang til transportnet og lagringslokalitet

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at potentielle brugere, i overensstemmelse med stk. 2-4, kan få adgang til transportnet og til lagringslokaliteter med henblik på geologisk lagring af den frembragte og opfangede CO₂.
2. Medlemsstaterne afgør, hvordan den i stk. 1 omhandlede adgang gives på en gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde. Medlemsstaterne påser, at der er fair og åben adgang, under hensyntagen til:
 - a) hvor stor en lagringskapacitet der er eller efter et rimeligt skøn kan stilles til rådighed i de i medfør af artikel 4 fastslagne områder, og hvor stor en transportkapacitet der er eller efter et rimeligt skøn kan stilles til rådighed
 - b) hvor stor en andel af deres CO₂-reduktionsforpligtelser ifølge internationale retsakter og fællesskabslovgivningen de agter at opfylde gennem CO₂-opsamling og geologisk lagring
 - c) nødvendigheden af at nægte adgang, hvis de tekniske specifikationer er indbyrdes uforenelige, og dette problem ikke kan løses rimelig let, og
 - d) nødvendigheden af at imødekomme behørigt dokumenterede rimelige behov hos ejeren eller operatøren af lagringslokaliteten eller transportnettet og de interesser, som gør sig gældende for alle andre potentielt berørte brugere af lageret eller nettet eller relevante forarbejdnings- eller håndteringsfaciliteter.
3. Operatører af transportnet og af lagringslokaliteter kan nægte adgang på grund af manglende kapacitet. Afslag skal være behørigt begrundet.
4. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at en operatør, som nægter adgang på grund af manglende kapacitet eller manglende tilslutning, foretager de nødvendige udbygninger, for så vidt dette er økonomisk forsvarligt, eller en potentiel kunde er villig til at betale for dem, forudsat at dette ikke vil have negative konsekvenser for miljø sikkerheden ved CO₂-transport og geologisk lagring.

Artikel 22

Bilæggelse af tvister

1. Medlemsstaterne sikrer, at der er indført en ordning til bilæggelse af tvister, der omfatter en af parterne uafhængig myndighed, der har adgang til alle relevante oplysninger, således at tvister vedrørende adgang til transportnet og lagringslokaliteter kan bilægges hurtigt under hensyn til kriterierne i artikel 21, stk. 2, og antallet af parter, der måtte være involveret i at forhandle denne adgang.
2. I tilfælde af grænseoverskridende tvister gælder tvistbilæggelsesordningen i den medlemsstat, der har jurisdiktion over det transportnet eller den lagringslokalitet, hvortil der nægtes adgang. Når transportnettet eller lagringslokaliteten henhører under mere end en medlemsstat i grænseoverskridende tvister, skal de pågældende medlemsstater rådføre sig med hinanden for at sikre, at dette direktiv anvendes overensstemmende.

KAPITEL 6

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

Artikel 23

Kompetent myndighed

Medlemsstaterne opretter eller udpeger den eller de kompetente myndigheder, der har ansvaret for at udføre de i dette direktiv omhandlede opgaver. Udpeges mere end én kompetent myndighed, fastsætter medlemsstaterne ordninger for samordningen af de opgaver, de skal udføre i henhold til dette direktiv.

Artikel 24

Grænseoverskridende samarbejde

I tilfælde af grænseoverskridende CO₂-transport, grænseoverskridende lagringslokaliteter eller grænseoverskridende lagringskomplekser opfylder de kompetente myndigheder i de berørte medlemsstater i fællesskab bestemmelserne i dette direktiv og i anden relevant fællesskabslovgivning.

Artikel 25

Registre

1. Den kompetente myndighed opretter og fører:

- a) et register over udstedte lagringstilladelser og
- b) et permanent register over alle lukkede lagringslokaliteter og omgivende lagringskomplekser, herunder kort og tværsnit, der viser anlæggenes rumlige udstrækning, samt de tilgængelige oplysninger, der er relevante for at vurdere, om den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet.

2. De kompetente nationale myndigheder tager hensyn til de i stk. 1 nævnte registre i de relevante planlægningsprocedurer og i forbindelse med godkendelse af aktiviteter, som vil kunne påvirke eller påvirkes af den geologiske lagring af CO₂ i de registrerede lagringslokaliteter.

Artikel 26

Oplysninger til offentligheden

Medlemsstaterne skal gøre miljømæssige informationer vedrørende geologisk lagring af CO₂ tilgængelige for offentligheden i overensstemmelse med gældende fællesskabslovgivning.

Artikel 27

Rapportering fra medlemsstaterne

1. Medlemsstaterne forelægger hvert tredje år Kommissionen en rapport om gennemførelsen af dette direktiv, hvori indgår det i artikel 25, stk. 1, litra b), nævnte register. Den første rapport tilsendes Kommissionen senest den 30. juni 2011. Rapporten udarbejdes på grundlag af et spørgeskema eller et forlæg, som udarbejdes af Kommissionen efter proceduren i artikel 6 i direktiv 91/692/EØF. Spørgeskemaet eller forlægget tilsendes medlemsstaterne senest seks måneder inden afleveringsfristen for rapporten.

2. Kommissionen foranstalter udveksling af oplysninger mellem medlemsstaternes kompetente myndigheder om gennemførelsen af dette direktiv.

Artikel 28

Sanktioner

Medlemsstaterne fastsætter sanktioner for overtrædelse af de nationale bestemmelser, der vedtages i henhold til dette direktiv, og træffer de fornødne foranstaltninger til at sikre, at sanktionerne håndhæves. Sanktionerne skal være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning. Medlemsstaterne giver senest den 25. juni 2011 Kommissionen meddelelse om disse bestemmelser og meddeler omgående senere ændringer af betydning for bestemmelserne.

Artikel 29

Ændringer til bilagene

Der kan vedtages foranstaltninger til ændring af bilagene. Sådanne foranstaltninger, der har til formål at ændre ikke-væsentlige bestemmelser i dette direktiv, vedtages efter forskriftsproceduren med kontrol i artikel 30, stk. 2.

Artikel 30

Udvalgsprocedure

1. Kommissionen bistås af Udvalget for Klimaændringer.

2. Når der henvises til dette stykke, anvendes artikel 5a, stk. 1-4, og artikel 7 i afgørelse 1999/468/EF, jf. dennes artikel 8.

KAPITEL 7

ÆNDRINGER

Artikel 31

Ændring af direktiv 85/337/EØF

I direktiv 85/337/EØF foretages følgende ændringer:

1) I bilag I foretages følgende ændringer:

a) Punkt 16 affattes således:

"16. Rørledninger med en diameter på over 800 mm og en længde på over 40 km:

- til transport af gas, olie, kemikalier og

- til transport af kuldioxidstrømme (CO₂) med henblik på geologisk lagring, herunder tilknyttede pumpestationer."

b) Følgende punkter tilføjes:

"23. Lagringslokalitet som omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldioxid [].

24. Anlæg til opsamling af CO₂-strømme fra anlæg omfattet af dette bilag, med henblik på geologisk lagring i medfør af direktiv 2009/31/EF, eller hvor den samlede opsamling af CO₂ årligt ligger på 1,5 megatons eller derover.

2) I bilag II foretages følgende ændringer:

a) Følgende litra tilføjes under punkt 3:

"j) Anlæg til opsamling af CO₂-strømme fra anlæg, der ikke er omfattet af dette bilag, med henblik på geologisk lagring i medfør af direktiv 2009/31/EF."

b) Punkt 10, litra i), affattes således:

"i) Anlæg af olie- og gasledninger og rørledninger til transport af CO₂-strømme med henblik på geologisk lagring (projekter, der ikke er omfattet af bilag I)".

Artikel 32

Ændring af direktiv 2000/60/EF

I artikel 11, stk. 3, litra j), i direktiv 2000/60/EF indsættes følgende led efter tredje led:

- "— injektion af kuldioxidstrømme til oplagringsformål i geologiske formationer, som af naturlige årsager er permanent uegnede til anden anvendelse, forudsat at injektionen foretages i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldioxid [] eller ikke er omfattet af nævnte direktivs anvendelsesområde, jf. dets artikel 2, stk. 2.

Artikel 33

Ændring af direktiv 2001/80/EF

I direktiv 2001/80/EF indsættes følgende artikel:

"Artikel 9a

1. Medlemsstaterne sikrer, at operatører af alle fyringsanlæg med en nominel effekt på 300 MW eller derover, hvortil den første godkendelse til opførelse eller i mangel af en sådan procedure den første driftstilladelse er givet efter ikrafttrædelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldioxid [], har vurderet, om følgende betingelser er opfyldt:

- Der er passende lagringslokalitet til rådighed.

- Det er teknisk og økonomisk muligt at anlægge transportnet.

- Det er teknisk og økonomisk muligt at eftermontere udstyr til CO₂-opsamling.

2. Hvis betingelserne i stk. 1 er opfyldt, sikrer den kompetente myndighed, at der afsættes tilstrækkelig plads på anlægget til det nødvendige udstyr til opsamling og komprimering af CO₂. Den kompetente myndighed fastslår, om betingelserne er opfyldt, på grundlag af den i stk. 1 nævnte vurdering og andre tilgængelige oplysninger, især vedrørende beskyttelsen af miljøet og menneskers sundhed.

Artikel 34

Ændring af direktiv 2004/35/EF

I bilag III til direktiv 2004/35/EF tilføjes følgende punkt:

"14. Drift af lagringslokalitet som omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldioxid [].

Artikel 35

Ændring af direktiv 2006/12/EF

Artikel 2, stk. 1, litra a), i direktiv 2006/12/EF affattes således:

"a) luftformige stoffer, der udsendes i atmosfæren, og kuldioxid, der opsamles og transporteres med henblik på geologisk lagring, og som lagres geologisk i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldioxid [] eller ikke er omfattet af nævnte direktivs anvendelsesområde, jf. dets artikel 2, stk. 2

Artikel 36

Ændring af forordning (EF) nr. 1013/2006

I artikel 1, stk. 3, i forordning (EF) nr. 1013/2006 tilføjes følgende litra:

"h) overførsler af CO₂ med henblik på geologisk lagring i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldioxid [].

Artikel 37**Ændring af direktiv 2008/1/EF**

I bilag I til direktiv 2008/1/EF tilføjes følgende punkt:

"6.9. Opsamling af CO₂-strømme fra anlæg omfattet af dette direktiv, med henblik på geologisk lagring i medfør af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldioxid [].

KAPITEL 8**AFSLUTTENDE BESTEMMELSER****Artikel 38****Revision**

1. Kommissionen forelægger Europa-Parlamentet og Rådet en rapport om gennemførelsen af dette direktiv senest ni måneder efter modtagelsen af de i artikel 27 omhandlede rapporter.

2. I rapporten, der forelægges senest den 31. marts 2015, vurderer Kommissionen på grundlag af erfaringerne med gennemførelsen af dette direktiv, i lyset af erfaringerne med CCS og under hensyn til de tekniske fremskridt og den nyeste videnskabelige viden, navnlig:

- om permanent indeslutning af CO₂ med henblik på at forebygge og i videst muligt omfang mindske negative virkninger på miljøet og deraf følgende risici for menneskers sundhed og sikkerheden for miljøet og mennesker ved CCS er blevet tilstrækkelig dokumenteret

- om procedurerne i forbindelse med Kommissionens vurderinger af udkast til lagringstilladelser jf. artikel 10, og af udkast til beslutninger om ansvarsoverdragelse jf. artikel 18, fortsat er nødvendige

- erfaringerne med bestemmelserne om kriterier og procedure for modtagelse af CO₂-strømme i artikel 12

- erfaringerne med de bestemmelser om tredjepartsadgang, der er nævnt i artikel 21 og 22, og med bestemmelserne om grænseoverskridende samarbejde i artikel 24

- de bestemmelser vedrørende fyringsanlæg med en nominal effekt på 300 MW eller derover, der er nævnt i artikel 9a i direktiv 2001/80/EF

- udsigterne for geologisk lagring af CO₂ i tredjelande

- den videre udvikling og opdatering af de kriterier, der er nævnt i bilag I og II

- erfaringerne med incitamentet for anvendelse af CCS i anlæg, der forbrænder biomasse

- behovet for yderligere lovgivning om miljørisici i forbindelse med CO₂-transport

og fremsætter om nødvendigt et forslag til revision af direktivet.

3. Er permanent indeslutning af CO₂ med henblik på at forebygge og, hvor dette ikke er muligt, i videst muligt omfang fjerne de negative virkninger og eventuelle risici for miljøet og menneskers sundhed og miljøets og menneskers sikkerhed ved CCS samt den økonomiske gennemførlighed blevet tilstrækkelig påvist, skal det i forbindelse med revisionen vurderes, om der er behov og mulighed for at indføre et obligatorisk krav om emissionsstandarder for alle nye store elektricitetsgenererende fyringsanlæg i henhold til artikel 9a i direktiv 2001/80/EF.

Artikel 39**Gennemførelse i national ret**

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 25. juni 2011. De meddeler straks Kommissionen teksten til disse love og bestemmelser.

Disse love og bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.

2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de vigtigste nationale retsfor skrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

3. Medlemsstaterne sikrer, at følgende lagringslokaliteter, der falder ind under dette direktivs anvendelsesområde, drives i overensstemmelse med kravene i dette direktiv senest den 25. juni 2012:

a) lagringslokaliteter, der anvendes i overensstemmelse med gældende lovgivning den 25. juni 2009;

b) lagringslokaliteter, der er tilladt i henhold til denne lovgivning før eller den 25. juni 2009, forudsat at lokaliteterne anvendes senest et år efter denne dato.

Artikel 4 og 5, artikel 7, nr. 3), artikel 8, nr. 2), og artikel 10 finder ikke anvendelse i disse tilfælde.

Artikel 40

Ikrafttræden

Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i Den Europæiske Unions Tidende.

Artikel 41

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Strasbourg, den 23. april 2009.

På Europa-Parlamentets vegne

H.-G. Pöttering

Formand

På Rådets vegne

P. Nečas

Formand

BILAG I

KRITERIER FOR KARAKTERISERING OG VURDERING AF DET POTENTIELLE LAGRINGSKOMPLEKS OG DET OMGIVENDE OMRÅDE SOM OMHANDLET I ARTIKEL 4, STK.

3

Karakterisering og vurdering af det potentielle lagringskompleks og det omgivende område som omhandlet i artikel 4, stk. 3, finder sted i tre trin efter bedste praksis på tidspunktet for vurderingen og følgende kriterier. Et eller flere af disse kriterier kan fraviges af den kompetente myndighed, forudsat at operatøren har godtgjort, at det ikke gør karakteriseringen og vurderingen mindre egnet som grundlag for afgørelserne i medfør af artikel 4.

Trin 1: Dataindsamling

Der indsamles tilstrækkelige data til at opstille en volumetrisk og statisk tredimensional (3-D)-jordmodel af lagringslokaliteten og lagringskomplekset, herunder dækbjergarten, og det omgivende område, herunder de hydraulisk forbundne områder. Disse data skal mindst omfatte følgende iboende karakteristika ved lagringskomplekset:

a) geologi og geofysik

b) hydrogeologi (navnlig forekomsten af grundvand, der skal anvendes som drikkevand)

c) reservoirberegninger (herunder volumetriske beregninger af porevolumen, der er til rådighed for CO₂-injektion, og den maksimale lagringskapacitet)

d) geokemi (opløsningshastighed og mineraliseringshastighed)

e) geomekanik (permeabilitet, brudtryk)

f) seismicitet

g) forekomst af naturlige og menneskeskabte migrationsveje, herunder brønde og borer, for udsivning og disses tilstand.

Følgende karakteristika ved kompleksets omgivelser skal dokumenteres:

h) områder omkring lagringskomplekset, som kan påvirkes af lagring af CO₂ i lagringslokaliteten

i) befolkningsfordelingen i området over lagringslokaliteten

j) afstand til værdifulde naturressourcer (herunder navnlig Natura 2000-områder i medfør af Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle ⁽¹⁾ og Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter ⁽²⁾, grundvand af drikkevandskvalitet og kulbrinter)

⁽¹⁾EFT L 103 af 25.4.1979, s. 1.

⁽²⁾EFT L 206 af 22.7.1992, s. 7.

k) aktiviteter omkring lagringskomplekset og mulige interaktioner med disse aktiviteter (f.eks. efterforskning efter og produktion og lagring af kulbrinter samt geotermisk udnyttelse af akviferer og anvendelse af underjordiske vandreserver)

l) afstand til den eller de potentielle CO₂-kilder (herunder skøn over den samlede potentielle mængde CO₂, det vil være økonomisk fordelagtigt at lagre) og passende transportnet.

Trin 2: Bygning af den tredimensionale statiske geologiske model

Ved hjælp af computerbaseret reservoirsimulering og ud fra de data, der er indsamlet på trin 1, bygges en tredimensional statisk geologisk model, eller et sæt af sådanne modeller, af det påtænkte lagringskompleks, herunder dækbjergarten og de hydraulisk forbundne områder og væsker. Den eller de statiske geologiske modeller skal karakterisere komplekset med hensyn til følgende:

a) den fysiske fældes geologiske struktur

b) reservoirets geomekaniske, geokemiske og strømningsmæssige egenskaber, de overliggende bjergarter (dækbjergart, segl, porøse og permeable lag) og de omgivende formationer

c) sprækkesystemets karakter og eventuel forekomst af menneskeskabte migrationsveje

d) lagringskompleksets areal og vertikale udstrækning

e) porevolumen (herunder porøsitetsvariationer)

f) gas/væskefordeling i udgangspunktet

g) andre relevante karakteristika.

Til vurdering af usikkerheden ved hvert af de parametre, der anvendes til at bygge modellen, opstilles en række scenarier for hvert parameter, og passende konfidensgrænser beregnes. Usikkerheden ved selve modellen vurderes også.

Trin 3: Karakterisering af dynamisk opførsel i forbindelse med lagringen, karakterisering af følsomhed, risikovurdering

Karakteriseringen og vurderingen skal baseres på dynamisk modellering, der omfatter forskellige tidskridtssimuleringer af CO₂-injektion på lagringslokaliteten med anvendelse af den eller de tredimensionale statiske geologiske model/modeller i den computerbaserede simulator for lagringskomplekset, der er bygget på trin 2.

Trin 3.1: Karakterisering af dynamisk opførsel i forbindelse med lagringen

Mindst følgende faktorer tages i betragtning:

a) mulige injektionsrater og egenskaber ved CO₂-strømme

b) effekten af modellering af koblede processer (dvs. den måde, hvorpå flere enkelt effekter vekselvirker i simulatoren(erne))

c) reaktive processer (dvs. den måde, hvorpå reaktioner mellem den injicerede CO₂ og de tilstedeværende mineraler integreres i modellen)

d) den anvendte reservoirsimulator (der kan være behov for flere simuleringer til validering af visse resultater)

e) kort- eller langtidssimuleringer (til beregning af CO₂'s skæbne og opførsel over årtier og årtusinder, herunder CO₂'s opløsningshastighed i vand).

Den dynamiske modellering skal give indsigt i:

f) lagringsformationens tryk og temperatur som en funktion over tid af injektionsraten og den kumulative injicerede mængde

g) CO₂'s horisontale og vertikale udbredelse over tid

h) arten af CO₂-strømningen i reservoiret, herunder faseopførsel

i) lagringsmekanismer og -hastigheder for CO₂ (herunder overløbspunkter og laterale og vertikale segl)

j) sekundære indeslutningssystemer i det samlede lagringskompleks

- k) lagringskapacitet og trykgradienter i lagringslokaliteten
- l) risikoen for brud i lagringsformation(er) og dæklag
- m) risikoen for indtrængen af CO₂ i dækbjergarten
- n) risikoen for udsivning fra oplagringslokaliteten (f.eks. gennem forladte eller utilstrækkeligt forseglede borer)
- o) migrationshastigheden (i åbne reservoirer)
- p) hastighed hvormed sprækker lukkes
- q) ændringer i formationens(ernes) væskekemi og deraf følgende reaktioner (f.eks. ændringer i pH-værdien eller mineraludfældning, og anvendelse af reaktiv modellering til vurdering af virkningerne)
- r) fortrængning af formationsvæsker
- s) øget seismicitet og højde på overfladeniveau.

Trin 3.2: Karakterisering af følsomhed

Der gennemføres flere simuleringer til bestemmelse af vurderingens følsomhed over for antagelserne vedrørende bestemte parametre. Simuleringerne baseres på variationer i parametrene i den eller de statiske geologiske modeller og på ændringer i rateafhængige funktioner og antagelser i den dynamiske modellering. Væsentlige følsomheder tages i betragtning i risikovurderingen.

Trin 3.3: Risikovurdering

Risikovurderingen omfatter bl.a. følgende:

3.3.1. Karakterisering af fare

Farekarakterisering består i karakterisering af potentialet for udsivning fra lagringskomplekset, beregnet ved dynamisk modellering og karakterisering af sikkerheden som beskrevet ovenfor. Herved tages bl.a. følgende i betragtning:

- a) potentielle udsivningsveje
- b) det potentielle omfang af udsivninger fra påviste udsivningsveje (flux)
- c) kritiske parametre, der påvirker potentiel udsivning (f.eks. maksimalt reservoirtryk, maksimal injektionsrate, temperatur, følsomhed over for forskellige antagelser i den eller de statiske geologiske jordmodeller, osv.)
- d) sekundære virkninger af CO₂-lagring, herunder fortrængning af formationsvæsker og dannelse af nye stoffer som følge af CO₂-lagringen
- e) andre faktorer, som vil kunne indebære fare for menneskers sundhed eller miljøet (f.eks. fysiske strukturer, der er knyttet til projektet)

Farekarakteriseringen skal dække hele spektret af potentielle driftsvilkår med henblik på at afprøve lagringskompleksets sikkerhed.

3.3.2. Eksponeringsvurdering — baseret på det omgivende miljøes karakteristika og befolkningens fordeling og aktiviteter over lagringskomplekset og på den potentielle opførsel og skæbne for CO₂, som siver ud via de potentielle migrationsveje, der er påvist på trin 3.3.1.

3.3.3. Effektvurdering — baseret på bestemte arters, samfunds eller levesteders følsomhed over for de potentielle udsivninger, der er påvist på trin 3.3.1. Vurderingen omfatter, når det er relevant, virkningerne af eksponering for høje CO₂-koncentrationer i biosfæren (herunder jord, havsedimenter og bundvand (kvælning, hyperkapni) og lavere pH-værdier i dette miljø som følge af udsivning af CO₂). Den omfatter også vurdering af virkningerne af andre stoffer, som kan være til stede i de udsivende CO₂-strømme (eller urenheder i injektionsstrømmen eller nye stoffer dannet ved lagring af CO₂). Disse virkninger vurderes ud fra forskellige tidsmæssige og rumlige skalaer og sammenholdt med udsivninger af en række forskellige størrelsesordener.

3.3.4. Risikokarakterisering — denne skal indeholde en vurdering af lagringslokalitetens sikkerhed og integritet på kort og lang sigt, herunder en vurdering af risikoen for udsivning under de foreslåede anvendelsesbetingelser, og af de værst tænkelige miljø- og sundhedsvirkninger. Risikokarakteriseringen bygger på fare-, eksponerings- og effektvurderingen. Den skal omfatte en vurdering af de usikkerhedskilder, der er

påvist i forbindelse med karakteriseringen og vurderingen af lagringslokaliteten, og så vidt muligt en beskrivelse af mulighederne for at mindske usikkerheden.

BILAG II

KRITERIER FOR UDARBEJDELSE OG AJOURFØRING AF OVERVÅGNINGSPLANEN OMHANDLET I ARTIKEL 13, STK. 2, OG FOR OVERVÅGNING EFTER NEDLUKNING

1. Udarbejdelse og ajourføring af overvågningsplanen

Overvågningsplanen, jf. artikel 13, stk. 2, udarbejdes i overensstemmelse med en analyse af den risikovurdering, der er foretaget på trin 3 i bilag I, og ajourføres med henblik på opfyldelse af overvågningskravene i artikel 13, stk. 1, efter følgende kriterier:

1.1. Udarbejdelse af planen

Overvågningsplanen regulerer overvågningen af de vigtigste stadier i projektet, herunder startfasen, driftsfasen og efterbehandlingsfasen. For hver fase præciseres følgende:

- a) de parametre, der overvåges
 - b) den anvendte overvågningsteknologi og begrundelse for valget heraf
 - c) overvågningslokaliteter og begrundelse for stikprøvernes rumlige fordeling
 - d) overvågningshyppighed og begrundelse for stikprøvernes tidsmæssige fordeling.
- De parametre, der skal overvåges, udvælges med henblik på opfyldelse af formålet med overvågningen. Planen skal dog under alle omstændigheder omfatte kontinuerlig eller periodisk overvågning af følgende:
- e) flygtige emissioner af CO₂ ved injektionsanlægget
 - f) volumetrisk CO₂-strømning ved injektionsbrøndene
 - g) CO₂'s tryk og temperatur ved injektionsbrøndene (til bestemmelse af massestrøm)
 - h) kemisk analyse af det injicerede materiale
 - i) reservoirtemperatur og -tryk (til bestemmelse af CO₂-fasernes opførsel og tilstand).

Valget af overvågningsteknologi baseres på den på planlægningstidspunktet bedste tilgængelige praksis. Følgende muligheder tages i betragtning og anvendes alt efter omstændighederne:

- j) teknologier, som kan detektere forekomst, lokalisering og migrationsveje for CO₂ i undergrunden og ved overfladen
- k) teknologier, der kan tilvejebringe oplysninger om CO₂-udbredelsens tryk/volumen-opførsel og horisontale/vertikale fordeling med henblik på forbedring af den numeriske 3-D-simulering af de 3-D-geologiske modeller af lagringsformationen, der er udarbejdet i medfør af artikel 4 og bilag I
- l) teknologier, der i tilfælde af væsentlige uregelmæssigheder eller CO₂-migration fra lagringskomplekset kan dække et stort areal med henblik på indsamling af oplysninger om eventuelt tidligere udetekterede udsivningsveje i hele lagringskomplekset og i dets omgivelser.

1.2. Ajourføring af planen

Data, der indsamles i forbindelse med overvågning, sammenlignes og fortolkes. De observerede resultater sammenlignes med den opførsel, der er beregnet ved den dynamiske simulering af 3-D-tryk/volumen- og mætningsopførsel, som er gennemført i forbindelse med sikkerhedskarakteriseringen, jf. artikel 4 og bilag I, trin 3.

Er der tale om væsentlig afvigelse mellem den observerede og beregnede opførsel, recalibreres 3-D-modellen under hensyntagen til den observerede opførsel. Rekalibreringen baseres på dataobservationer indhentet i forbindelse med gennemførelsen af overvågningsplanen, og der tilvejebringes om nødvendigt yderligere data for at sikre pålideligheden af de antagelser, der ligger til grund for recalibreringen.

Trin 2 og 3 i bilag I gentages med anvendelse af recalibrerede 3-D-modeller med henblik på at opstille nye farescenarier og fluxrater og at revidere og ajourføre risikovurderingen.

Hvis der påvises nye CO₂-kilder, migrationsveje og fluxrater eller konstateres væsentlige afvigelser fra tidligere vurderinger som følge af sammenligning med historiske data og recalibrering af modeller, ajourføres overvågningsplanen i overensstemmelse hermed.

2. Overvågning efter nedlukning

Overvågning efter nedlukning finder sted på grundlag af oplysninger, der er indsamlet og modelleret som led i gennemførelsen af overvågningsplanen, jf. artikel 13, stk. 2, og punkt 1.2. i dette bilag. Den tjener navnlig til at indhente oplysninger, der kræves til at træffe den i artikel 18, stk. 1, omhandlede beslutning.

Bilag 3ANNEX 6
(Ref. §2.10c)

OSPAR CONVENTION FOR THE PROTECTION OF THE MARINE ENVIRONMENT OF THE NORTH-EAST ATLANTIC
MEETING OF THE OSPAR COMMISSION
OSTEND: 25-29 JUNE 2007

OSPAR Decision 2007/2 on the Storage of Carbon Dioxide Streams in Geological Formations

RECALLING the general obligations in Article 2 of the Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic;

RECALLING Article 21 of the Convention on procedures for consultation between Contracting Parties;

RECALLING ALSO the adoption of the amendments of Annex II and Annex III to the OSPAR Convention relating to the storage of carbon dioxide streams in geological formations;

EMPHASISING the need for the storage of carbon dioxide streams to be environmentally safe and to ensure net reductions of carbon dioxide emissions;

RECALLING that carbon dioxide capture and storage is not a mandatory obligation for the Contracting Parties to the Convention but an option which the individual Contracting Parties can choose to allow the use of;

RECOGNISING the need for authorisation or regulation by the competent authorities of the Contracting Parties to effectively control the storage of carbon dioxide streams in geological formations;

RECOGNISING that guidance on the storage of carbon dioxide streams in geological formations will contribute to the short-term and long-term protection of the maritime area;

WELCOMING the finalisation of the OSPAR Guidelines for Risk Assessment and Management of Storage of CO₂ Streams in Geological Formations;

BEING AWARE of the fact that scientific knowledge of the environmental risks of storage of carbon dioxide streams in geological formations is in development and that the Guidelines for Risk Assessment and Management of Storage of Carbon Dioxide Streams in Geological Formations, including the Framework for Risk Assessment and Management, will be evaluated and reviewed as this knowledge progresses;

The Contracting Parties to the Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic DECIDE:

1. Definitions

1.1 For the purpose of this Decision:

‘geological formations’

means geological formations in the sub-soil of the OSPAR maritime area, including sub-seabed geological formations;

‘carbon dioxide streams’

means those streams that consist overwhelmingly of carbon dioxide from carbon dioxide capture processes for storage in geological formations in the sub-soil of the OSPAR maritime area. Provided that no wastes or other matter are added for the purpose of disposing of those wastes or other matter, the carbon dioxide streams may contain incidental associated substances derived from the source material and the capture, transport and storage processes used;

‘operator’

means companies operating or controlling the operations of installations used for the process of capture and storage of carbon dioxide streams in geological formations.

2. Purpose and scope

2.1 The purpose of the Decision is that by application of the OSPAR Guidelines for Risk Assessment and Management of Storage of CO₂ Streams in Geological Formations, authorities shall ensure that carbon dioxide streams, which are stored in geological formations, are intended to be retained in these formations permanently and will not lead to significant adverse consequences for the marine environment, human health and other legitimate uses of the maritime area. This Decision shall be applied to any regulatory action, such as the granting of permits or approvals by the competent authorities concerning the storage of carbon dioxide streams in geological formations.

3. Programmes and Measures

3.1 The storage in geological formations of carbon dioxide streams from carbon dioxide capture processes shall not be permitted by Contracting Parties without authorisation or regulation by their competent authorities. Any authorisation or regulation shall be in accordance with the OSPAR Guidelines for Risk Assessment and Management of Storage of CO₂ Streams in Geological Formations, as updated from time to time. A decision to grant a permit or approval shall only be made if a full risk assessment and management process has been completed to the satisfaction of the competent authority and that the storage will not lead to significant adverse consequences for the marine environment, human health and other legitimate uses of the maritime area.

3.2 The provisions of the permit or approval shall ensure the avoidance of significant adverse effects on the marine environment, bearing in mind that the ultimate objective is permanent containment of CO₂ streams in geological formations. Any permit or approval issued shall contain at least:

1. a description of the operation, including injection rates;
2. the planned types, amounts and sources of the CO₂ streams, including incidental associated substances, to be stored in the geological formation;
3. the location of the injection facility;
4. characteristics of the geological formations
5. the methods of transport of the CO₂ stream;
6. a risk management plan that includes:
 - i. monitoring and reporting requirements ;
 - ii. mitigation and remediation options including the pre-closure phases; and
 - iii. a requirement for a site closure plan, including a description of post-closure monitoring and mitigation and remediation options; monitoring shall continue until there is confirmation that the probability of any future adverse environmental effects has been reduced to an insignificant level.

3.3 Permits or approvals shall be reviewed at regular intervals, taking into account the results of monitoring programmes and their objectives.

3.4 Contracting Parties shall also encourage operators to make publicly available plans for the storage of carbon dioxide streams in geological formations and subsequent progress reports on the realization and performance of the various phases of those activities throughout the life cycle of the project.

3.5 The competent authorities shall require reports, including post-closure reports on the results of the risk assessment and management process from the operator. The data from these reports shall be made available to the Commission.

3.6 Sufficient stakeholder involvement shall be ensured in the process of risk assessment and management as to ensure completeness in the assessment process.

4. Entry into Force

4.1 This Decision enters into force, in respect of storage in accordance with Annex I to the Convention, on 15 January 2008 and, in respect of storage in accordance with Annexes II and III, from the date of entry into force of the amendments of those Annexes.

5. Implementation Report

5.1 A Contracting Party that issues a permit for the storage of carbon dioxide streams in geological formations shall notify the Executive Secretary. The Executive Secretary shall send copies of the notification to all Contracting Parties.

5.2 Subsequent to the notification of a permit, the Contracting Party shall report to the next meeting of the appropriate OSPAR subsidiary body on the implementation of this Decision using, to the extent possible, the format as set out in Appendix 1. Subsequent implementation reports shall be made annually.

Appendix 1

Format for Reporting on Implementation of OSPAR Decision 2007/2 On the Storage of Carbon Dioxide Streams in Geological Formations

(Note: In accordance with paragraph 5.2 of the Decision, this format should be used to the extent possible in implementation reports. Please state the reasons, if data and information requested under the Implementation Report on Effectiveness cannot be provided)

I. Implementation Report on Compliance

Country:

Reservation applies

Is measure applicable in your country?

yes/no
yes/no

If not applicable, then state why not (e.g. no relevant installation)

Means of Implementation:

by legislation	by administrative action	by negotiated agreement
yes/no	yes/no	yes/no

Please provide information on:

- specific measures taken to give effect to this measure;
- any special difficulties encountered, such as practical or legal problems, in the implementation of this measure;
- the reasons for not having fully implemented this measure should be spelt out clearly and plans for full implementation should be reported;
- if appropriate, progress towards being able to lift the reservation.

II. Implementation Report on Effectiveness

Information which is needed to check compliance with the guidelines should be reported by the Contracting Parties with regard to the following topics:

General basis	Year concerned
Cumulative number of permits issued	
Are guidelines implemented	yes/no
Amount CO ₂ stored (tonnes)	

Net amount of CO ₂ stored (tonnes)	
---	--

2If "no", indicate the reasons.

Site by Site basis	Year concerned
Chemical composition of the CO ₂ stream	
Type of storage formation	
Any observed leakage rates and exposure pathways	
- any expected impacts from this leakage	
Any observed impacts on the marine environment and other legitimate uses of the maritime area	
Any (mitigative) measures taken	

List of storage sites (including the coordinates of the injection site(s))

-
-
-

Bilag 4

Selvom denne oversættelse er udført af et professionelt oversættelsesfirma, er der tale om en uofficiel oversættelse. Kun det oprindelige engelske dokument, OSPAR 07/24/1-E, Annex 6, har juridisk gyldighed.

Januar 2011, GlobalDenmark Translations

BILAG 6

(Ref. §2.10c)

OSPAR-KONVENTIONEN OM BESKYTTELSE AF HAVMILJØET I DET NORDØSTLIGE AT-LANTERHAV
OSPAR-KOMMISSIONENS MØDE
OSTEND: 25.-29. JUNI 2007

OSPAR-beslutning 2007/2 om lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer

De kontraherende parter i konventionen om beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav,
SOM HENVISER TIL de almindelige forpligtelser i artikel 2 i konventionen om beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav,

SOM HENVISER TIL artikel 21 i konventionen angående procedurer for høring mellem de kontraherende parter,

SOM ENDVIDERE HENVISER TIL vedtagelsen af ændringerne til OSPAR-konventionens bilag II og III for så vidt angår lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer,

SOM UNDERSTREGER vigtigheden af, at lagring af CO₂-strømme finder sted på miljøforsvarlig vis, og for at sikre netto-reduktioner i CO₂-emissioner,

SOM MINDER OM, at separation og lagring af CO₂ ikke er en bindende forpligtelse for de kontraherende parter i konventionen, men en mulighed, som de enkelte parter kan give tilladelse til,

SOM ERKENDER behovet for, at de kompetente myndigheder hos de kontraherende parter bemyndiger og regulerer, så der sikres en effektiv kontrol med lagringen af CO₂-strømme i geologiske formationer,

SOM ERKENDER, at retningslinjer for lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer vil bidrage til at beskytte det maritime område på kort og lang sigt,

SOM GLÆDER SIG OVER færdiggørelsen af OSPAR-retningslinjerne for risikovurdering og -håndtering af lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer,

SOM ER OPMÆRKSOMME PÅ, at den videnskabelige viden om de miljømæssige risici ved lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer er under udvikling, og at retningslinjerne for risikovurdering og -håndtering af lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer, herunder rammerne for risikovurdering og -håndtering, vil blive evalueret og gennemgået i takt med denne udvikling,

BESLUTTER følgende:

1. Definitioner

1.1 I denne beslutning betyder:

»geologiske formationer«

underjordiske geologiske formationer inden for det maritime område, som hører under OSPAR-konventionen, herunder geologiske formationer under havbunden,

»CO₂-strømme«

strømme, som langt overvejende består af kuldioxid fra separationsprocesser med henblik på lagring i underjordiske geologiske formationer inden for det maritime område, som hører under OSPAR-konventionen. Under forudsætning af, at der ikke tilføjes affald eller andre stoffer med henblik på bortskaffelse af dette affald eller disse stoffer, kan

»operatør«

CO₂-strømmene dog indeholde tilfældigt medfølgende stoffer, der stammer fra udgangsmaterialet og fra de anvendte processer for separation, transport og lagring, virksomheder som er operatører af eller som kontrollerer driften af installationer, som anvendes til separation og lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer.

2. Formål og anvendelsesområde

2.1 Formålet med denne beslutning er, at myndighederne ved at anvende OSPAR-retningslinjerne for risikovurdering og -håndtering af lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer skal sikre, at CO₂-strømme, som er lagret i geologiske formationer, bevares i disse formationer permanent og ikke medfører væsentlige negative virkninger for havmiljøet, for menneskers sundhed og for anden retmæssig udnyttelse af det maritime område.

Beslutningen gælder en hver form for reguleringsindgreb, for eksempel kompetente myndigheders tilde-ling af tilladelser eller godkendelser vedrørende lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer.

3. Programmer og foranstaltninger

3.1 De kontraherende parter må ikke tillade lagring af CO₂-strømme fra separationsprocesser i geologiske formationer, uden at dette er bemyndiget eller reguleret af den respektive parts kompetente myndighed. Enhver bemyndigelse eller regulering skal være i overensstemmelse med de til enhver tid gældende OSPAR-retningslinjer for risikovurdering og -håndtering af lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer. En beslutning om at udstede en tilladelse eller godkendelse må kun træffes, hvis en fuldstændig risikovurderings- og risikohåndteringsprocess er blevet gennemført til den kompetente myndigheds tilfredsstillelse, og hvis lagringen ikke medfører væsentlige negative virkninger for havmiljøet, for menneskers sundhed og for anden retmæssig udnyttelse af det maritime område.

3.2 Tilladelsen eller godkendelsens bestemmelser skal sikre, at der ikke sker væsentlige negative virkninger på havmiljøet, i lyste af at det altovervejende formål er permanent opbevaring af CO₂-strømme i geologiske formationer. Enhver tilladelse eller godkendelse skal som minimum indeholde:

1. en beskrivelse af operationen, herunder injektionshastigheder,
2. de planlagte typer, mængder og kilder til CO₂-strømme, herunder tilfældigt medfølgende stoffer, som skal lagres i den geologiske formation,
3. placeringen af injektionsanlægget,
4. de geologiske formationers karakteristika.
5. metoderne til transport af CO₂-strømmen;
6. en risikohåndteringsplan omfattende:
 - i. krav til overvågning og indberetninger,
 - ii. afbødnings- og afhjælpningsmuligheder, herunder faserne før nedlukningsfasen, og
 - iii. krav om en nedlukningsplan for sitet, herunder en beskrivelse af overvågningsaktiviteter, samt afbødnings- og afhjælpningsmuligheder efter nedlukning. Overvågningen skal fortsætte, indtil det kan bekræftes, at sandsynligheden for eventuelle negative indvirkninger på miljøet i fremtiden er på et ubetydeligt niveau.

3.3 Tilladelser og godkendelser skal gennemgås med jævne mellemrum, under hensyntagen til resultaterne af overvågningsprogrammerne og formålet med disse.

3.4 De kontraherende parter skal også opfordre operatører til at offentliggøre deres planer for lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer og senere fremskridtsrapporter om realiseringen og resultaterne af de forskellige faser af aktiviteterne igennem hele projektets forløb.

3.5 De kompetente myndigheder skal kræve afrapportering fra operatøren, herunder rapporter efter nedlukningen om resultaterne af risikovurderings- og ledelsesprocessen. Data fra disse rapporter skal gøres tilgængelig for kommissionen.

3.6 Det skal sikres, at interessenter inddrages tilstrækkeligt i processen med risikovurdering og -håndtering, med henblik på at sikre helhed i vurderingsprocessen.

4. Ikrafttrædelse

4.1 Denne beslutning træder i kraft for lagring i henhold til bilag I til konventionen den 15. januar 2008 og for lagring i henhold til bilag II og III fra datoen for ikrafttrædelse af ændringerne til disse bilag.

5. Gennemførelsesrapport

5.1 En kontraherende part, som udsteder en tilladelse til lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer, skal underrette sekretariatschefen. Sekretariatschefen skal sende kopier af underretningen til alle kontraherende parter.

5.2 Efter underretning om en tilladelse skal den kontraherende part rapportere om gennemførelsen af denne beslutning til det næste møde afholdt i det relevante OSPAR-hjælpeorgan. Rapporteringen skal så vidt muligt ske i formatet, som er fastlagt i bilag 1. Herefter skal der udfærdiges gennemførelsesrapporter årligt.

Bilag 1

Format til rapportering om gennemførelsen af OSPAR-beslutning 2007/2 om lagring af CO₂-strømme i geologiske formationer

(Bemærkning: I overensstemmelse med stk. 5.2 i denne beslutning skal gennemførelsesrapporterne så vidt muligt benytte dette format. Angiv venligst en begrundelse, hvis dataene og informationerne anmodet under rapport om effektivitet ikke kan tilvejebringes.)

I. Rapport om overholdelse

Land:

Forbehold gør sig gældende

r foranstaltningen relevant i dit land?

ja/nej*
ja/nej*

*

*

Hvis ikke relevant, angiv hvorfor (fx. ingen relevante installationer)

Veje til gennemførelse:

via lovgivning	via administrative indgreb	via forhandlet aftale
ja/nej	ja/nej	ja/nej

Oplys venligst:

a om der er taget konkrete tiltag til at gennemføre denne foranstaltning,

b om der har været særlige vanskeligheder forbundet med gennemførelsen af denne foranstaltning, så som praktiske eller lovmæssige problemer,

c. begrundelserne for ikke at have gennemført denne foranstaltning fuldt ud. Begrundelserne skal forklares tydeligt og planer for en fuld gennemførelse skal indberettes,

d. hvis relevant, hvad der er gjort af fremskridt for at fjerne forbeholdet.

II. Rapport om effektivitet

De kontraherende parter bør indberette oplysninger på følgende områder, som er nødvendige i forbindelse med kontrollen af overholdelsen af retningslinjerne:

Generelt	Pågældende år
Samlet antal tilladelser udstedt	
Er retningslinjerne blevet gennemført	ja/nej
Mængde CO2 lagret (tons)	
Netto mængde CO2 lagret (tons)	

Hvis "nej", angiv da en begrundelse.

For hver site	Pågældende år
CO2-strømmens kemiske sammensætning	
Formationstype anvendt til lagring	
Eventuelle observerede lækage-hastigheder og eksponeringsstier	
- eventuelle forventede virkninger af denne lækage	
Eventuelle observerede virkninger på havmiljøet og anden berettiget brug af det maritime område	
Eventuelle foretagne (afbødnings) foranstaltninger	

Liste over lagringsites (herunder koordinaterne for injektionsstedet/-stederne)

-
-
-

Bilag 5

London Protocol Resolution LP.1(1) on the Amendment to Include CO₂ Sequestration in Sub-seabed Geological Formations in Annex 1 to the London Protocol

INTERNATIONAL MARITIME
ORGANIZATION

IMO

E

4 ALBERT EMBANKMENT

LONDON SE1 7SR

Telephone: 020 7735 7611

Fax: 020 7587 3210

Ref. T5/5.01

LC-LP.1/Circ.5
27 November 2006

**1996 PROTOCOL TO THE CONVENTION ON THE PREVENTION OF MARINE
POLLUTION BY DUMPING OF WASTES AND OTHER MATTER
(LONDON PROTOCOL 1996)**

Notification of amendments to Annex 1 to the London Protocol 1996

1 This is to notify, in accordance with Article 22.3 of the London Protocol 1996, all national focal points in administrations responsible for waste disposal at sea under the London Convention and Protocol that the 1st Meeting of Contracting Parties to the Protocol, convened from 30 October to 3 November 2006, agreed to amend Annex 1 to that Protocol by adopting resolution LP.1(1), in order to regulate the sequestration of CO₂ streams from CO₂ capture processes in sub-seabed geological formations. The text of resolution LP.1 (1) is attached in annex hereto.

2 In accordance with Article 22.4 of the Protocol, the amendments concerned, having been adopted on Thursday, 2 November 2006:

.1 will enter into force for each Contracting Party to the Protocol immediately on notification of its acceptance to the Organization; or

2 will enter into force 100 days after the date of their adoption, i.e. on 10 February 2007, for each Contracting Party to the Protocol, except for those Contracting Parties which before the end of the 100 days make a declaration that they are not able to accept the amendment at that time.

Any such declaration should be submitted in writing and directed to the Secretary-General of IMO.

3 The full record of the discussion on the amendments and their adoption can be found in the report of the 28th Consultative Meeting/1st Meeting of Contracting Parties which will be distributed as soon as possible through the usual channels and in all six UN languages under the symbol LC 28/15.

ANNEX

RESOLUTION LP.1(1)

ON THE AMENDMENT TO INCLUDE CO₂ SEQUESTRATION IN SUB-SEABED GEOLOGICAL FORMATIONS IN ANNEX 1 TO THE LONDON PROTOCOL

(Adopted on 2 November 2006)

THE FIRST MEETING OF CONTRACTING PARTIES TO THE 1996 PROTOCOL TO THE CONVENTION ON THE PREVENTION OF MARINE POLLUTION BY DUMPING OF WASTES AND OTHER MATTER 1972,

RECALLING the objectives of the 1996 Protocol to the London Convention (“London Protocol”) that include the protection and preservation of the marine environment from all sources of pollution;

BEING SERIOUSLY CONCERNED by the implications for the marine environment of climate change and ocean acidification due to elevated concentrations of carbon dioxide in the atmosphere;

EMPHASIZING the need to further develop low carbon forms of energy;

CONSIDERING that carbon dioxide capture and sequestration is one of a portfolio of options to reduce levels of atmospheric carbon dioxide;

RECOGNIZING that carbon dioxide capture and sequestration represents an important interim solution;

RECOGNIZING ALSO that carbon dioxide capture and sequestration should not be considered as a substitute to other measures to reduce carbon dioxide emissions;

NOTING that regulating such action is within the scope of the London Protocol;

NOTING ALSO that, since the adoption of the London Protocol, developments in technology have made it possible to capture carbon dioxide from industrial and energy-related sources, transport it and inject it into sub-seabed geological formations for long-term isolation from the atmosphere;

NOTING FURTHER that this resolution is restricted solely to carbon dioxide sequestration in sub-seabed geological formations;

WELCOMING the work of the Consultative Meeting's Intersessional Legal and Related Issues Working Group on CO₂ Sequestration and its conclusions, as set out in its report LC/CM-CO2 1/5;

WELCOMING ALSO the work of the Scientific Group's Intersessional Technical Working Group on CO₂ Sequestration and its conclusions, as set out in its report LC/SG-CO21/7;

WELCOMING FURTHER the work of the Intergovernmental Panel on Climate Change and in particular its Special Report on Carbon Capture and Storage;

DESIRING to regulate the sequestration of captured carbon dioxide streams into sub-seabed geological formations to seek to ensure protection of the marine environment;

DESIRING ALSO, to update the London Protocol in light of these objectives;

STRESSING that this amendment may not be interpreted as legitimizing the disposal of any other waste or other matter for the purpose of disposing of those other wastes or other matter;

RECOGNIZING that guidance informing Parties on the means by which sub-seabed geological sequestration of carbon dioxide can be conducted in a manner that is safe for the marine environment, over the long and short term, should be developed as soon as possible, and will, when finalized form an important part of the regulation of sub-seabed geological sequestration of carbon dioxide.

1 **ADOPTS** the following amendment to Annex 1 to the London Protocol, in accordance with Article 22 of the Protocol, as set out in the Annex to this resolution;

2 **REQUESTS** the Scientific Group of the London Protocol to develop specific guidance on the application of Annex 2 to the Protocol to carbon dioxide sequestration in sub-seabed geological formations for consideration, with a view to adopting it, at the 2nd Meeting of Contracting Parties, and to collaborate with the Scientific Group of the London Convention; and

3 **INVITES** Parties that issue permits to use, until specific guidance is completed, the best available guidance relevant to carbon dioxide sequestration in sub-seabed geological formations to ensure the protection of the marine environment, while also recognizing the requirements of Annex 2 to the London Protocol.

ANNEX

AMENDMENT TO ANNEX 1 TO THE LONDON PROTOCOL

1.8 Carbon dioxide streams from carbon dioxide capture processes for sequestration

4 Carbon dioxide streams referred to in paragraph 1.8 may only be considered for dumping, if:

.1 disposal is into a sub-seabed geological formation; and

.2 they consist overwhelmingly of carbon dioxide. They may contain incidental associated substances derived from the source material and the capture and sequestration processes used; and

.3 no wastes or other matter are added for the purpose of disposing of those wastes or other matter.

In paragraph 3, replace "1.7" with "1.8", to take account of the new paragraph 1.8.

Bilag 6

London-Protokol Resolution LP.1(1) angående ændring om optagelse i bilag 1 til London-Protokollen af CO2-lagring i geologiske formationer under havbunden

Selvom denne oversættelse er udført af et professionelt oversættelsesfirma, er der tale om en uofficiel oversættelse. Kun det oprindelige engelske dokument, LC-LP.1/Circ.5, har juridisk gyldighed.

Januar 2011, GlobalDenmark Translations

DEN INTERNATIONALE SØFARTSORGANISATION

4 ALBERT EMBANKMENT
LONDON SE1 7SR, ENGLAND

Telefon: +44 020 7735 7611

Fax: +44 020 7587 3210

Ref. T5/5.01

LC-LP.1/Circ.5
27. november 2006

**1996-PROTOKOLLEN TIL KONVENTIONEN OM FORHINDRING AF HAVFORURENING
VED DUMPNING AF AFFALD OG ANDRE STOFFER
(LONDON-PROTOKOLLEN 1996)****Meddelelse af ændringer til bilag 1 til London-protokollen 1996**

1. Den Internationale Søfartsorganisation skal herved, i medfør af artikel 22.3 i London-protokollen 1996, meddele alle nationale centrale enheder i forvaltninger ansvarlige for bortskaffelse af affald til søs under London-konventionen og London-protokollen, at de kontraherende parter i protokollen på deres første møde, som fandt sted 30. oktober til 3. november 2006, besluttede at ændre bilag 1 til protokollen ved at vedtage resolution LP.1(1), med det formål at regulere CO2-strømme fra CO2-separationsprocesser med henblik på lagring i geologiske formationer under havbunden. Teksten til LP.1(1) er vedlagt som bilag til denne meddelelse.

2. I medfør af artikel 22.4 i protokollen vil de pågældende ændringer, som blev vedtaget torsdag den 2. november 2006, træde i kraft:

1. for enhver kontraherende part til protokollen umiddelbart efter meddelelse til Søfartsorganisationen om accept af ændringerne, eller

2. 100 dage efter ændringernes vedtagelse, altså den 10. februar 2007, for enhver kontraherende part i protokollen, bortset fra kontraherende parter, som inden udgangen af de 100 dage har afgivet erklæring om, at de ikke på daværende tidspunkt kan acceptere ændringen.

En sådan eventuel erklæring skal afgives skriftligt og skal stiles til generalsekretæren for Den Internationale Søfartsorganisation.

3. De fuldstændige optegnelser over diskussionen om og vedtagelsen af ændringerne er at finde i rapporten fra det 28. rådgivende møde/de kontraherende parters første møde, som vil blive distribueret snarest muligt via de sædvanlige kanaler og på alle seks FN-sprog under følgende symbol LC 28/15.

LC-LP.1/Circ.5

**BILAG
RESOLUTION LP.1(1)
ANGÅENDE ÆNDRING OM OPTAGELSE I BILAG 1 TIL LONDON-PROTOKOLLEN AF CO2-
LAGRING I GEOLOGISKE FORMATIONER UNDER HAVBUNDEN
(Vedtaget 2. november 2006)****DE KONTRAHERENDE PARTER I 1996-PROTOKOLLEN TIL KONVENTIONEN OM FORHINDRING AF HAVFORURENING VED DUMPNING AF AFFALD OG ANDRE STOFFER 1972,**

SOM HENVISER TIL formålene med 1996-protokollen til London-konventionen (London-protokollen), som omfatter beskyttelse og bevaring af havmiljøet fra alle kilder til forurening,

SOM ER MEGET BETÆNKELIGE ved de konsekvenser, som klimaændringer og havforsuring forårsaget af høje koncentrationer af kuldioxid i atmosfæren vil kunne få for havmiljøet,

SOM UNDERSTREGER behovet for at fortsætte udviklingen af CO₂-fattige energiformer,

I BETRAGTNING AF, at CO₂-separation og –lagring er en ud af flere muligheder for at mindske atmosfærens koncentration af CO₂,

SOM ERKENDER, at CO₂-separation og –lagring er en vigtigt midlertidig løsning,

SOM OGSÅ ERKENDER, at CO₂-separation og –lagring ikke bør betragtes som en erstatning for andre midler til at reducere CO₂-emissionerne,

SOM MÆRKER SIG, at regulering af sådanne aktiviteter falder ind under London-protokollens anvendelsesområde,

SOM OGSÅ MÆRKER SIG, at det i kraft af den teknologiske udvikling siden London-protokollens vedtagelse nu er muligt at separere CO₂ fra industrielle og energirelaterede kilder, at transportere den og injicere den i geologiske formationer under havbunden med henblik på langvarig isolering fra atmosfæren,

SOM VIDERE MÆRKER SIG, at denne resolution begrænser sig udelukkende til CO₂-lagring i geologiske formationer under havbunden,

SOM GLÆDER SIG OVER det arbejde, der gøres i de rådgivende møders Intersessional Legal and Related Issues Working Group on CO₂ Sequestration, samt gruppens konklusioner som anført i dens rapport LC/CM-CO₂ 1/5,

SOM OGSÅ GLÆDER SIG OVER det arbejde, der gøres i Intersessional Technical Working Group on Carbon Dioxide Sequestration under den videnskabelige gruppe, samt gruppens konklusioner som anført i dens rapport LC/SG-CO₂ 1/7,

SOM VIDERE GLÆDER SIG OVER det arbejde, der gøres i det mellemstatslige klimapanel (IPCC), særligt panelets rapport om CO₂-separation og –lagring,

SOM ØNSKER at regulere lagring af separerede CO₂-strømme i geologiske formationer under havbunden for dermed at sikre havmiljøets beskyttelse,

SOM ENDVIDERE ØNSKER at opdatere London-protokollen i lyset af disse formål,

SOM UNDERSTREGER, at denne ændring ikke må fortolkes således, at den legitimerer bortskaffelse af andet affald eller andre stoffer med henblik på bortskaffelse af dette andet affald eller disse stoffer,

SOM ERKENDER, at retningslinjer til parterne om, hvordan lagring af CO₂ i geologiske formationer under havbunden kan udføres på en måde, så havmiljøet er beskyttet, både på kort og på lang sigt, bør udarbejdes snarest, og at disse retningslinjer i deres endelige udgave vil udgøre en vigtig del i reguleringen af lagringen af CO₂ i geologiske formationer under havbunden.

1. VEDTAGER på deres første møde, i medfør af artikel 22 i protokollen, følgende ændring til bilag 1 til London-protokollen, som formuleret i bilaget til denne resolution,

2. ANMODER London-protokollens videnskabelige gruppe om at udvikle konkrete retningslinjer for anvendelsen af bilag 2 til protokollen på CO₂-lagring i geologiske formationer under havbunden, så retningslinjerne kan tages til overvejelse, med henblik på deres vedtagelse, på de kontraherende parters andet møde, og anmoder endvidere London-protokollens videnskabelige gruppe om at samarbejde med London-konventionens videnskabelige gruppe, og

3. OPFORDERER, indtil færdige konkrete retningslinjer foreligger, parter som udsteder tilladelser til at benytte sig af de bedste tilgængelige retningslinjer, som har relevans for CO₂-lagring i geologiske formationer under havbunden, med henblik på at sikre havmiljøets beskyttelse, under hensyntagen til kravene i bilag 2 til London-protokollen.

BILAG

ÆNDRING TIL BILAG 1 TIL LONDON-PROTOKOLLEN

1.8 Kuldioxidstrømme fra separation af kuldioxid med henblik på lagring

4 De i stk. 1.8 omhandlede kuldioxidstrømme kan kun komme i betragtning til dumpning, hvis:

.1 bortskaffelse finder sted i en geologisk formation under havbunden, og

.2 strømmene langt overvejende består af kuldioxid; de kan dog indeholde tilfældigt medfølgende stoffer, der stammer fra udgangsmaterialet og fra de anvendte processer for separation og lagring, og

.3 der ikke tilføjes affald eller andre stoffer med henblik på bortskaffelse af dette affald eller disse stoffer.

I stk. 3 erstattes 1.7 med 1.8 for at tage hensyn til indsættelsen af den nye stk. 1.8.